MOT I TRÉTE

KENDIMÉT É DYTA PER ÇUNAT

PRÉJ

D. M.

BKSH

ATHINE
1912

ВКSН

KENDIMÉT É DYTA PER ÇUNAT

PRÉJ
D. M.

BKSH

ATHİNE
1912

BKSH

1.

KUJTIMÉT É DJÉLMENIES

Rêet é zéza ishin perhapune é larguare nga qiélli î rrimte; diélli leshonté mé gexim rrézét é 'tija te shkelqyéshmé mbi dhét; kopeshtinjét, fushat édhè malét ishin véshune mé bar te njome é mé lulé te bukura; zoqt kendonin mé mall dége ne dége sé na érdhi véra.

Pas ca ditesh mesonjesi i katundit u tha djémevét qe te mblidhéshin perpara shkolles hérét ne mengjès pa sbardhun drita mire qe te dilnin mé écun jashte fshatit. Te gjithe djémet u-sgjuan pa gdhimun mire sa po dukéshin yjt é u-mblodhen perpara shkolles; vétem dy nga atà nuke u-duken, Gjérgji dhé Nashua te cilet é donin gjumin fort é nuke munt te sgjonéshin hérét ne mengjès.

Mesonjesi, ndonsè qé plak, na prini perpara udhes dhè, shkuam nde mést te katundit, hypem mbi nje brék nga do te shihnim nje gjâ shum te bukure.

Mé vrap! na thirri udhes mesonjesi, qe t' arrijem te shohim te lémit é diéllit! Na te gjithe çuditéshim mé ate plak qe ikté mé vrap si djale i ri. Kapercénté

perronjét é lédhét é i ngjitéj perpjétés pa u-lodhun faré. Qé plak kokehékur é kambelépur.

2.

TE LÉMIT É DIÉLLIT

Kur u-ngjtem ne majé te brégut, na uduk perpara nje fushe é blére plot mé lulé. N' ane t' asaj fushé dukéj qiélli sikur i aferonéj dhéut. Atjè na trégoi mesonjesi nje liqê é na tha: Prane atij liqeni mbani syt, o djéme.

Qiélli ishté mé rêe te kuqé, te cilat ca nga ca zûun é po perhapéshin nga rrézét é diéllit qe nisi te ngrihéj nga liqeni. Uji i liqenit ndristé si argjent dhé fusha zuni te bukuronéj posa qe ra diélli mbi lulét é bukura.

Sa é hiéshmé gja qe qenka! Thaam te gjithe mé nje zâ. Kurre s' é kemi pamun nje te tille bukurie ne mengjès!

Véshtroni dhé çudituni, o djéme, na tha mesonjesi plak, véshtroni mé sa madhenie Pérendia na é dergòn per dite kete hyll te bukur! Na é dergon qe te ndrise te ngrohe, t' u japé jéten njérezvét, kafsevét, bimevét. Pa diéll 's do te kishté gjâ te gjalle mbi dhét, as drû as peme. É zéze, é érrte, é vdekune do t' ishté bota si kur te mos ishté diélli te na ngrohté é na ndristé.

Ahéré mesonjesi na kujtoi njéri, qe kishté dale nga burgu é kish ardhun atô dite ne katunt. Ishté i mjéri i vérdhe si dylli é i that si druni, i dobet é, po thua,

gjymse i vdékun: kishté ndenjun dhjéte vjéte mbrenda ne burg ku nuke shihté diéllin as nuke mirrté éren é qeruare.

Perantaj na tha mesonjesi: Per dite, o çuna, nga lindja é diéllit t' i kethéjem syt é t' i falémi Zotit, i cili mengjès per ne mengjès na dergon kete hyll kaqe te névojeshem.

3.

LULÉT

Si u-çuditem é u-kenaqem mé bukurien é lindjès se diéllit, zûum te sbresnim fushes se blére é plot mé lulé. Rrézét é diéllit é thanin vésen é holle qe kishté râne mbi lulé.

Pa véshtroni, na tha prape mesonjesi plak, sa na kenaqi syt fush' é gjélbere; véshtroni édhè qiéllin sa na âmbelson zêmeren. Ngjyra é fushes dhé é qiéllit kurre s' na lodhe syt; é édhè atà, qe kane syt é semune, véshtrojen pa te veshtire qiéllin é lulét! Kercéni, o çuna, brithni é mblithni lulé fushes, é t' i faléni Pérendies qe te gjitha te mirat i bâni per njérin. Plaku ndenji pastaj nen hijé te nje rrapi é na u-perhapem fushes duké mblédhun lulé te bukura.

Si mblodhi gjith kush sa déshi, zûum te pyésnim njêni tjatrin sé cilat ishin lulét mâ te bukurat, po cilido lavdurontê atò te vétat. Vajtem pra té mesonjesi te na

thoshté ai sé cili nésh mblodhi mâ te bukurat lulé; po plaku na u-pergjéq duke qéshun: te tâna lulét jane te bukura, ne te tâna shohim fuqien é mâdhé é mendjén é çuditeshmé te Zotit! Pastaj na rreféu oretrégonjésin é 'tij é na pyéti: Kush é bâni kete a po mos u-bâ vétiu?—Jo, thaam na te gjithe per nje gojé, é ka bâmun mjéshtri. —Posikur mos te kish fuqie é ment, a do te munt t'a bânté kete maqine te vogle?—Jo, thaam na prape te gjithe par nje hére! —Pa mendohuni pra, tha plaku: Lulét é fushes kush i ka bâmun? Qysh lulja bin nga fara, qysh rritét, qysh uskqéhét nga rrânjet é holla, qysh mérr ngjyra é érena te mira? Te gjthe é marrim vésh sé lulét s' bâhén vétiu por i bán nje mendjé shum mâ é holle sé é atij qe bâni oretrégonjesin. Po gjithe kafshet sa jane mbi dhét é nen dhét é édhè njérin véte kush i bâni? Duhét te rreféjem domosdo sé te tâna keto qe jane rréth nésh i ka bere nje mendjé é nje fuqie shum é madhé, mendja é fuqia é Pérendies!

Davidhi, duké kenduar punet é medha te Zotit, thote ne Psaltirin é 'tij: «Sa te medha, sa te çuditeshmé jane punet é tua, o Zot i math; te tâna mé ditunie te madhé i bâné!»

Édhé Homéri, mâ i vjétri é mâ i madhi vjèrshetuar i Élladhes se motshmé, i cili é njihté mire boten thote: »Zoti munt t' i bânje te tâna;»

Te gjitha punet é Zotit plaku i donté édhè çuditéj nga 'to. É ai njéri qe don mé gjithe zêmere punet é Zotit, don édhè Zotin véte, bâhét njéri i dréjte é rron ne kete jéte urtesisht é mé fatbardhesie.

4.

DRUNJET QE S' BÂJEN PEME

Duké écun i u-aferuam nje rrapi te math prane te cilit shkonté nje perrua i vogel me uje si argjendi. Nje nga djémet pyéti mesonjesin plak: «Psé Pérendia ka bâmun édhé drunje qe s'japin peme? Sikur te kishté koqé ky rrap do te hanim tani na te gjithe qejémi nen hijén é 'tij. E prape: po ky perrua psé âsht ne kete shkrétine?»

Plaku zuni é tha: Pérendia, o biri i im, qe bâni perruan dhé rrapin, dhé névé é gjithe sa gjendén, é dinté mâ mire nga na punen é 'tij. Pa véshtrô sa zoq kane ngréhun foléet ndeper déga te rrapit é rrijen é kendojen, é nen flétet é 'tija ruhén nga shiu e nga diélli. Sa barinj, sa udhetare dhé bujqer pushojen nen hijén é ketij kur i zen vapa, shlodhén é shuajen étjen n'uje te perronit, é i falén Zotit i cili u dha ketù ne shkrétine rrapin é ujin. Édhè sa bagetie é zoq te qiéllit vijen é pijen uje ne kete perrua! Shtepiet ku rrojem, plaçkat qe kémi mbrenda é shume te tjéra bâhén nga drunjet qe s' lidhin koqé. Po véç kesaj, sa do te dridhéshim se ftohti ne dimen sikur te mos qéen drût é thengjilli per te ndézun zjarr!

Pastaj mesonjesi é pyéti djalin dhé i tha: A é moré tani vésh qe dhé drunjet qe s' bâjen koqé jane te névojeshme?—É kupetova mire, u-pergjéq djali; ç'do gjâ qe ka bâmune Péréndia ka vléren é 'saj é na duhét shum.

3.

MESIMÉT É SHÉTITJÉS

Si u-kethyém nga shétitja, qe bâam bashke mé mesonjesin, ndiém per héren é para ne zêmere t' one nje te madhé dashunie per ate Zot, qe i ka krijuar te gjitha sa jane per rréth nésh sot per sot. Ngjér ate dite vétem nje frike te madhé kishim per Atê, por andêj é tutjé nisem mé é dashun shum; édhè, duké mbajtun gjithenje madhesien e 'tij perpera syvét, kishim kujdès te mos thoshnim, te mos bânim as te kujtonim farè ndonje gjâ te lige qe te mos zêmeronim Atin é qiéllit. Pa ndegjuar akoma fjalet é mira te plakut édhè te falunat nuk i bânim s' i duhéj; vétem mé trup, vétem mé goje i faléshim Pérendies, po nga ajò dita nisem mé i u-falun mé shpirt te Madhit Zot. Ç' ateheré shpirti i yne ndegjonté, shpirti lutéj é i faléshim Pérendies tektò ku gjendéshim.

Mesonjesi na tha ate dite te shkruanim édhè ketô radhe :

Kur ne zêmere é ne mendjé
É ké Zotin Pérendien,
Jé i lumtun, ne ç' do gjendjé
Do te késh fatbardhesien!

6.

FAQÉT É KUQÉ

Diten é pare kur dualem mé shétitun, paam mesonjesin plak qe kapercénté shtigjé dhé perronjé, dhé i ngjitéj perpjétés mé shume léhtesie é u-çuditem; ishté mâ téper sé shtatedhjéte vjétesh po faqét é 'tija ishin gjithenje te kuqé si shéga. Perandaj nje dite nje nga nxânesit é pyéti qysh ngjanté qe ai, ndonsè i shkuar nga vjétet, ishte aqe i shendoshe, i forte dhé i palodhun. Plaku qéshi é, ték na pergjigjéj, na pyéti a na pelqénté shendéti. Shum na k' ânda i thaam na per nje gojé.—Po psé u-pelqèn?—na pyéti ai prape. «Psé s' duam te semuhémi; i u-pergjégjem. Kur jémi te semune na duhét te rrijem ne shtrat é s' munt te tundémi andèj; na japin te pijem barena te hidhuna édhé s' na lâan mé ngrâne atò qe deshirojem».

Po plaku mesonjes na tha perseri: Véç ketyné, semundja siéll édhè te keqia te tjéra. Trupi i semune héq shum, mendja s' âsht é qeruare dhé perindet t' ane rrijen ne méjtim é ne kujdés, shume hére nuke flêjen naten, po rrijen é ruajen te semunin, i cili munt te vdése édhè i ri é keshtû t' i mbétén pa kryém atô qe i ka detyre Atdhéut, perindevét, shoqenies. Per te gjitha ketô arsyé, ne qofte sé jémi te mentshme, duhét qe, kur te semuhémi, t' i shtrohémi névojes, te marrim barenat ndonsé te hidhuna, te mos haam véç sé ç' te na japin, t' i ndegjojem fjalet é sheronjesit qe te fito-

jem prape sa mâ shpéjt shendétin. Po mâ mire âsht, si é don urtesia, te mos smuhémi faré; édhè per kete duhét t' i kémi kurdohére kujdés shendétit é te mbajem gjithenje ne mendjé te ligat é semundjés. S' âsht fatbardhe ai njéri qe ka per t' u-véshun é per t' umbathun mire. Mâ mire âsht te jémi te shendoshe é te vobte sé te pasune é te semune.

Si na tha ketò fjale, na kallzoi édhé kete rrefénje.

7.

ZÉPI DHÉ KUSPULLI I PASUN

Ishté nje djale i vogel é quhéj Zép ; kish mbétun i vorfen nga i ati, é mâma é 'tij é vuni te vogel ne pune, é andèj fitonté ca te holla mé te cilat shkonté ai dhé é âma. Qé i shendoshe dhé i forte é s' i trembéj punes as mundimit. Per nate kethéhéj i lodhun ne stepie, é i qahéj s' âmes per fatin é kéq qe é kishté lâne te vorfen é te vobet, kur shoket é 'tij kishin gjithe te mirat. É mjéra mâme mundohéj t' i mbushté mendjén sé pra kush ka shendétin lypsét t' i falét ndéres Pérendies, psé mâ mire âsht te jéte njériu i shendoshe é i vobet sé i pasun é i semune. Po Zépi nuke ndrronté mendim é u kish ndéze atyné qe kishin te mira.

Nje mbrâmjé, kur po kethénéj nga puna ne shtepie, pa s' largu t' âmen qe po é pristé té déra, édhè duké rendun arrini ték ajò é i tha: «Ma mundé, mâm'

o me mundé; mâ mire qenka te jéte njériu i shendoshe sé i pasun!»—Ç' pesové, é pyéti é âma; qysh te ngjau qe é ndrrové mendjén?—

Ahéré djali i u-pegjéq: Si po kethéhésha nga puna, shkova perpara nje shtepié te madhé ku ishin mblédhune shume njéres; u-aferova édhè une, po ç' pashe o mâmeza é imé!... Pashe nje njéri kuspull te véshun mire qe po é sbritnin katre njéres nga qérréja: ishin sherbetoret é 'tij qe é mbanin ne dore si te vdékun dhé é shpinin mbrenda ne shtepie. Ishté i njéri i that é i vérdhe mé syt gjymse te mbyllune dhé mé kâmbet é duart te patunduna. Ndegjova sé ishté shum i pasun; çe nê djélmenie s' bânté asnje pune, po prishté te hollat ne defrimé te liga sa u-mbloth é u-bâ kuspull; tani mâ s' mundét mé tundun as duart as kâmbet, s' mundét as mé flétun mé qétesie as mé ngrâne mé urie! Ahéré kujtova, o mâmeza é dashune, fjalet qe me thé dhé duké rendun érdha ték ti. Shum m' érth kéq per ate njéri qe, jo vétem te ngisté, por as te qendronté ne kâmbe nuke ishté i zoti!

Ç' asô dité Zépi é mori mire vésh qe shendéti âsht mâ i névojeshem nga te gjitha, dhé zuni t' a ruanté mire é t' i faléj Zotit, i cili, ndonsè s' i kishté dhâne pasunie, i dha shendétin mé te cilin njériu fiton te gjitha te mirat. Vétem kush ka trup te shendoshe ka édhè mendjé te shendoshe thoshin te vjéterit; é ai njéri fiton é rron mé gas ne kete jéte.

8.

AJRI I DELIRE

Pas qe na tha mesonjesi plak sé gjith shendétin é 'tij é ka nga éra é delire é é qeruare, na mori nje dite é na shpuni majé nje kodriné te mbuluamé mé drû, édhè atjè na pyéti qysh é ndegjonim véhtén. Na i thaam qe ndegjonéshim shum léhte é plot mé gas, é kercénim psé na pelqénté maja é kodres.—Nuke âsht vétem nga maja é kodres, na tha atehéré ai, po mâ téper nga ajri i delir qe âsht ketû ne majé. Ajri, qe mérrni ketù jashte, âsht ai qe ju pelqén dhé ju bân trupin te léhte é zêmeren mé gas. Perandaj t' a kini gjithmone mik ajrin é qeruar, t' a doni per jéte, psé, duké dashun atê, shpetoni nga shume semundjé dhé nga barenat é hidhuna qe duhét te pini kur jéni te semune.—

Po ç' ka te bâje éra mé shendétin ? é pyétem perseri na mesonjesin plak.

«Ajri i mire, na tha ai, âsht mâ i miri ushqim i njériut. Shume njéres rrojen vétem mé barishté pa ngrâne kurre mish ; jane njéres te tjére qe rrojen shume dite pa ngrâne faré, por asnje njéri s' munt te rronje as nje ore pa marre fryme, domethâne, ére. Ç kur sé lindim é ngjér sa vdésim rrojem mé ére, dhé éra qe fryjem mbrenda na qeron gjakun. Kur marrim ére te qeruare trupi bâhét per dite mê i shendoshe é nuke semuhémi shpèjt». Pastaj qe te ruajem shendétin mire, plaku na vuni édhè ketò porosie te mira :

Shtepia te jéte é larte, ne mést te drunjevét, lark nga ujenat qe s' tundén é nga gjâna te tjéra qe qélbén. Te mos flêjem shume véte nde nje dhome, te shuajem driten mâ pare sé mé flétun. Te flêjem gjithmone mé dritarén te hapune. T' a marrim zakon ç' ne végjelie te mos na zâje kurre diélli ne shtrat, po ne mengjès te sgjohémi hérét, te lahémi, te vishémi, te dalim jashte é t' écim shum.

9.

PASTERTIA

Nje dite nde mést te katundit po mbiéllnim bime bashke mé mesonjesin. Atjè ték po punonin, dy nga nxânesit, Pétri é Osmani lyén duart é faqét mé balte. Osmani u-hoth me nje hére té kroni é u-la shpéjt po Pétri é gjéti mâ léhté te fshinté duart é turinin mé kindin é fustanés. Plaku i cili i pau te dy ketà djéme, pa qortuar faré Pétrin, zuni é lavdonté Osmanin per pastertien é 'ty. Shum u-gezova, o bir, kur pashe sé te pelqèn pastertia édhè vajté é u-lavé mire ne krua.

Pastaj mori é na tha te gjithevé: «Pastertia âsht shum é mire per shendétin é njériut é perandaj ç' ne djélmenie une é kam dashune si édhè ajrin é kethjéllet. Véshtroni, o bijt é mij, te jini gjithenje te pasterme ne pétka sé ashtù do te jéni gjithmone shendosh. Ai qe âsht i pasterm ruan véhtén nga shume semundjé.»

Na, qe te munt te kuptonim mâ mire, i u-lutem ahéré mesonjesit te na thoshté gjate é gjâne qysh pastertia é ruan shendétin.

10.

MÂ TE MJAFTAT DHANETIE

Mesonjesi zuni é na tha: Buka dhé gjélla qe haam nuke bâhén te gjitha gjak, po shume nga ato mbétén ne trup si krypena é te tjéra gjâna qe na prishin shendétin. Perandaj Pérendia na ka mbuluar trupin me nje lekure, cipe a maze te holle mé vrima te vogla nga te cilat dél djérsa é fryma é paqeruare. Ajo fryme, qe dél nga vrimat é trupit quhét fryme é padukune sé nuke shihét mé sy si dukét fryma é gojes. Prapo, kur kejò maze âsht é palamé, mbyllén vrimat è 'saja nga te ndytit é prâ s' munt te dalin as djérsa as fryma é lige é duké mbétun mbrenda sjéllin shume semundjé. Perandaj kush ka pastertie ka édhè shendèt. Frymen é padukune é kupetojem disa hére ne rroba, te cilat, kur i mbajem shum véshune, sjéllin ére trupi. Édhé rrobat é pa lamé qe véshim s' é lâan frymen é kéqé te dale jashte nga vrimat é lekures holle perandaj duhét t' i ndrrojem shpésh linjét é téshat, kemishen, bréket, çorapét; é te lajem dendun gjithe trupin. Une, o djéme, é dua aqe ujin sa édhê ajrin, sépsé si ajri édhé uji na âsht fort i duhun per shendèt. Ajri édhé uji jane dhunetie qe na i dha Zoti mé te mjafte é pa kursim; é Pérendia qe na i fali é dinté sé pa 'ta nuke rrojem dot.

II.

POROSIE TE MIRA PER SHENDÈT

Per te pasun shendèt te mire, mesonjesi na vunî ketò porosie.

Te lajem duart dhé turinin ne mengjès kur ngrihémi dhé mbrâmié perpara sé te biém ne shtrat.—Te lajem kryét ne mengjès mé uje te ftohte, sé ashtù mbahémi te delire é dhè nga te ftóhtit é ruajem véhtén.—Te qerojem mire dhâmbet sa hére qe haam dhè te shperlajem gojen, qe mos te mbétén copa buké é mishi nder dhâmbet sé na i prishin é na i kalbin.—Te lajem mé uje te ftohte gjith trupin dhé pastaj te ferkohémi mire sé ashtù forcohét trupi.—Te ndrrojem shpésh téshat qe véshim, qe te munt te dale îirisht fryma é padukune.—Te kémi kujdès te marrim gjithmone ajer te qeruar.

Névé, kur ndegjuam sé mesonjesi lahéj per mengjès mé uje te ftohte ne gjith trupin, na u-droth kemisha ne shtat dhé é pyétem qysh é duronté ujit é ftohte ne trup.—Si é duroni édhè ju ne duar é ne koke na tha. Njériu âsht si te mesonét. Po te zâje te lahét mé uje te ftohte ç' ne vére kur koha âsht é nxéhte, mundét t' a bânje kete pune é dhè ne dimen, é ashtù forconét é shendoshèt. N' Éngletérre njérezit jane shum te shendoshe sé lajen gjith trupin mé uje te ftohte édhè ne dimen.

Ç'atehéré te tâne na djémet nisem t'i mbajem porosiet é plakut, dhé patem shume te mira dhé ishim gjithenje te fuqieshme.

12.

MOS RRIN PA PUNE DHÉ I PASUN NE JÉ

Te Shetunen pas dréké, si shpetuam nga shkolla, vajtem ne shtepie te mesonjesit. Plaku na priti mé gas édhè na trégoi per héren é pare kopeshtin. Kopeshti nuke qé i math, po per bukurie! S' kishim pamun kurre tjatre kopsht aqe mire te punuar. Lulét ishin te gjitha te njoma, te bukura, te mbjélluna me radhe. U-çuditem dhé é pyétem plakun sé cili ishté kopshtari qe kishté punuar aqe mire kopeshtin. Plaku qéshi dhé tha: Njetash é prés kopeshtarin te vinje dhé do t' u a trégonj. Ték po brithnim andèj é ketèj, é humbem mesonjesin, po pas nje çiké, paam nje plak te véshun mé pétka te léhta, i cili mbanté ne duar nje shat é nje kize; ishté mesonjesi i yne, i cili na tha: Ja, une jam ai qe é punonj kopeshtin, édhè, duké thâne ketô fjale, zuni shpéjt punen. Préu dégat é thata, prashiti, vaditi, qeroi gjembat é guret; pastaj u-kethyé prape ne kolibe, la véglat. u-çvésh, u-ndrrua dhé érdhi prape afer névé. É mé t' ardhun zuni é na tha: É paat, o çunat é mij sé si punonj, ndonsè jam shtatedhjéte vjétesh é nuke kam téper névoje? Perandaj jam i shendoshe, sé punonj pa pertim, punonj é mundohém per dite ne kopesht.

Pastaj keputi peme te pjékmé, na thirri nen hijé te mânit é na dha nga atô pemet qe mblodhi. Na u-kena-qem fort é i hângrem mé shijé sé ishin t' âmbela. Hângri édhè ai véte mé shume ândjé é, duké qéshun, na tha sé atij i dukén mâ t' âmbela. Psé? é pyétem na. Ai mé dye fjale na é tha: É para âsht sé une u-mun-dova perpara ne pune é pastaj i hângra, dhé é dyta psé i kam punuar véte.

Atij, qe punon é mundohét, i dukét, fort é âmbele buka, gjélla é ç' do gjâ tjatre qe ha.

13.

UJENAT QE QÉLBÉN

Nje dite tjatre duallem mé shétitun mé mesonjesin jashte katundit, é ai na trégoi ca ujena qe s' tundéshin faré dhé binin ére te lige sé ishin qélbune.

Â i shihni ketò ujena qe jane qélbune? na tha plaku. Kam shprése sé shpéjt do t' i thajem sé jane shum te dâmshmé per shendétin é njériut! Ujenat qe s' tundén i shembelléjen shum njériut qe, nga pertésa, s' tundét édhè ai nga vendi. Njériu qe perton, jo vétem qe s' hyn me ndonje pune, por édhè bân shume te liga te tjéra: véte kalbét é prishét, é prishe édhè te tjéret. Pertésa âsht é âma é gjithe te ligavét. I papuni bâhét i varfer, lipes genjéshtar, vjédharak, dhé kusar.

Perandaj, o djémet é mij, ne doni te rroni mire é mé ndér ne kete jéte, t' a duani punen é te mos per-

toni faré, sé âsht fort gjâ é lige te mos punonje njériu ngjér sa te jéte i zoti i punes.

14.

THNÉGLAT

Duké écun udhes gjétem perpara ca thnégla. Mesonjesi na thirri te gjithe prane 'tij dhé zuni te na thoshté. Pa véshtroni sé sa punetoré qe jane thnéglat a milingonat! Sa lark véne per te gjétun ushqimin é 'tyné. Te gjitha sa kethénén jane ngarkuare. Nje nga 'to âsht kaqe é vogle sa s' mundét t' a héqe barren vétem, édhè kerkòn ndihme nga shoqét. Ashtù édhè na o djéme, duhét te bajem; lé t' a duam punen si milingonat, t' i ndihim njeni tjaterit, qe te bâhémi njéres te mire per véhtén t' one, per Atdhéun, per njérezien.

15.

THNÉGLA É GJINGALLA

Bânté dimen i math ê malét é fushat ishin te mbuluamé mé akull é mé bore; shtâzet é te gjitha gjât, é gjalla ishin fshéhune é nuke dilnin jashte. Édhè thnégla ishté futune ne vrime te 'saj ku kishté mjaft sa per te ngrâne gjith dimenin. Vétem gjingalla a cincerri dridhéj se ftohti é s' kishté fare gjâ te hanté. U-nis

pra é vajti té thnégla t' i kerkonté nje çike te ngrâne qe te mos vdisté urié. Po gjingalla é pyéti: Ç' bâné ti gjithe kohen é véres kur une mblithnja gjâna per te ngrâne ne dimen? Kendonjé gjithe diten majé lisavét é s' linjé as udhetaret te pushonin qétesisht nen hijé. Atehéré kedonjé, tani pra kercè é luaj vallé! É keshtû é deboi pa i dhâne gjâ.

Nga kejò perralle lé te marrim édhè na mesim, tha plaku. Te punojem sa jémi te rij qe te mos mbétémi, si gjingalla, pa buke ne pléqesie.

16.

LYPESI

Kur po kethéhéshim ne shtepie,si kercyém é luajtim miaft jashte ne fushe, poqem udhes nje njeri te varfer, qe rrinté é kerkonté ndihme nga atà qe shkonin andéj. Mesonjesi é shekoi mire Pra na tha: Véshtroni-é mire kete njéri pertac qe s' don te punonje. Lé te shohim sé, mbasé, pertimi s' é ka mundun akoma faré è munt t' a kethéjem prape te zâje punen ; dukét fort i shendoshe. Mesonjesi pra i u-aferua é i tha: Si t' a quajen emnin?—Nasho, me thone, u-pergjéq, dhè sgjati doren é kerkonté duké uruar. Mesonjesi s' i dha gjâ, por é pyéti sé mos ishé i semune.—Jo, ka dashun Pérendia, tha, jam shum mire!—Po psé lypen pra? i tha mesonjesi.—Sé jam i vobet, u-pergjéq Nashua.—Psé s' punon, i tha mesonjesi, te fitonsh é te rronsh duké punu-

mun? Atehéré nuke do te kishé nevoje mè lypun, po duké pertuar do te mbétésh gjithmone i vobet! Zoti te dha shendétin, te dha duart te punonsh é jo te lypish. Âsht turp, turp i math per ate njéri, qe ka shen dèt é nuke punon sa âsht i ri!

Ketò fjale te mira i tha plaku, po Nashua u-pergjèq é tha sé s' gjen dot pune.—Pune nuke gjêjen atà njéres qe pertojen, i a priti mesonjesit. Pertimi munt t' a shtynje njérin ne pune te liga, ne vjédhjé a ne vrasjé, é kestù munt t' a zâan é t' a mbyllin ne burk a édhè t' a varin. Mé djérse te ballit duhét t' a haam buken, thirri mesonjesi. Ai qe s' punon as te mos haje!

Lypesi u vuni mire vésh fjalevét te mesonjesit é kaqe pershtypjé i bâan sa i u-lut mé i gjétun pune.

Plaku i trégoi shtepien é 'tij dhé é ftoi qe te vénté é t' a piqté. Te nésermén lypesi vajti té mesonjesi dhé ky é shpuni té nje qépes rrobash. Nashua ndenji ca kohe é mésoi mire mé qépun pétka é ashtù fitonté te holla. Perandaj plaku na thoshté per hére: Mos é harroni kurre Nashon; pa pune s' kémi as buke, as shtepie, as tésha. Puna é shpetoi njérin nga égersina, é é bâni te bute. Vétem njérezit é égre dhé kafshet é égra qe rrojen ne pyll s' dijen mé punumun. Puna ndrroi faqén é dhéut, é sbuti, é leroi, é é mbolli, dhé ashtù marrim drithenat nga dhéu. Puna é perzuni vobesien é na pruni gjithe te mirat ne kete jéte.

Kaqe thélle na hyyn ne zêmere ketô fjalet é plakut sa qe ç' aso héré é pastaj i trembéshim gjithenje perti-

mit si mâ te madhés se lige ; é asnje dite, asnje çast s' mbétéshim mâ pa pune.

17.

PÉTRI I MATH FARKETAR

Pétri math, mbréti i Rusies, ngriti kombin é tij nde nje lartesie te madhé. Kur hypi ne thron ishté akoma i vogel, shtatembedhéte vjétesh ; po, ndonsè qé aqe i ri, é qévérisi fort mire Rusîen. Déshi mâ perpara mé xâne ai véte qe pastaj te mesonté édhê te tjéret; perandaj shkoi n' Éurope ku mesoi te gjitha mjéshteriet, é pra u-kethyé ne Rusie ku perhapi mesimét é dituniet é Éuropes.

Ngrihéj ne mengjès shum hérét, ndisté zjarrin véte dhé shume hére gatuanté véte gjéllen ne vorbe préj balté. Rronté si mâ i poshtmi punetuar é punonté puné shum te rânda.

N' Éurope, ku punonté, é dinin te gjithe qe, ai punetuar i shpéjte, ishté mbréti i math i Rusies, por ai s' é kishté per turp te mundohéj é te mirrté mesimé per perparimin é Atdhéut.

Kur u-kethyé nga Éuropa ne Rusie shkonté é shihté mjéshterat si punonin. Nje dite vajti te nje farketar qe punonté hékurin. Hyni ne farke é déshi véte te punonté si mâ i vogli punetuar qe t' u trégonté njéresvét sé puna nuke ka turp, mjaft qe te punonje njériu mé ndér.

Punoi njé jave aty duké rrahun hékurin mé maj te rânde é ne funt te javes kerkoi rrogen é, si é mori pagen, bléu mé 'tê nje pale kepuce. Duké véshun kepucet thoshté, duké qéshun, sé kurre s' ishté kenaqun sa ahéré kur mbathi kepucet, te cilat i bléu mé te hollat qe fitoi mé mundin é mé djérsen é ballit te vét.

18.

PERPARIMI I ÉNGLETÉRRES

N' Éngletérre te gjitha mjéshteriet kane bâmun perparim te math, perandaj ky shtét âsht rritun fort ne madhesie é ne fuqie é atjè gjithe njérezia rron shum mire. N' Éngletérre i biri xen mjéshterien é t' i atit: djali i bujkut bâhét bujk, i bariut bari, i farketarit bâhét édhè ai farketar. Ashtù te gjitha mjéshteriet muaren shkas é bâan mbrothesie te madhé kaqe qe n' Éngletérre shume bujqer é mjéshtra te tjére kane hypun ne mâ te naltat shkalle te Mbréteries. Perandaj nje mbrét i Éngletérres thoshté gjithenje: Ne vent t' ene ç' do njéri, qe te punonje é te bâhét i pasun, munt te ngjitét ne rendé te larta é te qévérisnje shtétin, sadò qe te kéte qene perpara nde nje shkalle te poshtmé.

Qe te kéne shijé é deshir djémet n' Éngletérre te marrin mjéshterien é étenvét te 'tyné, kendojen kete historie.

Rrouté nje hére nde nje kohe n' Éngletérre nje njéri kaç, dométhâne qe punonté mé avliment a mé

végje. Mé punen é 'tij fitonté shume te holla é si mblodhi mjaft pasunie, bléu nje maqine te madhé é hapi nje fabrike, ku punonin shume avlimendé bashke, te cilat s'tundéshin mé dore po mé avull Ashtù nisi te fitonje mâ shume é u-bâ i pasun, é, duké punumun gjithnje u-mplak é vdiq.

I biri i 'tij, i cili quhéj Mauris, ngjér sa qé i vogel vajti ne shkolle é mesoi te kendonté é te shkruanté, pastaj hyni ne pune si i ati. Po, si i vdiq i ati, pandéhu sé do t' ishté turp per 'tê, njéri i mesuar dhé aqe i pasun te rrinté é te punonté n' avliment; Keshtù qe shiti fabriken é maqinat, mblodhi téshtat é vajti ne Londre qe te rronté si lord.

Nuke dinté t' a ruanté gjân aspak, é zuni é po prishté pa dhembjé andêj é kendéj me pirjé, ne lodra, ne kartra sa mbéti pa dysh é mâ se fundi vodhi é é vûun mbrenda.

Ték po rrinté mbyllun ne burk, kujtontê i mjéri kohen é shkuare é mendonéj sé qysh kishté qene nje hére é ku gjendéj tani é, n' atô kujtimé, i rrodhen lotét nga syt si gurra. Sa mâ mire do t' isha, thoshté véhté mé véhté sikur te punonja mjéshterien é t' im'éti! Sa likesht bâna qe é lashe !...

Dye vjéte te ngjata mbéti ne burk ; si é leshuan iku nga Londra é vajti atjè ku kishté pasun avlimendét, i doli perpara kryémjéshtrit dhé i u-lut t' a mirrté ne pune, pa per rroge lé t' i a jipté sadô te vogle. Ai é mori dhé ashtù rrojti si argàt gjithe jéten é 'tij.

Kete historie é kendojen djémet é Éngletérres shohin sé ç'pesoi ai qe la mjéshterién é t' i atit é perandaj

sadô te pasune qe te jéne, ruajen é mbajen gjithenje mjéshteriet é perindevét te 'tyné.

Mjéshteriet véne perpara mâ téper kur atâ qe i punojen jane njéres te mesuare é te ditune. É' paat kopshtin t' im, o çuna, si é kisha ndréqun é sa mire ju pelqéu? Po, sîkur une te mos dinja édhè te tjéra gjuhe, qe te munt te kendonja sa jane thâne mbi barishtét é mbi bujqesien, kopshti i im nuke do t' ishté ashtû si é paat. Perandaj njériu, pervéç gjuhes se perindevét, é cila duhét te kendohét é te mesohét mire domosdò, âsht mire te xâje é dhè gjuhe te tjera, si frângjishtén, énglishtén, gerqishtén, latinishtén ; qe te munt te kendonje édhè ne keto gjuhe sa kane shkruar mbi dituniet, é per bujqesie, per bagetie, per trégetie, é per mjéshteriet é tjéra. Keshtù perparojen kombét.

19.

FJALE TE VLÉFSHMÉ PER USHQIMIN

Nje dite vajtem ne shtepie te mesonjesit é é gjétem ne tryéze. Dréka é 'tij qé shum é léhte: nje çike lânk, dye véze, lakna te ziémé. Si hângri zuni é na tha: É paat sa é léhte qé dréka é imé? Kurre s' ha te ngopém é te fryhém, po gjithmone ngrihém nga buka mé lukth te léhte. Édhè ju mos é ngarkoni kurre barkun, sé gjélla é shume ju prishe é ju semun. Barku, kur mbushét téper, i ngjan gomarit te ngarkuar rânde mé drû, qe ngéce é mbétét nde mést t' udhes. Njériu hames

nuke nginjét kurre, po, si ha, qahét sé i dhemp lukthi. Pa ndenjun per te ngrâne te kini para mendjés ketò porosie: — T' a sgjithni ushqimin qe te jéte i mire per shendèt. — Te mos hani shum sa te ngopéni, po te ngrihéni nga tryéza pa u-nginjun téper. — T' i pertypni mire gjéllet. — Te hani kurdohére nde nje ore. — Te punoni é t' u-mundoni perpara bukes qe te hani mé shijé.

Po te ruani ketò keshillé, tha mesonjesi, as do te semuhéni, as do te kini névoje te mirrni barena te hidhuna. Sa te mundim, duhét t' i permblédhim é t' i shtrengojem ândjét é trupit, unien, étjén, é te tjérat sé ashtù do te kemi kurdohére shendèt te mire.

20.

TE DÉJTUNIT

Nje te diéle pas dréké na tha mesonjesi te shkonim nga shtepia é 'tij, t' a mirrnim é te dilnim bashke jashte ne fushe per mé luajtun. Ték po shkonim ndeper més te fshatit, paam ca njéres te mblédhune rréth nje shtepié, é pyétem plakun cili ishté shkaku i asaj mblédhjéjé. Plaku na u-pergjèq: É madhé é kéqé ngjau ketû, per pak po bâhéj nje vrasjé, ky âsht shkaku.

Mbrenda ne kete shtepie bâhéj dasme, hanin, pinin, kendonin. I vllai nusés ish njéri shum i mire é i dashun, po pinté téper vene é rakie, é édhè ne dasme piu aqe sa u-déj, é humbi mendjén. I trullosun nga tymi i

venes, pandéhu sé i dhânderri é qéshi, mori pra thiken dhé u-versul t' a thérté; po déshi Zoti é u-hodhen krushqit, i priten doren dhé é hoqen andèj.

Pérendia na ruajte nga te déjtunit; i déjmi âsht mâ i kéq sé i prishuni mentsh. Te déjtunit âsht nje marrezie é madhé; i marri i mjére i bân marreziet pa dashun, por i déjmi don véte, psé déhét é humbe mendjén. Punon pune te paudha, te merziteshmé, te ndyta.

Perantaj, sa te mundim, te mos é vêem faré ne goje as venen, às rakien, as shpirtat é tjéra sé na pervelojen é na marrin mendjén; po lé te pijem vétem uje, qe na dha Zoti mjaft.

Te déjtunit vjén mâ te shumen nga pertimi; kush perton s' punon, po rrin gjithe diten me kot é pastaj zen édhè pin é déhét.

Qe te trembémi é te ruhémi nga te déjtunit é te névéritémi nga te piemit, lé te shohim sé ç' punojen atà qe déhén. U' mirrén kâmbet, u dridhén duart é gjith trupi, s' munt te qendrojen ne kâmbe, po véne duké u-perpjékun mur ne mur, é gjithe bota qéshin mé'ta.

Njérezit é kohes se vjétre ne Sparte t' Élladhes déjnin skllavet qe te shihnin djémet sa gjâ é poshtmé é é merziteshmé âsht te déjtunit.

21.

HAZRÉTI MUHAMÉTI

KUNDRE TE DÉJTUNIT

Thone sé Hazréti Muhaméti, qe théméloi bésen é

Musulmanevét, te cilen é kane marre édhè shume Shqipetare, shkonté nje dite te krémté nga nje fshat. Te gjithe fshataret ishin mblédhun ne shésh te katundit é po kendonin é lonin vallé duké ngrâne é duké piém vene parréshtun. Te nésermén shkoi prap andéjna, po s' ndegjonéj gjâ faré é i u-duk vendi si i shkréte; nje dite perpara, kur po kendonin, ishin plagosune é kishin vdékun shume véte. Pyéti Hazréti Muhaméti sé si ndodhi vrasja é gjithe atyné njéresvét, é i thaan sé, nga te déjtunit, nisen mé u-zâne mé fjale, pastaj mé duar, é ne funt hoqen thikat é u-théren é u-préen mé njeni-tjatrin.

Hazréti Muhamétit i érdhi shum kéq nga kejò ngjarjê é lige é mallkoi mé fjale t' ashpra te pimit.

22.

ZÊMERIMI

Si te déjtunit âsht édhè zêmerimi. Nje dite vajtem ne shtepie te mesonjesit dhé é gjétem ték po mbanté nje légjèn mé uje te flohte ne dore. Rrobat, qe kish zakon t' i mbanté kurdo hére te pastermé i kishté te felliquna; téshat é shtepies ishin te hédhuna andèj é kendèj, dhé mesonjesi, mé koke per dhé é i zêmeruar, véshtronté t' i vinté ne vent rraqét.

É pyétem sé ç' i kishté ndodhun dhé na tha: Pak perpara sé érdhet ju, sherbetori me solli kafén, po, kaqe s' é kishté mendjén ne vent, sa i ra kaféja nga dora

permbi mua é me dogji é me perveloi doren, me felliqi rrobat, dhé qélqi i ujit é tasi i kafés raan é u-thermuan si i shihni véte. Me hypi gjaku ne kryé é u-zêmerova é matèsha t' i thoshnja fjale per te cilat do te me vinté likesht pastaj ; munt édhè t' a rrihnja sherbetorin. Po me nje hére é mblodha mendjén é é shtrengova véhtén ; thirra sherbetorin, i cili dridhéj nga frika, é i thashe te me sjellté légjenin mé uje, vuna doren mbrenda é u-kujtova per ketò fjale:

Nje hére Platoni, filosofi i math i Éllladhes se vjétre, u-zêmerua kéq mé sherbetorin é 'tij, por é rrudhi zêmerimin dhé s' i tha asnje fjale. N' atê hyni mbrenda nje mik i 'tij te cilit itha: «mirr-é kete sherbetorin t' im é rrah-é sé une jam i zêmeruar». É dinté mire Platoni sé zemerimi nuke ndrron faré nga te déjtunit dhé si i déjtuni ashtù édhè i zemeruari munt te bâje pune te paudha per te cilat munt te pendohét pastaj. Njériu nuke din sé ç' thote a sé ç' bân ne hidhenim.

Peraudaj édhè jû, o djéme, kurre mos u-hidhenoni. Dijéni mire sé hidhenimi é turbullon dhé é prishe gjakun. Gjaku hype ne koke é kambet é duart dridhén si atô te te déjtunit. Sa te mundim lé te jémi njéres t' urte é te bute, te mos hidhenohémi é te ndegjojem ç' na thone mâ te medhânjt.

23.

I URTI É I MARRI

Nje at kish dy djéme, nga te cilet njeni ish fort i urtê é i mentshem. ndegjonté shum t' i atin é t' âmen, s' flliqéj, s' gristé rrobat, nuke shahéj mé çunat é tjére as bânté kurre marrezie. Vénté dite per dite ne shkolle, mesonté mire mesimét dhé ndegjonté mesonjesiu si atin é mâmen.

I ati dhé é âma dhé kush é njihté é donin shum; djali i urte âsht fort i dashun.

Si u-rrit é u-bâ i mire é punetuar, vuni t' âmen é t' i atin te prehéshin, é i bânté mire kujdò; perandaj gjithe bota é donin é é ndéronin sa qe mori emen te math é u-bâ njéri i çquar nga te tjéret: gjith kush thoshté: lum' ai!

Djali tjâter ish faré i marre, dilté gjithenje i felliqun, shahéj é zihéj mé shoket é 'tij thoshté te rremé é bânté gjithe marreziet. Nuke vénté ne shkolle é nuke mesonté, po rrinté é lonté udhes. As t' âmen, as t' i atin, as mesonjesin s' i ndegjonté faré, é perandaj édhè atà nuke é donin; kaqe i lik ishté qe askush s' i qaséj prane. Si u-rrit u-bâ édhè mâ i kéq; zuni te gjitha te ligat é paudhesiet, é érth é u-bâ i merziteshem, i felliqun, lypes; é gjithe bota thoshté: mjér' ai!

A é paat, o çuna, sé ç' pesojen atà djémé qe nuke ndegjojen atin, mâmen, mesonjesin? Kurre prâ mos bâni marrezie, po te ndegjoni mâ te medhânjt qe te

bâhéni te mire é t' urte dhé t' ju trégojen bota mé gisht.

24.

FUQIA É DITUNIES

Fuqia é ditunies âsht shum é madhé. Ditunia âsht drita qe na ndriçon é na nxiér nga érresina. Shpirti âsht drita qe i trégon trupit udhen é dréjte, po ditunia âsht vaji kesaj drité. Te vérbte mbétén atà qe nuke é mblédhin kete vaj ne djélmenie qe te kéne drite ne pléqesie. Ditunia sa jémi te rij na gdhende, pra kur bâhémi bura na sjéll shume te mira dhé ne pléqesie na gezon é kurr s' na len te papune. Édhè vétem kur jémi na bân shoqerie, kendojem libra é mendja kurre s' na flen. Dituria na ruan édhè nga punet é liga é te felliquna, te cilat mâ téper te paditunit i punonjen. Sa mâ shume njéres te ditune ka nde nje vent, aqe mâ te pake jane njérezit é liq. Ditunia ka fuqie te madhé, é Élimet é vjétre thoshnin: «Duaj ditunien, mos u-loth kurr duké mesumun, njériu i ditun ka ndér te math é te gjithe é pyésin».

Sot gjithe botâ véshtrojen t' a perhapin ditunien, sé nga ajò vijen te mirat nde nje vent, é ikin te ligat.

Véshtroni pra, o çuna, te mesoni ç' ne végjelie é te bâhéni te ditune, qe te ndéroni Atdhéun, perindet, véhtén t' uaj, dhé te rroni mé ndér é mé te mira ne kete jéte. Njériu i paditun s' ka as ndér as ndonje nga atò te mira qe jane per rréth nésh.

25.

KALI PA FRÊ

Nje nga nxânesit pyéti nje dite mesonjesin sé qysh mundét te jéte njériu fatbardhe é i kenaqun ne kete bote kur s' âsht i pasun qe te munt te mbaronje te gjitha deshirét é 'tija. Mua, tha nxânesi, kur me duhét ndonje gjâ qe s' é kam, me dukét si mé qene i mbyllun ne burk é i lidhun ne hékura.

Ah, bir-o! i tha mesonjesi; cila pune te pelqèn mâ mire: te jésh hypun mbi nje kal te terbuam, te cilin s' é mban dot, po iken me te katerta é munt te te rrezonje é te bâje copa! a po mbi nje kal qe é shtrengòn é é zotenôn mé fré é pra te shpié ku te duash? —Mâ mire me pelqèn ai kali, te cilit munt t' i a mbanj frênin é t' a héq ku te dua une, tha nxânesi, sé ai i égri qe s' mbahét.

Po keshtù âsht édhè njériu, foli é tha atehéré mesonjesi: trupi i 'tij âsht si kali i éger, mendja âsht kaloresi qe mban frenin. Kur kaloresi s' âsht i zoti t' a mbanje frenin, pa mendoni-u sé ku ka per t' a shpune kali i éger, sé si do te munt t' a hédhe poshte nga ndonje brék, dhé sé sa fatzi do te jéte nje i tille njéri! Pastaj sa mâ i pasun te jéte njériu aqe mâ i éger bâhet kali pa frê. T' a bésoni mire sé nje i tille kal pa frê é vrét dhé é humbét faré kaloresin.

26.

GENJÉSHTARI

Nje dite duké écun jashte ne fushe na tha meso-njesi kete historie.

Nje at kish nje djale mé emen Andon, é cili ç' ne végjelie kishté zâne fe thoshté genjéshtra. I ati dhé é âma, nga dashunia é madhé qe kishin per 'tê, nuk' é qortonin kurre, por é perkedhélnin é gezonéshin qe djali i 'tyné ishté shum i sgjuar é gjenté kurdohére fjale te mbulonté fajét é te ligat qe bânté.

Po njériu âsht si bima ; ngjér sa âsht i vogel munt te ndréqét é t' i harronje zakonét é liga, po, kur rritét mé 'to, si édhè bima é shtrembte, thyhét mâ pare sé te drejtonét.

Ashtù pra édhè Andoni rritéj dite per dite é mé atê bashke édhè te rremét, sa qe te gjithe ne shtepie si édhè jashte é dinin qe Andoni nuke thosté kurre te vertéten é perandaj i a nxuaren emnin genjéshtar.

Nje dite i ati édhè é âma ishin jashte shtepié é Andoni, kundre fjales qe u kishté dhâne, dolli vétem ne kopesht te luanté. Pas nje çiké sherbetoret ndegjuan zânin é 'tij qe u kerkonté ndihme, por atâ s' é besuan sé gjithenje i qéshté duke i thirre me kot. Keshtù qe édhè atehéré thaan njéni mé tjatrin: genjéshtari na therrèt qe te na perqéshnje, po lé te bertase sa te doje; dhé ashtù véshtronin punen é 'tyné. Po pas nje çiké, nga shkaku qe s' po é ndegjonin mâ, duallen ne

kopesht t' a véshtronin mos po prishté gjâ, po nuk' é paan asgjakundi. Ahéré u-ra ne ment sé ne mjédis te kopshtit ishté nje péllk i math mé uje te te cilit vaditnin barishtét; kercyén pra atjè é paan nje dége druni te shqyémé qe kishté râne mbrenda. Po ç' kishté ndodhun? Mbi ate drû kishté hypun Andoni é, bashke mé dégen é shqyémé, kishté râne mbrenda ne péllk, é, pas qe s' dinté te bânté not, ishté zhytun gjér ne funt. Sherbetoret m' ate çast u-çvéshen é u-hodhen mbrenda péllgut dhé é nxuaren. por Andoni dukéj si i vdékun.

Ahéré po kethénéshin édhè perindet é Andonit; derguan shpéjt per sheronjesin, i cili érdhi mé vrap é nisi te ferkonté te mbytunin; i dha édhè ca barena per t' a sjéllun ne véhté, é ne funt, pas shume ferkimésh, Andoni psheretini, mori thélle fryme, hapi syt é u-kethyé prape ne jéte. Po ç' ate dite kaqe shum u-tremp i mjéri sa kurre mâ s' thoshté rrena.

T' a doni pra, o çuna, te vertéten ç' ne végjelie, é te mos thoni kurre genjéshtre qe te mos ju ngjanje édhè juvé si Andonit. Genjéshtari kete fitim ka, qe s' é béson njéri édhè kur thote te vertéten!

27.

GJYSHI, I BIRI É THOMA I VOGEL

Nje plak i varfer rronté mé femijen é djalit té tij te vétmit; kishté shprése i mjéri sé i biri do t' a mbanté

ne pléqerie. Po pas ca kohé, nde nje dite te dimnit, djali u-hidhenua dhé i tha plakut t' ikenté nga shtepia sè mâ s' munt t' a ushqénté dot.—Po qysh do te rronj une?—i tha plaku me lote nder sy.—Dil jashte, i tha djali i lik, dhê hiq te rronsh duké lypun!—Keto fjale i ndrruan perpara Thomes djalit te vogel, qe ishté téte vjétesh dhé é donté shum gjyshin è 'tij é perandaj i vinté shum kéq kur ndegjonté t' i atin duké shamun plakun é mjére. É kur i gjyshi mé lote nder sy i u-lut qe te siéllté nje véléaxe te trashe, qe t' a kishté per t' u-mbuluar mé 'tâ, Thoma ngau mé vrap é pruni atê qe i porositi i gjyshi. Po, ne vent qe t' i a jipté ketij i a dha t' i atit é i tha duké pshéretitun: «Préj-é é daj-é dysh!» Psé? é pyéti i ati.—Psé âsht fort é madhé per gjyshin; gjymsa i dél mjaft sé tjatra gjymse munt te te duhét ty kur te plakésh, mbassi édhè une kam per te nxjérre ty nga shtepia si po nxiér ti sot atin tânt ne pléqerie!

Keto fjalet é Thomes sé vogel bâan nje pershtypjé te thélle ne zêmere t'i atit, i cili u-pendua é ra ne giuni perpara plakut é duké qamun é duké denésun, i kerkonté ndjése é te falun.

Gjyshi é ndiéu é mbéti ne shtepie te djalit i cili é mbajti édhè é ushqéu gjér sa vdiq duké uruar Thomen é vogel.

28.

VASHINGTONI DHÉ É ÂMA

Vashingtoni n' Amérike, na tha mesonjesi, trégoi dashunie te madhé per mâmen é 'tij, é perandaj pati uraten é u-bâ njéri i math qe ndéroi mâmedhéun.

Kur ishté akoma katermedhéte vjétesh hyni mé dashunie te madhé nde nje anie qe te bâhéj détar por é âma nuke donté te ndahéj préj 'tij sé é dinté mire qe jéta é détit ka shume rréziqé. Po Vashingtoni bâni fjale nje dite mé nje kryédétar, é cili é mori n' anie te 'tij; atjé shpuni fshéhazi téshat é 'tija dhé pastaj vajti é i dolli perpara s' âmes t' i mirrté uraten per t' ikun. É âma pa folun faré zuni é po qanté. Lotet é mâmes kaq' i dermuan zêmeren Vashingtonit, sa qe mé vrap u-kethyé n' anie, rrembéu téshat é i solli ne shtepie sé s' munt te duronté mâmen te qanté. É ç' atehéré mori békimin é s' âmes mé gjithe zêmere dhé u-bâ mâ i madhi i te gjithevé n' Amérike sa qe é quajtin Atin é Atdhéut.

Po, sikur te mos kish ndegjuar t' âmen é te kish ikun ne dét lark s' âmes é lark Atdhéut, do te rronté gjithe jéten i panjohun é i pandegjuar, é munt te gjenté édhé vdékién ne valet é détit ; duke i râne pas keshillit te s' âmes u-trégua i math é ndéroi vendin é 'tij.

Édhè ju, o çuna, pra te ndegjoni mâmen é taten, sé atà é dijèn mâ mire sé ju sé cila âsht é liga qe t' i largohéni!

29.

DÉGA É DUAJT

Duké écun fushes nje dite mé mesonjésin, paam nje plak, qe po pristé dége shélgu. Ju-afruam dhé é pyétem: ç' punon aty?—Bânj shporta, na tha, mé dége shélgu.—Shum mire bân, i iha mesonjesi, sé ai qe s' punon, mbétet pa buke é vdés pa ndér!

Pastaj mori nje dége shélgu é na tha: a é thyéni dot?—Na qéshem, dhé nje nga nxânesit é mori dhé é théu mé dy gishtat é dores. Pastaj mesonjesi mori shume dége, i lidhi démét dhé na i dha duké thâne: Kush munt t' a thyénje tani kete démét? É muarem é u-provuam te gjithe mé radhe, por asnjeni s' é thyénté dot. Atehéré plaku na tha: É kupetuat tani sé sa te forte do te jini ne qofte sé do te rrini bashke te pandare, é sa te dobte ne qofte sé do te ndahéni? Vllézerit, miqt, djémet é shkolles é te gjithe atdhétaret, kur duan njeni tjatrin é jane te bashkuare atehéré jane te forte dhé s' i thyén dot anmiku; po kur te hyjen nde mést te 'tyné zihjét, zêmerimét, nakari, é te ndahén é te hiqén njeni nga tjatri, atehéré thyhén é mundén léhtesisht si déga é vétmé qe u-thyé mé dy gishtat é dores. Bashkimi siéll fuqien, thoshnin te vjéterit; mé bashkim é mé dashunie shtohémi é forconémi; ndarja é nakari na mposhtin é na humbasin. Perandaj duhét çe ne végjelie t' i sgjédhim miqt t' ane é te lidhémi mire mé 'ta qe mos te ndahémi kurre.

Mesonjesi qe kishté zakon t' u ndihté punetorevét, duké u-kethyér, porositi mjéshtrin t'i siéllté dye shporta ne shrepie é i a pagoi shum mire

30.

DY MIQ TE VÉGJELE

Ishin dy djéme te végjele, qe vinin ne shkolle, é kishin nje verse; shtepiet i kishin fort afer dhé atà çe ne végjelie u-rriten bashke. Losnin bashke, vinin bashke ne shkolle, mesimét i kendonin s' bashkut; gjithe diten ishin bashke é ndahéshin vétem kur flinin. Kaqe é donin njeni tjatrin sa édhè koken munt t' a vinin ne rrézik per shoqi-shoqin.

Nje dite duallem jashte fshatit mé mesonjesin; na te gjithe vénim perpara, vétem atà te dy mbéten prapa. Na u-ngjitem majé nje kodré, atà mbéten poshte ne fushe. Njeni pastaj hipi nde nje drû te nalte, kur qé nje qen i u-dérth mé rrembim te math shokut tjater qe kishté mbétun perposhe. Ky i mjéri mpréhi kâmbet é u-vû ne t' ikun duké uleritun; po tjatri, kur pau shokun ne rrézik, sdrypi mé vrap nga druni, mori disa gure é i a verviti qenit, qe po msynté mikun é tij; é kaqe é trembi sa qe qeni vuni bishtin nder shale é u-largua.

Nga maja é kodres na i véshtronim te gjitha ketò, dhé zûum te sbrisnim duké perplasun duart é duké lavdumun mikun é mire, qe sdrypi nga druni é vuni

véhtén ne rrézik per te shpetuar shokun, é keshtù é trégoi mé te vertéte dashunien é miqesien é 'tij. Te mos kîshté qene mik i mire é i dashun, do te rrinté ne majé te drunit é tjatrin do t' a shqyénté qeni; por ai nuke u-durua é sbriti é é shpetoi. Kejo âsht miqesie é vertéte, keshtû lypsét te rreféhén é te trègohén miqt, jo vétem ne te mira, por édhè, é mâ téper, ne te liga.

Édhè ju, o çyna, kurre mos harroni t' i bâni mire mikut é t' a nxiérni nga rréziku.

31.

MIREBÂNESJA

Nde nje qytèt t' Éngletérres ishin shume njéres te vobte, é perandaj prifti keshilloi nje dite ne kishe qe te jipnin per te varferit.

Fjalet é 'tija zûun vent dhé te gjithe sa qéne ne kishe dhaan kush mâ shum kush mâ pak. I u-qas priftit, bashke mé te tjéret, édhè nje vasheze é vérbte, é véshune mé rroba te vjétra, é cila sgjati doren t' i jipté priftit nje dysh; po prifti i tha: Jo, vashez' o, jé véte é varfere dhé é vérbte, mbaj-é per véhtén tândé.

Âsht é vertéte, o at, i tha vasheza, qe jam é vérbte, por é varfere nuke jam. Me kane mesuare te bânj shporta é mé punen t' imé fitonj é shkonj. Ketò te holla qe te jap me téperojen nga drita qe s' é ndézinj kurre naten, perandaj mbaj atô qe te dhashe, sé é dij ç' âsht vobesia. Pa xâne mjéshterien é shportavét,

vinja rrotulle dite é nate duké lypun; i kujtonj mire te shamét é botes, nétet é ftohta kur dridhésha udhes, dhé pesimin é unit, psé kam fjétun édhè shume hére pa buke; pra tani me qan zêmera kur bânét fjale per te varferit dhé gezoném téper kur munt t' u ndihinj édhè une nje çike!

Te gjithe sa ishin aty u-çuditen é u-mallengjyén nga fjalet é vajzes se vérbte, é ashtù édhè ndihmat per te varferit u-shtuan.

Te varferit muaren mjaft ndihma dhé, duké i u-falun Zotit, i lutéshin t' u ngjasté jéten te gjithevét é mâ téper priftit é vajzes se vérbte, qe thaan atô fjale te mira.

Te nésermén gjithe flétet é atij qytéti shkruan per vajzen é vérbte; ashtù qe shume vajten ne shtepie te 'saj t' a shihnin é t' i blinin shporta. Ç' atehéré vajza rroi mâ mire é édhè te tjérevét u bâni mire.

32.

PRIFTI MIREBÂNES

Rronté nde nje qytèt nje prift, shum njéri i Zotit é zemredhembeshem, i cili i bânté shume te mira botes; kurre njéri i vobet, qe i kish vajtun prane, s' kishté ikun mé duar thate. Prifti u jipté gjithnje te varfervét é u thoshté fjale mé ngushllin. Po kur shihté ndonje te vobet, qe munt te punonté, i thoshté sé âsht turp te lypin atà qe munt te fitojen buken mé

pune é mé nder. Kur i varferi i pergjigjéj: S' gjêj pune! prifti i thoshté: Eja sé pune te gjêj une arrin qe te duash te punonsh é te fitonsh. Ashtû u gjenté pune te gjithevé: njenin é shpuni ne pyéll te pristé drûe, tjatrin te thyénté gure, nje tjater é vuni mé mjéshtrat qe bâjen mur. Po nje dite s' kishté per doré as nje pune t' i a jipté nje te varferi; é mori pra n' oborr te vét é i tha: mérr-i ketô drû ketèj é ven i atjè.—Si mbaroi lipesi, prifti é pagoi é i tha qe te shkonté perseri sé do t' i gjenté tjatre pune; é vertéte, te nésermén é vuni t' i ndréqté murin é kopshtit é pastaj te vadisté barishtét.

Édhè ju, o çuna, punoni é mos pertoni é jipni édhè te tjérevét te punonjen; mé pune é duké bâmun te mira rron njériu i lume é mé faqé te bardhe.

33.

KATUNDARI MIREBÂNES

Nje qytét ishté afer lumit, é, nde nje dite dimeni, lumi, nga shiu i math qe kishté râne, zuni te kapercénté brigjét é te dérdhéj fushes. Uji kishté vale te madhé sa çkuli uren nga te dye anet é vétem nje kâmbe é 'saja mbéti nde mést te lumit. Mbi ate kâmbe ishté nje kolibe é vogle, ku rrinté ai qe ruante uren; keshtù qe pulaku i mjére mbéti nde mést te lumit mbi kâmben é ures, é cila, nga rrembimi i ujit, do te rrezonéj édhè ajò, é do te ngréhté mé véhté édhè pulakun mbrenda ne lum.

Shume njéres u-mblodhen buzes se lumit dhé é shekonin duké u ndridhun shpirti, ate te mjérin qe kîsh mbétun mbi kâmben é ures, por askuj s' i a mbanté zêmera te hynté ne lundre é te shpetonté ate fatzi. Uji turbull i lumit rrithté mé rrembim te math, valet ushtonin é gjemonin, rréziku ishté perpara, per andaj askush s' guxontê te hynté ne lundre, psé kishin frike te mos é rrembénté rrjédha édhè lundren é t' a shpiénté mé véhté.

Nje njéri i pasun, qe ishté atjè é i dhembéj per pulakun é mjére, i dha gjér me njeqint lira atij qe t' a shpetonté ; po, mé gjithe ketò, s' dolli njéri te vinté koken ne traste.

Tèk po rrinin é véshtronin te gjithe te mahnitune dhé pritnin mé trishtim te shihnin sé ç' do te bâhéj, shkoi andèj nje trim fshatar, burre i mire é mé zêmere te dhémbeshmé. Kur i tréguan njérin, qe kîshté mbétun mbi kâmben é ures, u-hoth mé vrap ne lundre, zuni lopatat mé duart é fuqieshmé é nisi te rrêmonje kundre valevét te lumit ; i u-qas kâmbes s' ures, mori njérin ne lundre é u-kethyé mé 'tê bashke prape ne brék.

Te gjithe mbéten te çuditune dhé i shtrenguan doren t' a pergezonin ; i pasuni nxori édhè ai njeqint lirat t' i a jipté, por ai i a kethéu dhé i tha: Une, ndonsè i varfer, jam i shendoshe é munt te punonj é te fitonj ; mâ mire t' u a ndajsh ketò te holla atyné qe ndodhén mâ kéq sé une é t' i apish édhè ketij te mjéri qe mbéti lakuriq; dhé ashtù u-bâ.

Te gjithe u-çuditen prape nga guximi i tij é mâ téper nga zêmera é bardhe é 'tija.

34.

MBRÉTI É FSHATARI

Nje fshatar i varfer po shum njéri i mire rronté duké punuar aren é 'tij dhé rrinté nde nje kasolle qe kîish afer ares. Nje mbrâmjé, si u-érr, hyni ne shtepie, mbylli déren dhé po véshtronté gruan, qe é kish te semune, é gjashte djémet é 'tij. Pas nje çiké ndegjoi trokellime ne dére; mé vrap dolli é é hapi dhé pa nje njéri te panjotun qe hyni mbrenda; ish i veshun mé rroba te grisuna é dukéj si gjahtar. I huaji i kerkoi qe t' a linté mé fjétun ate nate ne kesolle te 'tij. — N' ore te lige m' érdhé, i tha fshatari, psé sonté kam gruan é semune. dhé shtepia é imé vétem dye dhoma ka: nde njenen kam gruan, ne tjatren do te flêj une mé te gjashte djémet. Po, mé gjith ketê, urdhenò é mire sé te pruni Zoti; rri pa diç do te bâjem!—

Fshatari é shpuni te huajin ne dhome ku do te flinin djémet i u-lut t' a pristé nje çike aty é shkoi te shihté sé ç' po bânté gruaja; pastaj u-kethyé prape ték i huaji é i pruni buke é lakna te tharta, sé s' kish tjatre gjélle mâ te mire t' i jipté. Ték po hanté buke ai, fshatari vuni djémet ne gjume; pastaj édhè i huaji mbaroi é ra, po nuke flêjti: mbylli syt é mendonéj sa njéri i mire ishté fshatari qe é la mbrenda é i dha te

hanté. Ne mengjès u-ngré é u bâ gati per t' ikun; m' atê hyni mbrenda fshatari duké mbajtun nje foshnjé ne duar, dhé i tha: Ja, o mik, na érdhé mé kâmbe te mbare, sonté na fali Zoti édhè nje tjater djale; lut-i-u édhè ti Pérendies te me bâhét i mire.

I huaji mori foshnjén ne duar dhé tha: Ky foshnjé do te bâhét djale é njéri i mire, é do te sjélle fatin é bardhe ne shtepie; é, duké ikun, é kenaqi prape fshatarin kur i tha sé do t' i gjenté nje nun per t' i pagezuar foshnjén.

Diten é nésermé fshatari i harroi fjalet é atij te huaji é pra vaté ne kishe per te pagezuar djalin; atjè u-gjent édhè Mbréti, i véshun mé pétka t' arta é mé shume ushtare permbrapa. Atehéré mbréti i tha fshatarit: «Une jam ai i huaji, qe me prité ne shtepie é me vuné é hângra é fléta, é qe ne mengjès te thashe sé donja te te pagezonja djalin; é, pra, érdha ketù pas fjales qe te dhashe. Djé u-vésha si i varfer qe te provonja sé a kane zêmere te mire njérezit é mij. Mos pandéh sé vétem ne dére tândé trokellijta; vajta édhè ne shume shtepie te tjéra é i rashe déres, po vétem ti m' a hapé é me shtiné mbrenda. Perandaj dhé une do te te pagezonj djalin, te cilin, kur te rritét do t' a marr ne pallat é t' a bânj kryéushtar; dhé shume te mira te tjéra do te t' ap. Kam per te dhâne nje shtepie te madhé é te mire, é gjâ é bagetie mjaft qe t' u bânsh te mira botes.

Fshatarit i dukéj si anderr é ferkonté syt po ne funt é bésoi édhè ai. Mbréti i pagezoi djalin é i dha

te gjitha te mirat sa i prentoi ; ashtû fshatari rroi mire gjithe jéten.

Lé te bajem mire pra sa te mundémi, sé te miren é bâmé, jo vétem njérezit, por édhè kafshet é njohin si é deshmon rrefénja qe vjén pas.

33.

LUANI É SHKLLAVI

Nje shkllaf i varfer s' munt te duronté mâ te shamét é te rrahunat é te zotit, keshtù qe nje dite iku fshéhurazi nga shtepia dhé vajti te rronté ne pyéll ku te mirrté éren é liries.

Nje dite, ték po rrinté shtrimun mbrenda nde nje shpélle, hyni aty nje luâ; u-droth nga frika shkllavi i mjére dhé u-mbloth sé pandéhu sé luâni do t' a shqyénté. Po luâni i u-qas urtesisht, é ngriti kâmben é i a trégonté sikur i kerkonté ndihme. Njériu é véshtroi mire kâmben é luânit é pau sé nje gjemp i math i kishté hymun é po é çponté ; atehéré, duké i u-dridhun dora é duké mbajtun frymen, i a nxori gjembin é é shpetoi luânin nga dhembjét. Luâni, qe t' i trégonté sé édhè ai âsht mirenjohes zuni é po é lepinté mé dore shpetimtarin é 'tij i cili ashtû érdhi ne véhté. Rrojten bashke per ca dite; pastaj shkllavin é zûun nje dite ushtaret ne pyéll, ku kishté dalun te kerkonté gjâ per te ngrâne. Duké u-sjéllun pyéllit u-poq fatziu mé ushtaret, qe po é kerkoniu, te cilet é

kapen, é lidhen é é suallen ne shtepien ngaha kish ikun. Atjè, si é, laan ca kohe ne burk, é denuan pastaj, pa é gjykuar faré, t' u a hithnin égersinavét qe t' a shqyénin, psé n' atò kohe barbaré zoterinjt kishin te dréjte te bânin te tilla pune mbi shkllévet é 'tyné.

Po ç' ndodhi? kur te gjithe prisnin qe shkllavin é mjére do t' a shqyénté é t' a bânté copa nje luâ i rrébte, qe kishin zâne n' atò dite ne pyéll, mbétem te

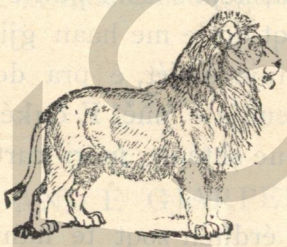

çuditune kur paan sé luâni i u-afrua urtesisht é zuni t' a lepinté mé gjuhe. Ishté luâni, te cilit i kishté nxjérre gjembin nga kâmba nde shpélle, é qe mé nje hére é njohu.

Njéri s' é kupetonté si ngjau kejô çudie; po, kur nxuaren shkllavin jashte é ky u rreféu te miren qe i kishté bâmun luânit, gjithe bota u-mahnit édhè mâ téper duké pamun sé édhè kafshet é égra é mbajen ment é é njohin te miren. Aqe mâ fort pra njérezit duhét te jéne mirenjohes.

36.

BUJKU É ZOQT

Nje bujk kish nje are te vogle, punonté, é andèj nxiérté sa i duhéshin per te rrojtun. Nje dite, si mbolli aren, pau ca zoq qe raan mbi 'tê é zûun te hanin koqét é fares. Ah, kejò s' âsht pun é mire! tha atehéré katundari ; zoqt do te me haan gjithe faren è gruni nuke do te me binje sivjét, é pra do te mbétémi pa buke une édhè femija é imé. É duké thâne ketò fjale vajti mé nxitim ne shtépie, mori kurtha é léqé é i perhapi ndeper are.

Pas nje çiké érdhen zoqt te hanin faren, po ték po kullotnin pa frike, u-penguan mé kâmbet nder léqé é nuke fluturonin dot. Bashke mé te tjéret ndodhi édhè nje péllarg é édhè ky fatziu ra ne kurthe.

Pendari i'shekonté mé gezim zoqt kur pengonéshin é, si é pau sé asnje mâ s' fluturonté dot, u-ngrit, vajti atjè prane é nisi t' i vristé nje nga nje.

Péllargu é kupetoj mire sé do t' a vristé édhè atê, pra zuni t' i lutéj pendarit qe t' i falté jéten, é i thoshté: Une s' jam si zoqt é tjére, s' u shembellènj faré, pa shekò pendet é mia; une s' i bânj kèq njériu, nuke ha faren é ares, po gjarpinjt, hardhushat, brétkosat é te tjéra kafshe qe i bâjen dâm njériut. Ne me vrafsh mua, do te bânsh nje te madhé te lige duké vramun nje kafshe t' urte, qe ndéron perindet ê ka dashunie

per 'ta, é u bân édhè te mira njéresvét. Si s' te vjén kéq per mua?

Bujku i u-pergjéq: N' âsht é vertéte qe jé kafshe é urte dhé u bân te mira njéresvét, ç' kerkové qe u-perziévé mé zoqt qe haan faren é ares? Psé nuke ndenjé afer péllargevét te tjére, te cilet mé te vertéte s' i bâjen te lige njériut? Une te gjéta te trazuar mé te liqt é si te lik do te te vras.

Perralla na trégon è na vertétòn fjalen qe thémi: Kush perzihét mé krundé é haan pullat!

37.

LUÂNI É GJARPENI

Nje hére te gjitha shtâzet, ne mal é ne fushe, gjendéshin ne tundjé te madhé. Luâni, mbréti i 'tyné, bânté dasme é perandaj te gjitha lypséj te ndodhéshin atjè, é keshtù po bânéshin gati t' i siéllnin kanisqé mbrétit. Édhè gjarpeni mori ne goje nje trândafill te bukur, é vaté édhè ai ne dasme t' i a jipté dhânderrit.

Kur te gjitha kafshet u-mblodhen, nisen te dilnin nje nga nje mé radhe perpara luânit é t' i falnin dhuratat. Luâni i mirrté mé te kenaqun dhé u thoshté te rrinin mé radhe. Mâ se fundi, duké u-héqun barkazi, u-aferua édhè gjarpeni mé trândefillin é bukur ne goje. Po luâni, kur é pau, i foli per se largu é i tha: Âsht kot te lodhésh é te mundonésh, o gjarpen, te vinsh prane méjé, sé nuke te qasinj; nga te gjitha

kafshet i prés mé gezim dhonetiet, po nga ti s' dua gjâ. Ik, hiq-u shpéjt ketèj, i deshirofsha kanisqét é tua; mé ty nuke dua miqesie!

Perralla na trégon qe mos te présim kurre te mira nga njériu i lik.

38.

TE KORRAT

Moti, si é dijem, dahét ne katre stine qe jane: prentvéra, véra a te korrat, vjéshta é dimni.

Ne te korra, ditet jane te gjata, nétet te shkurtuna dhé bân vape é madhé sa mâ s' duronét. Diélli rriu shume ore nde qiéll: lén shum hérét é pérendon shum vone. Te gjitha shkelqéjen é leshojen rrézé; qiélli, malét, fushat, pyjét, arat, déti.

Ne mengjès dhéu ka nje çike vése, zoqt kendojen, lulét é flétet é bimevét jane te gjélbera; po, sa mâ ngrihét diélli lart, aqe mâ shum shtonét te nxéhtit. Kur zen vape ne mést te dites, zoqt fshihén ndeper gardhinjé dhé s' ndihén, vétem gjengalla s' pushon. Nga vapa é madhé flétet é bimevét dukén si te véshkuna, lulét ulin koken, kafshet écin mé goje hapte dhé véne nde burimé, nde perronjé é nde lumenj te pijen uje é te shuajen étjén.

Édhè njérezit pesojen nga te nxéhtit é djérsijen kéq, perandaj shihén radhe udhes ne mjésdite. Gjât é

gjalla, ne kohe te vapes se madhé, s' tundén nga hijét ku rrijen é bâjen meris é prehén.

Kur zen é ngrysét, vapa é madhé shkon, zoqt dalin nga férrat, fluturojen dége me dége é kendojen kânge t' âmbela. Flétet é bimevét çélén prape, lulét ngrejen koken, kafshet çohén nga hijét é dalin fushes é malit per te kullotun. Édhè njérezit dalin shtepié, udhet mbushén mé njéres qe barésin anes se lumit a anes se détit ; ca bâjen édhè not.

Diélli dal'é nga dale bié prapa malit,pra érrét é zâan é dukén hyjt ne qiéll ! jane kaqe shume sa s' mundét njéri t' i numeronje. Nga disa hére pas nje çiké dél nga mali édhê hâna, é cila mé driten é 'saj te bardhe sdrite dhéun, malét, brigjét, fushat, détin, te gjitha.

Ne te korrat, pyjét i kane drunjet é véshune mé fléte te gjélbera; grykat é malit é buzet é lumit jane te mbuluamé mé driza é mé bar te njome; fusha mérr nje ngjyre ari nga grunenat qe jane pjékune é duan korre.

Venéshtat jane te ngarkuamé mé rrush, qe pak zen é piqén ; pemet jane plot mé kumbulla, mé piéshka molla, fiq, ftonj, shéga, é dardha.

Korresit nen rrézét é diéllit qe i pervelojen, korrin duké kenduar, grunin, élbin, tershânen ; présin kallinjt mé drapen, i lidhin duaj, i sjéllin ne lâme. Aty, prape mé kânge é mé vallé, shijen grunin, é shoshin, mbushin thaset é é dergojen ne mullî a ne shtepie.

Pastaj dalin fushes, mblédhin sâne é kashte per ne dimen, vaditin, aret a prashitin kopshtinjét.

Barinjt duké i a thâne kânges é duké i râne fyéllit kullotin bagetien livadhévét a po anes se malit.

Gjahtaret dalin plot mé gas per gjah, é édhè détaret ngarkojen lundrat é aniat mé grune, mé peme a mé gjâ tjatre é çajen détin.

Djémet é çupat é vogla kethéhén se jashtmi duké kenduar é plot mé lulé ne duar é ne kryé.
Ne kohen é te korravét te gjitha sa jane mbi dhé qéshin é jane plot mé gezim.

39.

KANDILI

Nje kandil kishté shum vaj é bânté mjaft drite; per ketê zuni te mburréj é te lavduronéj duké thâne: Pa shihni si shkelqénj! Kandil jam une, a po hyll i qiéllit qe ndrite si diéll? Sa me vjén kéq qe ndodhém mbi kete truvéze é s' jam ne qiéll qe t' i bânj drite gjithe botes!... Po, ték po thoshté keto fjale, fryni nje çike ére dhé é shoi te mjérin ate çast.

Ahéré i Zoti i shtepies, qe mé hidhenim te math i kîshtè ndegjuar te mburrmét é kandilit, i uqas per t' a ndézun prape é i tha: Tashti te ndéza édhê nje hére, po véshtro é mbyll gojen é pushò te mburrésh mâ. Drita é hyjvét nuke shuhét kurre, po kejo é jotja, kaqe é dobte âsht, sa nje fryme ére é shojti m' ate çast; é keto fiale t' i késh gjithenje ne ment é te pushonsh!

Perralla na trégon sé nuke âsht mire te mburrémi é te lavdohémi.

40.

KORBI É DHÉLPENA

Nje hére nde nje kohe nje korp kish viédhun nje cope mish ; si é mori ne goje, fluturoi mbi nje drû te nalte é atjé po rrinté é po é hanté.

Per fat te kéq te tij, nje dhélpene vinté rrotulle aty afer é cila, si pau mishin qe kishté korbi zuni t' i a kishté cmire ; po qysh t' i a rrembénté? Korbi ishté majé drunit, dhélpena s' kish krahe qe te fluturonté !... Po, m' atê, u-kujtua sé kishté ndegjuar ne végjelie sé korbi ishté i trashe, dhé i pelqénin lajkat. Vajti pra ne drû, ngriti koken dhé mé nga-dalé nisi t' i flisté korbit: «Mire dita, o zot i math! Qysh me jé ? Kam shume dite qe s'te shoh ! Beso-me sé ne kete jéte s' ké mik tiater si mua, askush s'te don sa une. Po si mos mé te dashun? Ké kaqe te mira ne véhté ! Shtati i yt âsht i math, pendet te zéza é te bukura, gusha, krahet, kâmbet, bîshti jane shum mâ te mira nga te zoqvét é tjére. Pastaj fluturon kaqe mire sa as shqiponja as tjatre s' t' aferonét dot! Vétem zânin s' t' a kam ndegjuar, po ne qofte sé ké édhé zâ te mire atehéré ti mé te vertéte do te bânésh mbréti i zoqvet.»

Korbi per te paren hére i ndegjoi te gjitha atò levdata dhé u-gezua téper sé pandéhté sé dhélpena i

a tha mé te dréjte, dhé zuni te shprésonté qe te bâhéj mbréti i shpêzavét. É, per t' i dhâne proven dhélpenes, qe ai kish édhè zâ te bukur, hapi gojen é thirri dye hére: kra, kra! Po, mjérisht, sa hapi gojen te therristé, i ra copa é mishit per dhé. Dhélpena, qe po é pristé mé goje hapune, é rrembéu mé vrap dhé é hângri duké qéshun.

Korbi é pau é i érdhi shum kéq, édhè i tha dhélpenes sé nuke pandéhté qe do t' a genjénté é t' i mirté mishin nga goja; po dhélpena i u-pergjéq:

«O miku i dashun, per te rrojtun mire ne kete jéte, duhét te kémi ment shum, te njohim véhtén t' one, te mos jémi kokeléhte é te mos bésojem te gjitha sa na thone bota; atà, qe te ngjajen ty, é pesojen si ti é mâ kéq!»

41.

UJKU Ê LUÂNI

Ishté ne pérendim te diéllit é nje ujk écenté fushes pash ne pash; hiéja é 'tij dukéj fort é madhé, psé, si ne te léme si ne te pérenduar te diéllit, te gjitha gjânat é leshojen hién é madhé.

Ujku, duké pamun hién é véte, u-çudit é pandéhu sé mé te vertéte ishté aq' i math; pra zuni te mburréj dhé te thoshté: «S' ka shtâze mâ te madhé sé une; pa shihni atjè hién t' imé, âsht njeqint kute é gjate! Ç' âsht luâni perpara méjé?... Ah! te me dilté nashti

perpara, do t' a bânja cop' é cope, dhé une do te mbétésha mbréti i kafshevét!»

Po nuke kish mbaruar akoma fjale, kur i dolli luâni perpara. Ujku, mbassi u-mburr, nuke u-fshéh, por i u-hoth siper duké pandéhun sé do t' a çanté luânin é do t' a bânté katre cope; po luâni é rrembéu te mjérin mé dhâmbe é me çéponj, é plasi per dhé é é la ne vent te ngordhun.

Perralla na trégon te mos madheshtohémi é te mos mburrémi, sé do t' a pesojem kéq.

42.

GJÉLAT

Dy gjéla po hahéshin nje hére é po pergjaknin shoqi—shoqin: rrahéshin mé krahe, mé sqép é mé kethétra te kâmbevét. Shum u-munden gjér sa njéni é mposhti tjatrin é é vuni ne t' ikun. I munduni vajti mé kryé unjun, u-mbloth ne pléh te vét édhè aty po rrinté urtisht. Po mundesi, duké u-mburrun, fluturoi mbi nje mur te larte édhè i a nisi kânges. Duké kenduar mburréj é thoshté: «A me shihni? une jam qe é munda tjatrin sa qe do te fshihét sa hére te me shohe! S' ka tjater kendés si une, te gjithe i mundinj é, kuj t' i a mbanje, lé te vinje te matémi; une s' i trembém kuj!»

Keshtù po flisté gjéli madheshtor, kur nje shqipé é madhé u-duk ne qiéll mbi rêe; kerkonté gjâ per

te rrembyér, sé kish unie te madhé. Per fat te kéq te tij, pau gjélin majé murit, ra mbi 'tê si rrufée é rembéu me kethétra dhé u-ngjit mé 'tê perpjéte.

Édhè kejo pralle na meson sé Pérendia atà, qe mburrén, i prishe.

43.

KALLINJT É GRUNIT

Nje dite nje pendar mori per doré djalin é vogel é dolli aravét te shihté a u-poqen grunenat. Si po véshtronin andèj é ketèj, djali i tha: Psé ca kallinj é mbajen koken unjun é ca te ngritune perpjéte? Dukét qe ketà te dytet jane te mire, é atà tjéret te véshkune.

I ati korri ca kallinj, i a trégoi djalit é i tha; pa shih ketù, bir-o; atà kallinjt mé koke t' unjune jane te léhte é per ketê mbajen koken lart.

Ashtù édhè njérezit kryélarte jane madheshtore, po te pament; kokunjunit jane plot mé urtie. Fjala é vjétre thote: ku ndegjon shum qershia, mér shporte te vogle!

44.

V J É S H T A

Ne vjéshte ditet nisin te shkurtonén é nétet bâhén te gjata. Vapa é véres zen é pakesohét, éra fryn mâ é

forte. Ne mengjès é mbrâmanét bié miégulle, é ajri ftohét sa mâ fort ditet shkurtonén.

Ne hyrjé te vjéshtes flétet é drunjevét é lulét é fushes mbahén akoma. Malét, fushat, livadhét kane bar te njome, venéshtat jane plot mé rrush, dégat é pemevét plot mé molla, mé ftonj, mé pjéshka, mé fiq, mé arra. Bagetia kullosin fushavét, zoqt kendojen âmbel gardhinjévét é drizavét.

Po dale nga dale te gjitha zâan é véshkén; lulét humbasin é shdukén, é flétet svérdhén é nisin te bién dite per dite mâ téper: nje çike ére te frynje, i tunde nga déget é i héth per dhé. Pemet zâan é pakesohén é ne fnut mbarohén faré; ca nga 'to i mblédhin njérezit é i ruajen per t' i ngrâne ne dimen. Venéshtat s' kane mâ as rrush as fléte.

Bylbyli, dallendyshja, thellânza é shume zoq te tjére, qe kendojen, zâan é ikin dal è nga dale, é ca fshihen: lâan shkrét pyjét é livadhét é véne ne vendé te ngrohta; é kânget é âmbela te 'tyné nuk' i ndegjojem mâ. Gjingalla pushon. Nga do qe te kethénje njériu syt, nuke shéh jéte é gjallesie; pemet é drunjet jane te çvéshune, pafléte é pa lulé; arat te korruna é pa grune livadhét pa bar, venéshtat te vjéluna; Zoqt ikin, mizaket fshihen. Ne vére te gjitha ishin te gjalla, ne te korrat te gjitha tundéshin, tani ne vjéshte qétesie é madhé é mbulon gjithe token. Gjithesia bié ne gjume te mprehét, te marre fuqie te réé, te bâhét gati per t' u-sgjuar perseri ne prentvére é shlodhune é é ushqyémé.

Ne kohe te vjéshtes njè djale i vogel pau nje hére nje molle pa fléte dhé zuni é tha: «O molle é shkréte

sa kéq me vjén qe te shoh lakuriq pa fléte: sa shpéjt u-plaké! ftétet te raan é mbété faré é çvéshune. Po mos u-hélmô fort, o molla é imé; pléqesia é joté do te shkonje shum shpéjt, é Pérendia nuke do te lâne te çvéshune. Pas dimenit vjén prentvéra é atehéré do te t' ape fléte te gjélbena é lulé te bukura; pra mos u-hélmò!»

43.

QENI BÊSNIK

Nje grua é rée, te ciles i kishté vdékun burri, kish nje cope are qe é punonté é mjéra, véte, é mé sa

nxiérté nga ajò ushqénté véhtén é djalin é vogel, te-cilin e donté fort. Kur vénté n' are, linté foshnjén ne-djép, i linté afer qenin, mbyllté déren é shtepies dhé-

ikté. Qeni i ruanté foshnjén mé kujdès te math; kurre s' largonéj andèj gjér sa kethénéj é âma.

Nje dite kur iku é âma é vajti ne pune, dolli nga nje vere gjarpeni i math, i cili i u-qas djépit, u-rrotullua mbi foshnjén, é po bâhéj gati t' a shtrengonté é t' a mbysté. Qéni é pau gjarpenin, i u-hoth persiper, é zuni nga ngryka dhé é ngordhi; po mjérisht, djépi u-kethyé permbys dhé mbulloi foshnjén dhé gjarpenin.

Pas nje çiké é âma u-kethyé nga ara, hapi déren é hyni mbrenda, po mbéti é mjéra si é mahnitun, kur pau djépin permbys é qenin mé gojen plot mé gjak. Ah! i tha qenit: Une te lashe te m' a ruansh foshnjén é ti m' a mbyté! Do te vras édhè une ty, é, duké thâne keshtù, rroku nje shkop é zuni t' a rrihté qenin kéq fort. Po m' ate çast foshnja u-sgjua é nisi te qanté; la pra shkopin, ngriti djépin dhé gjéti djalin shendosh é mire é afer 'tij gjarpenin é ngordhun. É kupetoi atehéré si kishté qene puna; i u-fal Zotit qe i shpetoi djalin, é zuni é perkedhéltè qenin qe i a kishté mprojtun nga gjarpeni. Ç' ate dite é déshi é é shekoi qenin édhè mâ fort.

Nje qen i dashun é bésnik âsht si nje mik i mire.

46.

SHIU

Nje trégetar kethénéj majé kalit nga tregu; ne vithé te kalit kishté varun trasten mé te holla. Udhes

é zuni nje shi i kéq dhé é lagu, é trégetari u-hidhenua fort kundre kohes se lige. Ték po shkonté udhes, hyni nde nje pyll te dendun; por atjè gjéti fshéhun nje njéri te lik, i cili, duké i thirre: qendrò! i kethéu pushken per t' a qelluar. Trégetari nuke u-ndal, dhé kusari i-a shkrépi, po pushka nuke mirrté zjarr; baruti ishté lagun nga shiu ê s' ndizéj.

Trégetari i ra kalit é é leshoi ne vrap, é keshtù u-largua é shpetoi nga rréziku. Duké i u-falun Zotit, thoshté véhté mé véhté: Sa i marre qe isha kur u-hidhenova kundre shiut qe ra é me lagu! Ate shi Pérendia m' a dergoi, psé, sikur te qé qiélli i kthjéllet dhé ajri i palagesine nga shiu, tani do t' isha i vdékun, é femija kot do te me prisnin ne shtepie. Shiu me shpetoi jéten é te hollat. Qofte i lavduruar emni i Zotit! Ai i lumi din sé ç' punon, é as te ligat s' na i dergon per mé na bâmun kéq!

47.

QÉRRÉJA

Nje dite kur po érréj nje plak fshatar kethénéj nga qytéti ne shtepie. Udha ishté shum é prishune, é mbushune mé gure é gropa gropa. Plaku s' écenté shpéjt, po dal' é dale é duké véshtruar mire perdhé. Kur, qé, arrini nje qérré mé nxitim te math, psé ai, qe ishté sipri, po i ngisté kuajt mé vrap. As udhen nuke é dinté mire, psé per héren é pare po vénté n' ate

qytèt ; pra, kur pau plakun, é pyéti : A thua do t' arrinj sonté pa érrun ne qytèt ? Plaku i u-pergjéq é i tha : Ne qofte sé ké per t' écun keshtu shpéjt si é ké nisun, nuke ké per t' arrijtun kurre ; po, ne shkofsh mâ dal' é dale, ndonse pak vone, do te hynsh sonté mbrenda !

Ai qe mbanté qérrén, kur ndegjoi ketô fjale, u-çudit, qéshi mé véhté édhé tha : Âsht i marre plaku é s' din sé ç' flét!... dhé i ngau kuajt édhè mâ fort.

Té nésermén ne mengjès plaku po vénté prape ne qytèt é, si kishté bâmun nj' a nje ore udhe, gjéti ate

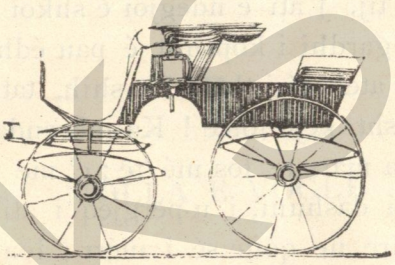

njérin é mbrâmeshem qe nuke kishté arrimun akoma ne qytèt. Po qysh é gjéti ?—Mos Zot mâ kéq ! Qérréja ishté permbysune é kishté nje rrote te thyémé. Nga shpéjtimi é nga vrapi i math é kishté gjétun te mjérin udhetar ajo é lige. Gjithe naten ishté munduar t'a ndréqté, po s' i a dilté dot ; ishté vétem é sqépar nuke kishté. Rrinté pra i shkréti é mendonéj é s' dinté ç' te bânté.

Plaku, kur é pau ashtû i tha : Nuke te thashe mbaj-é vrapin, sé vétem duké écun nga dale do t' arrinjé ne qytèt ? Po ti s' me ndegjové dhè è pesové.

Keshtù si ti, vuajen te gjithe atà qe nxitojen ; ne funt te punes mbétén é ngécin pas.

Dal' é nga dale vété njériu lark é shendosh.

48.

FOLÉET É ZOQVÉT

Tahiri i vogel gjéti nje dite ne garth te kopshtit nje folée zogu, è, gjith gas, kercéu ték i ati é i u - lut te vénté pas 'tij. J ati é ndegjoi é shkoi bashke mé te birin gjér té gardhi i kopshtit é pau édhè ai foléen é vogle. Tahiri atehéré i tha : Pa shih, tat' o, sa é bute é sa é léhte âsht kejo folée ! Ka mbrenda trie véze te vogla ; do t' a marr te los mé 'tê ; ç' me thua ti ? Ah, o djali i im i dashuni, i u-pergjéq i ati, nuke do te bânsh farè mire ne qofte sé i mérr ; len-i aty vézet é vogla é pas ca ditesh do te késh nje gas te math !

Tahiri nuke i ngau ; é diten tjatre, kur vajti t' i shihté, gjéti katre véze. Atehéré rendi perseri ték i ati, po ky i dha kete porosie : ndegjô ketû, i tha, per pêsemedhéte dite mos t' afronésh faré té gardhi, pra, si te shkojen dye javet, do te vémi bashke te shohim foléen. Tahiri é ndegjoi t' i atin é, si i tha, ashtù bâni.

Pas pêsemedhéte ditesh i ati mori Tahirin dhé shkuan te dy bashke te shohin foléen. Tahiri ishté plot gas ne te vajtun, po gezimi i 'tij qé mâ i math kur pau mbrenda ne foléet katre zoq te végjele lakuriq. Zoqt hapnin gojen é prisnin te hanin, é kur Tahiri

mé t' i atin u-larguan pakez, érdhi é âma é 'tyné mé nje krimp ne goje é u a dha t' a hanin ; atà é muaren é é hângren. Atehéré i ati tha Tahirit : Sikur te te kisha lâne t' i mirrnjé vézet ate dite kur i pé, nuke do te kishé tashi kete gezim te math ; mbaj-é mire ne ment sé pa durim nuke fitohét gezimi.

Tahiri vénté dite per dite té foléja ngjér sa zoqt nxuaren pupulat é pendet é fluturuan é iken. Po vjétin tjater érdhen prape ne garth é bâan prape folée te rée.

Mé kete rrefénje bié mire fjala é vjétre, qe thote : Kush duron, gezon.

49.

MOLLA É VOGLE

Nje dite djali i vogel véshtronté t' i atin, qe po mbiéllté ne kopesht nje dége mollé, é, ç' po bân atjè mé ate drûe te vogle? é pyéti t' i atin. Une, tha, kurre nuke do t' a futnja ne dhé ate drûe te thate, po do t' a hithnja jashte kopshtit.

I ati i u-pergjèq : Valle é njéh ti kete drûe te vogle qe po flet ashtù per 'tê?

— É njoh mire, tha djali ; ja, âsht nje cope drûe é thate, é jo gjâ tjatre!—

«Ashtù te dukét se jashtmi, i tha plaku, po s' é din sé ç' ka mbrenda. Kejò dége é vogle munt te bâhét nje dite drû i math, plot mé fléte é mé lulé é i ngar-

kuam mé molla te kuqé é t' âmbela, te cilat te vinsh ti, t' i mblédhish é t' i hash. Si âsht sot nuke shéh gjâ mbi 'tê, sé po flen akoma, po kur te sgjohét, atehéré ké mé pamun sé ç' munt te bâhét nga kejò dége é vogle».

Pas ca ditesh djali i vogel pau perseri t' i atin qe érdhi prane drunit te vogel é mundonéj te ngulté ne toke per rréth 'tij drûe te tjéra qe t' a lithté mé 'to.

— Psé é lidhe ashtù? é pyéti prape djali; nuke é shéh qe é qarkové é é bâné rrop?—

«Mos u-nxitô ne fjale, i u-pergjéq i ati; une po é lidhinj te mos é thyénje a te mos é shtrembenonje éra.» É duké thâne keshtù, shkéli token mé kâmbe per rréth, é thuri mé gjemba qe mos t' a ngisnin kafshet, é vaditi é iku é é la.

Vjétin tjater, kur érdhi prentvéra, i ati é mori djalin per doré dhé é shpuni prane drunît, qe kish mbjélle. Djali pau fléte dhé déga te njoma é u-çudit; déga é thate ishté bâmun drû i vogle. Djali é véshtronté, po s' thoshté gjâ, çuditéj vétem. I ati atehéré préu nje dége nje drû tjater, é i préu mé thike majén édhè asaj pemes se vogle qe kishté mbjélle. Kur é pau djali t' i pristé majén tha. «Oh! vaté gjith mundimi dâm, humbi pa pune!» I ati qéshi; pastaj futi pipthin, qe préu nga pema é madhé, mbi majén é çamé te se vogles, é lidhi mire é mire mé levéré, é zuni t' i thoshté djalit:—Gjithenje nxitové, bir-o, ne te menduar é ne te folun; po t' ishté kejò pema é vogle ne pyll, do te rritéj é shtrembte é é égre é kurre s' do te bânté molla; por une é lidha é é ndiha te rritét é drejte, é

nashti édhè é shartova qe te dale é bute é te bânje molla te mira.

Pas ca vjétesh molla é vogle u-rrit é u-bâ madhé ; nxuar déga te dréjta plot mé fléte é mé lulé qe ne vjéshte u-ngarkuan mé koqé te bukura é te medha. Nje asò ditesh é mori pra i ati djalin per doré, é shpuni ne kopesht i trégoi mollen dhé i tha: —E njéh tashti kete peme madheshtoré? —E djali: «E njoh mire, i tha, âsht ajò déga é thate, qe mbollé ca vjéte perpara!» —Ç' thua tani per 'tê? —é pyéti i ati. «Tani u-bâ peme é bukure é é hiéshmé». —Pa véshtrô, i tha i ati, si t' i sgjate dégat plot mé molla, sgjat-i édhè ti duart é mérr-i. Kete molle pa t' a falinj ty, po te mesohésh é te mos nxitonésh mâ ne te menduar é ne te folun! —

Dal' é nga dale gréshtat é aguridhét bâhen mjalte. —Dal' é nga dale bân zogu foléen. —Dal' é nga dale njériu écen é vété lark. —Nga nje é nga nje koqé fasulé mbushét trasta.

30.

DIMENI

Ne dimen ditet jane te shkurta, nétet te gjata. Drunjet jane te çvéshune, déget è 'tyné s'kane as fléte as lulé. Malét é fushat jane te thata, kopshtinjét si te shkréta, pa barishté é pa lulé te bukura. Bryma mbulon token ére é mire nuke ndegjonét mâ, zoqt pushojen, shtâzet jane fshéhune ndeper shpélla. Fluturat, mizat, blétet, krimbat jane shdukune ; édhè gjarpinjt

jane futune nen dhét. Nga do qe te sjéllim syt nuke shohim véç shkrétesine. Qiélli âsht i mbuluar mé rêe te zéza; diélli édhè kur dukét, nuke shkelqèn é nuke ngrohe si ne vére; fryn gjithenje ére é ftohte; bié per dite bryme é disa hére édhê bore· ujénat é perronjévét te lumenjvét, te liqenavét jane te ftohta é shpésh ngrihén akull.

Bujqit s' dalin mâ ndeper ara; barinjt sbrésin mé bagetien nga malét é nalta ne fushat é ngrohta é ne verrî; aniét s' dalin mâ ndeper dét po rrijen te lidhuna ndeper limanj é ndeper sqélé. Shtepiat tymosin nga zjarri qe djék gjithe diten· udhat jane si te shkréta; njérezit véshén mé pétka te trasha, vrapojen duké écun udhes qe t' arrijen shpéjt ne shtepie é te ngrohén afer vatres. Vétem te varferit é mjére mbétén rrugavét pa zjarr é té véshune kéq é dridhén s' ftohti.

Ditet é dimnit jane te râunda; vériu fryn i ftohte é ngrin gjithe boten; cingerrimi i nates é i mengjésit s' duronét.

Déti dhé pylli gjemojen nga éra; valet é détit tundin aniat é shkréta é détaret dridhén s' ftohti, é mâmat, motrat é grat é 'tyné i présin mé zêmere te dridhune é mé lote nder sy.

Diélli lindét vone; atehéré te gjitha kafshet dalin jashte, po nuke arrijen te ngrohén sé pérendon shpéjt. Bora bié floqé floqé; malét, fushat, stréhet é shtepiavét, drunjet mbulonén mé bore é sbardhén. Gjithe vendi dukét si i shkréte é si ne gjume; vétem sorra çan éren duké thirre, é kerkon ndonje kérme per t' a ngrâne.

Dimeni âsht i râunde, i veshtireshem, i merziteshem.

31.

VIÇI É MÂZI

Nde nje moçal te math kullotnin é brithnin bashke nje viç édhè nje mâz. Qe te dy ishin te végjele, é s' munt te bânin akoma pune; perandaj i leshonin é i linin tâne diten ne moçal. Atjè hére hanin bar te njome, hére shtrihéshin ne diéll é rrokullizéshin, hére ndiqnin njeni tjatrin per lodre.

Nje dite, ték po brithnin andêj é ketèj, arrijten té nje vie é gjane é é thélle, qe ish prane moçalit; via ishté plot mé uje. Mâzi n-hoth dhé é kapercéu, é mé nje hére u-gent n' ane tjatre te vies. Viçi s' u-mendua faré sé ai s' do te munt t' a kapercénté, psé viçi s' hidhét dot si mâzi; s' u-mendua se mâma é 'tij, lopa, s' âsht aqe é léhte as aqe é shpéjte si péla; s' u-mendua qe atê, qe munt t' a bânje i biri péles s' é bân dot i biri i lopes; po marrezisht, u-hoth te kepercénté vien, é ra i mjéri mbrenda n' uje. U-drith é u-tremp sé mos mbytéj dhé u-mundua te dilté jashte, po via ishté é thélle é plot mé balte, keshtù qe viçi, sa mâ fort mundonéj te dilté, aqe mâ téper futéj é xhytéj mbrenda.

Mâzi u-kethyé é érdhi anes vies é zuni te perpiqéj t' a nxiérté jashte; é zuni mé dhâmbe per véshi é é tehoqi, po s' bâni dot gjâ; viçi ishtè i rânde, é mâzi ndenji mé 'tê, gjér sa u-ngrys, pra, si u-érr faré, iku é shkoi.

Viçi i shkréte mbéti gjithe naten ne vie duké u-trembun é duké u-dridhun ; é vétem te nésermén ne dréke lopçari, qe kishté rrahun dhéun duké é kerkuar, érdhi é gjéti ne vie, é nxori jashte, é mori é é shpuni nder lope. Viçi, kur pau t' âmen, therriti nga gezimi, ngau ték ajò é zuni te pinté qumesht ; lopa édhè ajò u-gezua dhé é lepinté mé gjuhe. Ç' asò dité viçi mesoi ment é s' u-largua mâ nga é âma.

Fjala é vjétre thote : Bân-é çapin sa ké kâmben ; é, kur do te hédhish gurin, mat-é gjér ku arrin.

32.

BRÉTKOSAT

Dye brétkosa rronin nde nje kenéte, po pas ca kohé, érdhi gushti é kenéta u-tha. Ahéré brétkosat, qe te mos vdisnin, iken andèj te kerkonin tjater vent ku te rronin. Si u-sollen mjaft, me se fundi arrijten té nje pus i thélle. «Ketù jémi mire, tha njena nga 'to; te sbrésim ne puth, sé ka mjaft uje, é do te rrojem si na don zêmera!»—Ah jo! u-pergjèq tjatra; s' âsht pune é urte te sbrésim kaqe thélle, sé, ne qofte sé thahét édhè pusi, si u-tha kenéta, atehéré qysh do te dalim jashte?—

Perralla na trégòn qe te mendohémi mire perpara, pastaj te nisim punen.

53.

LUÂNI É DHÉLPENA

Luâni, mbréti i shtâzevét, u-plak é s' mundéj mâ te dilté malévét é fushavét per gjah ; zuni pra te genjénté shtâzet é tjéra é ashtû te rronté mé te rrema. Hyni nde nje shpélle, u-shtrî dhé bânté sikur ishtê i semune.

Te gjitha shtâzet é pyllit, kur ndegjuan sé luâni, mbréti i 'tyné, ishté i semune, nisin te vénin é t' a shihnin si ishté. Pa, kur i qaséshin té shpélla é hynin mbrenda qe t' i pyétnin shendétin, luâni i rrembénté nje nga nje dhé i hanté ; é ashtù ushqéhéj pa u-munduar faré.

Nje dite vajté édhè dhélpena t' a shihté luânin, por ajô muke i u-qas mbrenda ne shpélle si shtâzet é tjéra, por nga jashti per se largu é pyéti sé si é kishté shendétin. Luâni u-çudit dhé i tha dhélpenes : «Psé rrin lark è s' hyn mbrenda ?» Dhélpena i u-pergjéq : «Shoh shume gjurme shtâzesh qe kane hyme mbrenda, po nuke po shoh asnje te kéte dale !»

54.

BORA

Ne dimen pyjét, arat, livadhét, kopshtinjét, te cilat ne vére ishin te bléra é plot mé lule é mé pême, jane

te çveshuna é te thata. Venéshtat u-vualen, pemet u-mblodhen, arat u-korren, livadhét u-kositen.

Éra fryn é rrébte, te ftohtit s' duronét, bryma mbulon token, kafshet dridhen s' ftohti, zoqt s' dukén gjakunt, é as kânga é 'tyné s' ndegjonét.

Mbi majét é malévét qiélli âsht i vrânet po, kur zen é kthiéllonét, atehéré dukén bjéshket é bardha si vée sé ra bora é i mbuloi. Pas ca ditesh malét mbulonén te tâna mé nje pelhure te bardhe, é pastaj bora zen é bié édhê fushes ; mbi arat, kopshtinjét é udhat shtron mbulésen é 'saj te pastre.

Diémet gezohén téper kur shohin boren duké râne nga qiélli si gezonén ne kohe te prentvéres kur shohin lulét é bukura. E' zâan mé dore dhé ç shohin qe âsht é bute si pambuku, por é ftohte.

Kur bora pushon é s' bié mâ atehéré.qiélli kthiéllohét é diélli dél nga rèet. Sa i bukur, sa i ndriçem qe dukét dhéu i mbuluar mé bore ! Nga do qe te kethénje njériu koken shéh boren é bardhe nen diéll, é naten nen hâne é nen hyj. Kaqe shkelqèn sa na mérr te pamen é syvét. Stréhet é shtepiavét, oborrét, udhat, fushat, malét jane te tâna te bardha. Perronjét, buzat é lumenjvét é te liqenavet ngrihén akull ; nga stréhet varén akujt si shkopinj. Te gjitha jane te bardha é ndritin dite é nate.

Sa é bukure asht bora, por édhè sa é mire é é névojeshmé qe âsht. Faret é pêmevét é te bimavét do te thahéshin nga cingerrimi sikur te mos i mbulonté bora gjith dimenin. Bora, ndonsè édhè ajô âsht uje i ngrimun akull, é mbulòn é é ngrohe token. Édhè njérezit,

édhè shtâzet kur mbihén é mardhin se ftohti, duké i ferkuare mé bore, i ngrohin é u sjéllin prape frymen. Po véç kesaj bora trétét é pikon mbi dhé ; ato pika shpojen token, shkojen mbrenda, hyjen ne faret, i vaditin é i forcojen. Ketò fare pastaj, kur te shkonje é te trétet bora é akulli, nisin mé bimun, é nga 'to dél bari é lulét, qe blérojen é lulezojen perseri.

33.

VAJZA PERTACÉ

Nje grua é véje kish nje kopesht te mbjéllun mé barishté gjithe faresh, te cilat, dite per dite, i siéllté ne trék per t' i shitun, é me te hollat é paka qe fitonté, ushqénté vajzen é vogle te vétmén.

Nje dite i tha çupes : «Vashez' o, a i shéh ketô pikat é vérdha mbi kete lakene? Jane véze te vogla, te cilat i bâjen mizat, é nga ketô çélin é dalin krimba te végjele qe na prishin barishtét. Perandaj sot véshtrò-i te gjitha lakenat é delir-i é qero-i mire nga vézet qe te mos na prishén nje hére».

Vajza pertacé nuke u vuni vésh fjalevét te s' âmes, nuke véshtroi lakenat as nuke dolli faré ne kopesht, sé merzitéj te sbristé é t' i qeronté nje nga nje Mâma é zéze ishté é semune ne shtrat é cuca é harroi faré porosien é 'saj. Po pas ca ditesh é âma u-ngrit nga shtrati, mori te bien per doré édhè sbriti ne kopesht mé 'tê ; po ç' pau mbrenda é mjéra? Te gjitha lakenat

i kishté grime krimbi, vétem kercéjt u kishin mbétun!

Vajza kur i pau lakenat ashtù faré te prishuna u-çudit é u-hélmua shum, sé nga pertimi i 'saj u ndodhi ajò é lige, édhè zuni é po qanté; por é âma: «Tani âsht vone, i tha, o bija é imé, âsht kot qe te qansh! A shéh sé ç' pesuam nga pertésa é joté?! Lakenat u-prishen é s' na mbéti gjâ qe te shésim é te fitojem buken; do te mbétémi pa ngrâne é do te bâhémi lypesa; ja fitimi i atyné qe pertojen!» Dhé duké thâne keshtû qanté é denésté é mjéra mé ngasherim.

36.

QÉRRÉTARI PERTONJES

Nje njéri kishté nje hére nje qérré dhé mé atê po shpinté nje femije nga qytéti ne fshat. Udha ishté é prishune ne shume vendé; Kishté gropa te thélla, gure te medhânj, ujena é balte mjaft; perandaj qérrétari lypséj te kish kujdès é t' i vinté mendjén udhes qe te mos pesonté ndonje rrezik. Por ai s' é kish mendjén ne vent as s' é vinté 'rée udhen, keshtù qe nje dite ra mé gjithe qérré nde nje péllk.

Sbriti ahéré nga qérréja, mberthéu duart per mbrata é rrinté é i lutéj Zotit qe t' i a nxiérté andèj. Pas pake kohé shkoi atij pari nje udhetar i cili, duké pamun qérrétarin mé duar lidhune, i tha: «Psé rrin ashtù, or fatzi? Pa u-tundun édhè ti véte s' te dél qérréja nga péllgu! po ha, luaj duart, kap-i rrotat,

shtyj sa te mundésh, ndih-u kuajvét t' a héqin é pastaj lut-i-u édhè te lumit Zot te te ndihnje. Kurre mos prit gjâ nga Péréndia pa u-munduar édhè ti véte mé gjithe fuqien tândé: Péréndia u ndihe atyné qe i shéh sé punonjen é mundohén; por atyné, qe rrijen é véshtrojen si ti mé duar lidhune, nuke u-ndihe kurre i Madhi Zot!»

Pérendia i ka thâne njériut: «Ndihmo-i véhtés s' até pak, sé te ndihmonj une fort.»

37.

BRÉSHKA DHÈ LÉPURI

Nje lépur ishté shtrimun nje dite jashte shtrofkulles se véte é po çlodhéj. Ték mendonté lakenat, flétet, gjahtaret, qent, shkabat, ujqit, pau nje bréshke qe po shkonté andéjna. Lépuri é véshtronté i çuditun, sé kurre s' kishté pamun bréshke. Koka é 'saj mé qafen é shkurtune, kâmbet é vogla, é mâ téper t' écunit é 'saj, i u-duken lépurit te çuditeshmé dhé zuni é po qéshéj. Bréshka é ndegjoi te qéshunit é lépurit é i érth râande ; i u-afrua pra per ngjat é é pyéti psé po qéshéj. Lépuri i u-pergjèq : Kurre s' kisha shprése te shihnja nje kafshe si ty, mé kâmbe kaqe te shkurtuna é qe écen keshtù dal' é dale; perandaj po qéshinj!» Po bréshka i a priti: «Ah! miku i im, s' bân mire faré qe qéshé, psé kâmbet é mia jane ndofta, mâ te shpéjta sé atò te tuat.»

Lépuri atehéré zuni te qéshté édhè mâ téper. S' é kupetonté dot qysh munt te gjendéj kafse aqe é marre qe te bésonté sé kâmbet é bréshkes jane mâ te shpéjta sé atò te lépurit, te cilin gjithe bota é njéh é é din per nje nga kafshet mâ te shpéjtat. Po bréshka é pyéti lépurin ne guxonté t' écenté bashke mé 'tê ; é ky, qe t' a perqéshté édhè mâ fort, i a dha fjalen qe te mundéshin ne te rendun ; é vûun édhè caqét nga do te niséshin é ku do t' arrinin.

Lépuri qe é dinté sé écen shpéjt, ra ne shtrofkulle dhé é zuni gjumi ; ishté shigur sé, kurdô qe te sgjonéj, do t' a arrintè bréshken é dhè do t' a shkonté. Por édhè bréshka prape é dinté qe ai, qe rrin é nuke tundét, sadò qe te kercénje é te jéte i léhte é i shpéjte, mbétét gjithmone prapa, Perandaj ajò u-vû n' udhe é, ndonsê dal' é nga dale, shkonté gjithenje pa qendruar gjakundi faré gjér sa, me ne funt, é lodhune é é djérsitune, arrini atjè ku kishin thâne. Mâ pastaj u-sgjua édhè lépuri dhé nisi te vraponté mé gjithe fuqien qe kish, po kishté menuar shum é bréshka ndodhéj atehéré ne cak. É keshtù bréshka é ngadaleshmé é shkoi é é mundi lépurin é shpéjte.

Perralla thote : Dhélpena qe flê, pula nuke zê ; é na jép édhè kete mesim qe : Mé mundim é mé durin te gjitha bâhén.

38.

PÉTKAT

Ne prentvére dhé né vére vishémi mé rroba te holla, te cilat bâhén mé lî, mé pambuk é mé mendafsh.

Lini é pambuku jane bime qe mbiéllén ndeper ara si drithenat. Lini per t' u-rritun don lagesine; kur kallinjt é 'tij thahén, i korrim é i hédhim nde péllgjé qe te njomén é te sbutén é pastaj u héqim fijét, qe jane si penj te gjate, dhé i tjérrim, i endim é i punojem n' avliment é i bâjem pelhure, qe na lypsét per linjé é per tésha é pétka te lehta.

Pambuku, si te rritét mire, leshòn lulé te vérdha te cilat pastaj mbyllén si levozhga é mbajen mbrenda nje lloj pushi qe quhét édhè ai pambuk; levozhga ka mbrenda édhè fare si berthâme. Levozhgat i mblédhim é mé nga dale u nxjérrim pambukun, qe âsht i bardhe é qe édhè ai tiérét, endét é bâhét pelhure.

Rrobat qe bâhen mé pelhure lini é pambuku jane mâ shpésh te léhta é te holla, qe i véshim kur nxéhét koha. Po per ne dimen lypsén pétka te rânda é te trasha é ketò i bâjem mâ téper mé lésh.

Kur vjén véra bariu i qéthe dhenet mé gershâne te madhé é u mérr léshin, te cilin é lajem mire, é tjérrim, é endim é é bâjem pelhure te léshte.

Pelhurat gjithe faresh shitén ne trék. Qépesi na i mate rrobat é na i prét é na i qépe ashtù si t' i duam.

89.

SHPORTEBÂNESI

Rronin nje [illegible]ere dy djéme te cilet kishin nje moshe, po njeri ishté i pasun é tjatri i vobet. I pasuni s' é do té faré mesimin, i vobti nxuni te bânté shporta shum te mira.

Nje dite ishin qe te dy anes se détit é po lonin: ai i pasuni zinté péshq, i varferi pristé shufura shélgu é kallama per te ndréqun shporta. Duké qene atjè, pa pritun é pa pandéhun, u duallen perpara dy kusare déti, qe ishin fshéhune ndeper driza, é i rrémbyén te dy djémet, i futen n' anie te 'tyné é u-nisen t' i shpinin mé i shitune ne vendé te huaja. Ték po çanin détin é gjâne, u-ngrit nje ére é kéqé é nje sqote é madhé plasi ne qiéll te vrânet; valet é détit u-bâan te rrébta é tallazét é shpéjta é rrihnin anien pa meshire gjér sa é suallen ne brék ku u-copezua ndeper shkâmbinj. Nga ajò shtergate é tméreshmé kusaret u-mbyten, po dy djémet i shpetoi véte dora é te Mathit Zot. Por atjè ték i nxori tallazi ishin njéres t' égre é te zés, te cilet, kur paan djémet é bardhe, u-gezuan téper é, duke kercyém, vajtin t' i zinin é t' i hanin. Mb' atê, ai i varferi, i cili dinté te punonté, kur pau sé njérezit é égre po afronéshin, nxori thiken préu ca shufura é nisi te bânté shporta. Zézaket, qe s' kishin pamun kurre pune te tille, u-ndalen é po é véshtronin mé

shume çuditje ték po bânte shportat; é djali i ment-shem, si é mbaroi te paren, hoqi é i a fali mâ te madhit te 'tyné. Ahéré te gjithe tjéret é qarkuan shportebânesin é i kerkuan ka nje shporte é i dhaan édhè nje kesolle ku te rrinté é te punonté. Pastaj i thaan édhé djalit tjater qe t' u bânté édhè ai kanistra, po, kur é kupetuan sé nuke dinté t' i punonté, menduan t' a vrisnin é t' a hanin pas qe nuk' u-hynté ne ndonje pune. Po shportebânesi i luti zézakut qe mos t' i a ngisnin sé i lypséj atij per ndihmes, é ashtù é shpetoi nga vdékja ; por i thaan sé, duké qene ai sherbetuar t' i a jipté pétkat é mira mjéshtrit te 'tij qe punonté shportat. Djali i pasun u-shtrua mé nje hére nga é kéqja é bâni sa i kerkuan t' égrit ; pastaj, qe te dukéj sé mé te vertéte i ndihté mjéshtrit, sbristé per dite buzes se détit, pristé shufura é kallamé, i lihté é i ngarkonté é i siéllté ne kesolle te shportebânesit.

Mâ mire kush dîn sé kush ka !

60.

DY PLORET

Nje bujk bléu nje hére dy plore te bere préj nje hékuri é te rrahune qe te dy nga nje farketar. Njenin nga 'ta é vuni ne parmende é lavroi arat gjithe véren mé 'tê ; tjatrin é fshéhu ne kesolle é é la pa pune psé s' i lypséj ahéré.

Si shkoi ca kohe pat névoje édhè per plorin tjater;

é nxori pra nga kesolla, é vuni ne parmende é é solli édhè atê n' are prane shokut te 'tij. Dy ploret u-gezuan téper kur u-gjenden afer, por u érth, çudie é madhé kur véshtruan mire shoqi-shoqin. Plori i pare, qe kishté punuar n' are, shkelqénté si pasqyre; por i dyti kishté vene ndryshk é ishté mbuluar mé pluhun. U-çudit pra fort nga véhtja é 'tij, é pyéti shokun duké i thâne: «qysh jé ti kaqe i delire é per sè ndrite keshtù si pasqyre?»—Nga puna, o miku i im, me vjén mua shkelqini, i u-pergjèq plori qe kishté punuar; kush pertòn é s tundét nga vendi, ndyhét é felliqét, por ai, qe mundohét gjithenje, qendròn é mire é i ndriçem!—

Uji, qe s' tundét é s' rrjéth, kalbét é qelbét.

61.

MÂ Ê MIRA PASJÉ

Nje trégetar kishté dy djéme, po mâ te madhin é donté mâ téper dhé mendonéj qe pas vdékjés t' i a linté atij gjithe pasjén é véte. Gruas se 'tij i vinté shum kéq per kete pune é i u-lut te shoqit qe mos t' u trégonté djémevét qellimin qe kish, psé bésonté sé, mé durim é mé kohe, do t' arrinté mé i a kethyém mendjén burrit é mé é bâmun qe t' u a linté pasjén djémevét per gjymse. Trégetari é ndegjoi gruan dhé nuke i a rreféu njériut qellimin é 'tij.

Nje dite gruaja rrinté duké qamun ne dritaré te shtepies é po véshtronté udhen nga po shkonté nje

plak i ndéreshem dhé i urte. Ky plaku, kur pau gruan duké dérdhun lote, i u-afrua é i pyéti shkakun é vajit te 'saj. »Kam dy djéme, i tha ajò, te cilet i dua mire si njenin si tjatrin, por im' shoq mendonét t' i a lâje te madhit gjithe pasjén é tij, é te voglit mos ti laje gjâ faré. Shume hére jam munduare t' i a kethénj mendjén, po me kot, psé burri s' me ndegjòn. Une deshironj t' u a ndanje pasjén per gjymse, por nuk' u ven vésh fjalevét te mia.

— Kejò âsht pune é léhte, u-pergjèq plaku; éc é u a trégô djémevét qellimin é burrit, thuaj-u qe i ati do t' i a lâje pasjén mâ te madhit é qe i vogli do te mbétét pa gje faré é do te shohish qe i vogli do te bâhét m i pasun sé i madhi ndonsè ky do te trashigonje gjithe pasjén é t' i atit.

Gruaja bâni ashtù si i tha plaku é u trégoi djémevét qellimin é burrit.

Djali i vogel, kur mori vésh sé i ati s' ka per t' i lâne gjâ faré, iku lark ne vent te huaj. Atjè zuni é mesoi mire ditunie é mjéshterie nisi punen é mundonéj nate é dite. Vllai i math, qe é dinté véhtén te pasun, mbéti nde shtepie; nuke mesoi as ditunie as mjéshterie as nuke zuni kurre pune mé dore. Si vdiq i ati u-dha pas defrimit, é filloi mé prishun pasjén é 'tij pa dhembjé sa qe, pas ca kohé, é hângri te gjithe é mbéti mé duar thate. Ndonje mjéshterie nuke dinté qe te punonté é te fitonté, u-bâ pra i vobet é ra aqe poshte sa gjithe botes i vinté kéq per 'tê. Po vllai i vogel, ndonsè nuke mori gjâ faré nga pasja é t' i atit, mé pune é mé kursim, fitoi é u-bâ i pasun.

Duhét te punojem sadò qe te jemi te pasune; é lypsét te mesojem nje mjéshterie qe te fitojem é te rrojem !

62.

DJALI I MIRE

Nje djale i mire é i urte rrinté perpara truvézes ne dhome te 'tij é kedonté mé kujdès mesimét é shkolles. Rrézét é diéllit hynin nga gastarét é dritarés é binin mbi libre, qe kishté hapun perpara, é zûun é po i thoshnin: «O djale i mire, psé rrin mbrenda mé kete kohe te bukure? Dil, dil jashte ték lozin é brédhin shoket é tu!»

Po djali, pa u-tundun faré nga vendi, u-pergjèq é u tha: «Te mbaronj mâ perpara detyren t' imé, pra pastaj do te dal édhè une te los!» Dhé unji perseri koken mbi liber é zuni te kendonté. Kur, qé, pas nje grimé, érdhi nje zok qe i ra mé sqép gastarés é i tha édhè ai djalit: «Djale i mire. ngréu é éja jashte te lozim bashke! Toka âsht é blére, qiélli i kthjéllte é i rrimte, lulét kane çélun te bukura é derdhin per qark ére t' ândeshmé, véç ti rrin ketù mbyllun mbrenda; ngréu, éja jashte!» Po djali, prape pa u-tundun nga vendi i tha édhé zogut:—Do te mbaronj nje hére mesimét, pastaj kam mé dalun édhê une jashte.—

Ashtù djali i mire véshtronté detyren é 'tij kendon-

té mesimét é shkruanté punen qe i kishté dhâne mesonjesi.

Me se fundi édhè molla u-suall nga djali é, duké tundun flétet é 'saja i tha: «Jo édhè kaqe shum i urte, o djale i vogel! Nuk' i shéh mollat faqékuqé qe u-poqen sonté naten? Éja, éja t' i marrish dye a trie é t' i hash, sa jane te buta, t' âmbela, t' éreshmé!» Por édhè kesaj héré pa u'tundun nga vendi djali i u-pergjèq molles:—Do te mbaronj punen, pra do te vinj té ti!—

Pas ca kohé djali i mire mbaroi kendimét mbylli librat é i vuni ne traste dhé pastaj plot gezim é duké kercyém, sbriti ne kopesht. Sa mire, sa bukur ishté atehéré. Diélli dyké qéshun i puthté lésherat é vérdha, molla i tuntté flétet dhé i leshonté per dhé koqét é éreshmé, zogu i kendonté mé mall dhé i qaséj per afer te gjithe i gezonéshin é é perkedhélnin. Djali brithté nga gazi é, duké kenduar, thoshté: Tani qe mbarova detyren âsht koha é lodres ; tani lodra me ka hié é me kenaqe!

Kush punòn ne djélmerie, é shkon mire ne pléqerie.

63.

MJÉSHTRI I VOBET

Nde nje mot arat nuke kishin bâmun faré grune ; ishté pra kohé zié é bota kishin frike mos te mbéteshin pa buke. Drithenat, qe siellnin nga visét é huaja, nuke mjaftonin per gjithe njérezien é vendit é pastaj çmimi

i méllit ishté ngjitun shum lart, femijet mé shume njéres ishin shtretnguare kéq sé s' u arrinté buka te ngopéshin, é shume hére rrinin mhrâmjé faré pa 'tê. Buka shtrenjt, zjari shtrenjt, dimeni po afronej.

Bashke mé te varferit é tjére, qe vuanin nga zia é qe i trembéshin dimenit ishté édhè nje kthises i shkuar ne mot, i cili s' munt te punonté ne dimen, psè as pune nuke gjinté é as shendéti é fuqia nuke i ndihnin. É shoqja é 'tij ishté grua punetoré é dinté t' a qévéristé shtepièn mire; i bânté punet mé radhe, kishté kujdès pastertién, venté 'rée mire femiet; po, kur s' ké mé sé, té gjitha shkojen me kot.

Kishin te mjéret katre bij: nje çupe katremedhéte vjétesh, nje djale dymedhétesh, nje çupe tjatre téte vjétesh, é nje faré te vogle katre vjétesh. Kur i ati munt te punonté é te fitonté, é shkonin motin mire é te kénaqune sé kishin buken é dites; po kur érdhi koha é zies s' kishin as pune as qysh te fitonin nje dhétesh.

— Ah! Varferie é madhè dhé é zéze! thoshté nje dite mâma è 'tyné. Tashti, qe te rrojem, duhét te shésim téshat é rraqét qe kémi; po me se fundi, ketò do te mbarohén, do te mbétemi prape pa buke, do te bâhémi lipes é te dalim é te kerkojem nje çike buke dére me dére!— Thoshté ketô fjale é lotet i shkonin rrekée nga syt, é pshéretimet i prisnin zânin.

Plaku burri i 'saj écenté poshte é perpjéte mé koke unjun mbrenda ne dhome é s' ndihéj faré é te bijt ishin te hélmuare édhè atâ é nga fialet é s' âmes se 'tyné zûun te qanin. Keshtu mbéten per nje grime hére, pra pastaj plaku çoi kryét é tha: «Vertéte sot per sot koha

âsht é ngushte, po mos te hélmohémi téper sé ka Pérendia mjaft! Do t'i shkojem édhé keto dite te liga, é do te punojem te gjithe qe te mundim te rrojem. U-mendova sé ç' lypsét te bâjem, é keshtù as uria s' ka per te na marre, as plaçkat s' kémi per t' i shitune, as lipes nuke do te bâhémi. Te gjithe do te punojem é édhè ju, o bijt é mij, duhét te zini punen, psé une s' munt te fitonj qe sa na duhét. Kam marre vésh sé jashte po ndréqin udhat é do te vété atjé te zâ pune. Ç' thua o gruaja imé, si te dukét? Ti punové mjaft sa qé é rée, a thua munt t' a zâsh punen tani perseri ne kohe te zies?»—Ashtu thom édhè une, tha gruaja; po ç'do te bâhén femija é shtepia é jone kur t' ikinj édhè une kendéj?—«Te gjitha i mendova, tha plaku, po duhét ti shtrohémi névojes, duhét t' i dergojem édhè çupat é djalin jashte te sherbéjen ndeper shtepia te huaja. S'kémi ç' te bâjem tjater, duhét le mundohémi te gjithe!»

Te nésermén duallen te gjithe per pune é u-perhapen andéj é kendèj; plaçkat i a laan te zotit shtepies t' u a ruanté. Plaku mori djalin é vajten te punonin bashke atiè ku ndréqnin udhat; é âma mé çupat hyni ne sherbim té nje femije é mire é é ndéreshmé; ashtù fitonin é rronin.

Dimeni shkoi si shkoi é kur érdhi kohaé mbjélljés, arat u-lavruan é u-punuan mire é bota mbolli drithena mé shumice. Koha mbajti é mire é Zoti fali mjaft sa u-mbush vendi é bota u-ngopen mé buke. Atehéré édhé kthisesi plak u-kethyé ne shtepie mé gruan é mé femijen é 'tij é suallen mjaft te holla mè véhté, qe kishin fituare mé pune é mé kursim.

Kishin zâne prape te rronin fatbardhe si perpara, é nje dite, kur ishin mbledhune tok é po ngrohéshin afer zjarrit, plaku zuni é tha: «É paat mé sy, o te dashunit é mij, sé Pérendia u ndihe atyné qe duan te mundohén é te punojen? Po ju thom sot, é te m' a mbani ment fjalen sé jam plak é munt te vdés néser âsht flashk ai njéri qe deshperohét ne dite te shtrenguare; sé s' vlén gjâ faré ai burre qe s' mundohét é s' punon po prét vétem ndihmen é te tjérevét é bâhét lipes. Punoni, o bijt é mij, ju me patshit uraten punoni gjér sa jéni te rij, é do te shihni sé kurre s' kéni per te mbétun te vobte, po gjithe jéten do t' a shkoni fatbardhe!»

Mesò nje mjéshterie dhé prane ven-é,
Pa, ne te marrte unia prape zen-é.

64.

PRENTVÉRA

Bora ka shume kohe qe u-trét nga arat-é nga fushat; vétem mbi majét é malévét ka mbétun aty ketù nga nji çike mbulése é bardhe. Njenat é perronjévet é te lumenjvet u-liruan nga akulli dhé rrédhin mé nga dale é ndritin nga rrézét é diéllit. Vériu mâ s' fryn i forte, gjemimi i drunjevét qe tundéshin nga éra é rrébte, nuke ndegjonét mâ, po vétem nja ére é léhte é é bute lemon é perkedhéle flétet é lulét. Niégulla é dendune é é érrte s' i mbulòn mâ malét é fushat; déti

bâhét i paqie é nuke ka vale é tallazé te rrebta, po faqéja é 'tij dridhét é shkelqèn é xixillòn si nje pasqyre é madhé. Malét, kodrat, pyjét, fushat, arat livadhét marrin nje ngjyre te blére nga bari, nga flétet, nga bimet qe çélin é lulezojen. Dallendyshét é zoqt é tjére qe na kishin lâne vétem ne dimen, zâan é kethéhén pak nga pak, é fushat é pyjét ushtojen permalleshem nga kânga é 'tyné é ambele.

Érdhi prentvéra! Dimeni shkoi! Gjithesia çélét, sbukuronét, qéshét, âsht ne gezim! Diélli ngrohe é ndrite, qiélli âsht i rrimte é i kthjéllte, ujenat é kronit é te lumit shkelqéjen nga rrézét é diéllit é murmurojen duké rrédhun ndeper fléte é ndeper lulé. Mengjési âsht i âmbel é nje vése é holle pushon mbi barin é njome é mbi lulét, nje ére é kândeshmé perhapét ndeper ajer, zoqt kendojen drizavér, blélet é fluturat shkojen duké qendruar lulé mbe lulé. Édhé krimbat, hardhjét é gjarpinjt dalin jashte é ngrohén ne diéll.

Mbrâmja prape âsht é bukure! Pas pérendimit te diéllit, kur nise é érrét nata, dél hâneza é argjendete bashke mé mija hyjsh é leshòn driten è 'saj t' âmbele è te bardhe mbi boten qe pushon, mbi zoqt qe flêjen nde foléet é 'tyné, mbi kafshet qe shtrihén nde shtrofkullat é véta.

Nga nje hére bié nje shi i bute é i léhte qe gezòn é kenaqe gjithe vendin. Te mbjéllunat bijen, ushqéhén, rritén; fusha mérr jéte é fuqie te rée; bimet, bari, lulét fluturojen aravét é fushavét; déget mbushén mé fléte, mé bubuqé, mé lulé; trendafillét hapén nde-

per kopshtinjé. Kulpeni ngjitét ndeper drunje, é mbulòn è blérón murét é lédhét.

Te gjitha krijésat é Zotit ne kohe te prentvéres sgjohén, tundén, gezohén. Édhè péshqit n' uje levizin é dalin hére é hére te shohin diélliin.

Malét, kodrat, fushat mbulohén mé bagetie; shqérrat é kédhat é végjele kercéjen é blégerojen ndukin barin é pijen qumesht; bariu rri nen hijén é lisit è bié fyéllit permalleshem.

Bujku zen qét é leròn arat, kopshtari mbiéll barishtét, punetori sbukuròn lulishtat.

Stina mâ é mira é motit âsht prentvéra; syni nuke te shéh tjater véç bukurie; véshi nuke te ndegjòn tjater véç kânge; Zêmêra te kenaqét é te gezohét!

65.

KÉDHI É UJKU

Nje kéth i vogel u-largua nga tufa é dhenavét é u-arratis vétem fushes. Nje ujk é ndegjoi kédhin ték po blégerinté, i u-afrua dhé é zuni per qafé é po bânéj gati t' a shqyénté. Kédhi i mjére é pau véhtén te humbun é nuke kish faré shprése te shpetonté. Bagetia ishin lark, bariu s' dinté sé ku t' a kerkonté, qenjt s' é shihnin ujkun as nuke munt t' i ndegjonin dot éren per se largu. Po n' ate deshperim te math, kédhit i érdhi nje méjtim i mire é nisi pra t' i thoshté ujkut:

«Nashti une jam sé jam domosdô i humbun; é ti

do te me hash pa meshire; nuke me len nje çike te bréth é te defrénj pa te me hash pastaj te gezuar? Bésonj sé do te jéte mâ mire per ty; mishi i im pas defrimit do te jéte mâ i shijéshem é mâ i âmbel! Deshironj shum te los nje çike vallé, perandaj ti fershellè é une do te kercénj.»

Ujku, i cili ishté shigur sé kédhi nuke do te munt t' i shpetonté dot nga thonjt, u-mendua sé mé te vertéte mishi i 'tij do t' i dukéj mâ i ambel po t' a hanté te gezuar; ashtù pra zuni te fershellénté é kédhi mori nje vallé pas fershellimes s' ujkut. Po qenjt é ndegjuan zânin é ujkut, kercyén pas fershellimes se 'tij é érdhen é gjéten. I u-turren qe t' a zinin, por ujku mé te shpéjte la fershellimen, vallen é kédhin é iku mé dhâmbe thate me te katerta. Qenjt é ndoqen ca, po pastaj é laan te shkonté é u-kethyén mé kédhin té kopéja é dhenevét.

Ujku si mbéti vétem ne pyll é s' kish mâ frike nga qenjt, mendonéj per te ligen qe i ngjau é thoshté véhté mé véhté: «Mire é pesova!... Ç' me lipséj mua kânga, ç' me duhéj mua vallja? Une jam ujk, s' jam kendès qe te kendonj. Gjith kush lé te véshtronje punen é 'tij, sé ai, qe len punen é véte é mérrét mé te tjéra, prishét é pesòn dam kurdohére si une qe humba kédhin nga goja é per nje çike po me shqyénin édhè qent!»

66.

MAJMUNI DHE PÉSHKATORET

Ca péshkatore vajten nje hére anes se lumit per te zâne péshk. Hodhen rrjétat ne lum, priten nje çike, pastaj i ngréhen é i nxuaren jashte. Si mblodhen péshqit é i futen ndeper kosha é kanistra, u-shtruan nen hijén é nje druni te math te hanin é te shlodhéshin nje çike.

Jo shum lark, mbi nje drû tjater rrinté nje majmun, i cili kishté pamun é véshtruar mire gjithe punen qe bâan péshkatoret per te zâne péshkun; déshi pra te bânté édhè ai sé ç' pau ne sy, si majmun qe âsht qe kerkòn te bâje ç' do gjâ qe shéh. Sbriti poshte nga druni, u-afrua buzes se lumit ku péshkatoret kishin ndemun rrjétat, i véshtroi mire é mire pastaj mori é zuni t' i hithté édhè aj ne lum. Po nuke vuni 'rée mire, u-ngatrrua é u-permbloth mbrenda ne 'ta dhé s' mundéj te shpetonté as t' ikenté andéj.

Péshkatoret, te cilet po drékeshin, é paan majmunin qe u-péshtuall ne rrjétat, u-tremben sé mos u a shqyénté é pra mé nxitim u-ngriten, shkuan é é liruan é pastaj é muaren é é rrahen mire sa i zuni kurrizi.

Majmuni i shkréte, kur shpetoi nga dora é 'tyné é u-ngjit prape ne majé te drunit mendonéj sé ç' pesoi é qahéj véhté mé véhté duké thâne: «Ç' me duhéj mua te çmendunit te linja pyllin ku kam lindun,

drunjet mbi te cilat rronj é te sbrisnja ne brék te lumit te trazonésha mé rrjéta, mé péshkatore é mé péshq! Ç' me lipséj mua nje pune qe s' é kam zâne kurre mé dore é qe s' âsht pas zakonevét te mia! Mire, mire é pesova!»

Kush trazonét mé shum' pune
Me ne funt mbétét pa gune!

67.

QENI SHPETIMTAR

Hélvétia âsht nje vent i Éuropes mé malé shum te larta. Kur véres na kémi te nxéhte é s' durojem dot as rrobat é holla, malét é Hélvéties jane te mbuluamé gjithenje mé bore. Atjè ç' ne vjéshte nise mé ramun bore é madhé é cila mbulòn é zen udhet é shtigjét é bjéshkevét.

Nje nga malét é larta te Hélvéties asht édhè shent-Bérnardi ndeper te cilin shkon udha qe perpjék Hélvétien mé Italien udhe fort é ngushte dhé é lige. Kush kapercèn andèj âsht ne rrézik te math, é mâ téper ne dimen kur udha mbulonét faré mé bore. Shume hére ndodhe qe udhetaret i zen bora, humbasin é vdésin se ftohti te mjéret. Perandaj disa kellogjére te meshireshme kane ngréhun majé malit nje monastir, ku hyjen udhetaret, kur i zen dimenit bora é te ftohtit, é aty rrijen disa dite é pushojen. Po shpésh mali ka niégulle é bora bié shum é dendune, é udhetaret s' munt t' a

gjêjen udhen é monastirit é ndodhén ne rrézik te mardhin. Atehéré kellogjéret é meshireshme dalin malit te kerkojen udhetaret é marrin mé véhté édhè disa qenj shum bésnike, qenjt é monastirit, te cilet jane nje skote ne véhté, shum te médhânj, qimévérdhe, te forte é te sgjuare shum. Disa hére qenjt dalin édhè vétem per te kerkuar udhetaret. Kellogjéret u lidhin é u varin ne qafe nje shporte plot mé buke é mé mish é mé poça mé rakie é mé konjak. Qenjt perhapén

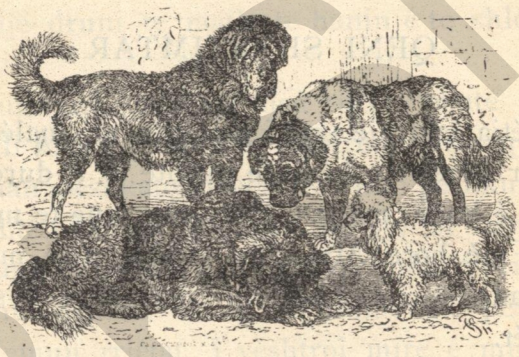

malit sé jane te mesuare é kerkojen udhetaret é humbasune, é, kur gjêjen ndonje te mbuluar mé bore, nisin mé te shpéjte te largojen boren mé turî é mé kâmbe gjér sa é sbulojen é é nxjérrin, é pastaj i afrojen shporten qe te marre per te ngrâne é per te pire. Kur mundonén é s' munt t' a nxjérrin, atehéré kethénén ne monastir é, duké léhun, u japin zâ kellogjérevét sé ka njéres per té shpetuar. Kellogjéret é mire dalin mé vrap mé lopata ne dore, ngasin mé rent pas qenjvét, arrijen aty ku jane njérezit é mbuluare, largojen boren

mé lopata, i nxjérrin é shume hére édhè i shpetojen é i kethéjen ne jéte.

Nje nga ketà qenj te mire é trima é thoshnin Bar. Ishté i fuqieshem é i shpéjte ; Kishté dymedhéte vjéte qe mérréj mé kete pune, é é bânté mé shnme ândjé é mâ mire sé nje njéri. Bota é tâne é édhè djémet é végjele é njihnin é é dinin sé Bari kishté shpetuar shume njéres nga nje vdékjé é shigurte. Fshataret atij per qark é donin é é ndéronin Barin, psé shume hére kishin humbasun udhen é malit é Bari u a kishté tréguare mire. Posa qe dilnin rêe te zêza ne qiéll a niégulla mbulonté malin, Barit s' i rrihéj ne monastir, s' é nxinté vendi, mé shporten é varune ne qafe dilté pra perjashta é i bínté malit ane é kânt.

Nje dite zuni te frynté nje ére é madhé, é ajri u-érr sa qe ne més te dites mbrenda ne monastir, ndézen kandilat. Kellogjérevét u érdhi likesht ate dite te leshonin qenjt malit é i mbajten ne monastir te lidhune; po Bari i mire s' mbahéj dot, s' rrinté urte é lihté gjithenje pa pushim sa qe kellogjéret u-shtrenguan t' i varnin shporten ne qafe é t' a lironin te dilté. Koha prishéj gjithenje mâ téper, pastaj zuni nje bore é madhé, te cilen éra é hithté lâmsha lâmsha nga qiélli i hidhun. Kellogjéret véshtronin perjashta é qanin humbjén é Barit te mire; s' é bésonin sé do te kethéhéj shendosh ne monastir. Po, s' kishin mbaruar akoma fjalet kur, qé, trokelliti déra. É hapen é, mé shum gezim é çudie, paan Barin é mire mé nje djale te vogel mbi shpine, i cili ishté akoma i gjall;

ishté hédhun i mjéri mbi kurris te Barit te mire, é é kishté rrokun per qafé qe te mbahéj é te ngrohéj.

Bari i mire si é shpuni te gjall é é la perpara kellogjérevét, nisi t' i hiqté ketà mé dhâmbe per pétkash qe te dilnin é te vénin pas 'tij sé kishté édhè tjater njéri te mbétun ne bore. Kellogjéret i shkuan mbrapa dhé arrijten nde nje vent ku gjéten mâmen é djalit gjymse te vdékune; é muaren, é sollen ne monastir, é ngrohen é ferkuan mé konjak é mé rakie gjér sa érdhi ne véhté. Kur hapi syt pyéti é varfera sé a rronté djali i 'saj é, kur i a tréguan te gjall é shendosh i u-fal me nxéhtesie te Madhit Zot qe é shpetoi nga vdékja bashke mé te birin, é hireshtoi édhè kellogjéret per sherbimin qe i bâan.

Ajò grua é varfere donté te vénté mé pamun perindet é 'saj qe rrinin n' ane tjatre te malit. Kur ishté nisune koha ishté ê mire po, duké u-ngjitun, é zuni bora qe po binté mé ére. Umundua te shpetonté, po s' é kapercêu dot malin; mbéti é bora é mbuloi. Duké pritun vdékjén, qanté é mjéra é thoshté: «Ditezéza une, u-mbyta mé gjith djale! Léshprémja une qe paska qene thane per mua te me vdése djali ne gji préj te ftohtit! Pérendie, o Perendia i im, tha, shpetò-me!..» É duké thâne keshtù lidhi duart é po pristé vdékjén. Po, ja, kur ndegjoi te léhunit é nje qeni, é pas nje çiké pau perpara Barin é mire, qe é shpetoi mé gjith te birin.

Dyzèt njéres kishté shpetuare keshtù Bari i mire; pandaj kishté marre emen te math.

Kur cofi Bari i mire, te gjithe sa é kishin njohune a i dinin te mirat, qajtin per 'tê.

Kellogjéret, nga dashunia é madhé, è ballshemuan é é kane ruajtun gjér me sot si te gjall; é kushdò qe shkon andèj é véshtròn Barin é mire mé shporte ne qafe.

Prape per kujtim te tij, fshataret é aferme kane bâmun nje varr, mbi rrasen é te cilit kane shkruar ketò fjale:

Kete varr é ndertuan gjithe fshataret é qytétit te Vérnes per te mirat qe bâni Bari.

68.

BÉSA É QENIT

Nje dite nje fshatar mori te dy qenjt qe kish é vajti ne pyll te bânté drûe; kishté vene mjéshtrat é po ndertonté shtepien é pra i duhéshin brêza é tréna te gjate. Si arrini ne pyll, gjéti nje lis te math qe kishté nje dége te dréjte si duhéj atij; hypi ne lis é zuni t' a pristé mé supate. Po s' kishté mbaruar akoma pune, kur i rreshqiti kâmba é ra. Ne te râne, i u-ngatrruan rrobat, u-mbajt nga nje bige é mbéti varun mé kryé téposhte. Ndodhéj dérziu nde nje rrézik te math, pézull n' ajer é s' kishté si te shpetonté.

Qenjt, kur véshtruan te zotin n' ate gjendjé te lige, nisen te léhnin é t' ulerinin qe t' i jipnin zâ botes; é si paan sé njéri s' po vinté, njeni préj 'tyné

u-leshua vrap é shkoi ne shtepie. Atjè, duké léhun é duké uleritun kundre zakonit, hoqi verréjtjén é njéresvét te shpies te cilet é muaren mé ment sé do te kishté ndodhun gj' a gjâ ne pyll. U-nisen pra per ne pyll; qeni atehéré pushoi te léhunit é u prini para plot gas é duké rendun qe t' arrinin sa mâ shpéjt atjê ku varéj i zoti. Kur é gjéten fatzin n' ate rrézik, u-çuditen shum mé mendjén é mé bésen é qénit é, pa humbun kohe, u-ngjiten ne lis, é rroken per kâmbesh é per duarsh dhé é sbriten gjymse te vdékun nga frika. Qenjt é dashune é te mentshme é shpetuan.

69.

DÉLJA

Délja âsht kafshe shtepiaké qumeshtoré, nga atò qe é pertypin te ngrânet per se dyti.

Délja é ka koken shum te ngushte perpara, syt é véshet as te medhânj as te végjele, s' ka lésh ne turî as mjékerre ne nofulla. Trupi i 'saj âsht i mathe, kâmbet te shkurta é te holla é pa lésh, qe mbarojen nde thundre te çamé dysh. Trupin é tâne é ka te mbuluam mé lésh te dendun te bute é rut. Mâ te shumen léshi i délés âsht i bardhe, po ka édhè délé mé lésh te zi. Ketyné u thémi llaja. Délja ka zâ te bute, qe thohét blégerim.

Ne kohe shum te vjétera dhenet kane qene édhè atô t' égra nde pyjé é nde malé; pastaj i sbuti njériu

é i solli ne verrî. Délja gjendét kudô; po ca jane te medha, ca te vogla; ca kane bisht te gjate, te trashe é plot mé lésh, ca é kane te shkurtun é te holle; mâ te shumat nuke kane brina; po jane disa te paka qe kane é ketyné u thémi kerruta.

Délés, sa âsht é vogle, i thone qenq; mashkulli kur rrités quhét dash; femna, sa âsht pa pjélle, thohét qengjé; kur piélle, quhét délé. Délévét, kur jane

shume, u thémi mâ mire dhene; é qengjavét u thémi shqérra a shtjérra. Dashi ka ne koke dye brina te forta. Délja rron gjer ne dhéte vjéte; dashi munt te rronje édhè pêsemedhéte.

Délja han bar, krundé, sâne te bute; ujin é don te paster é nuke é pin kur âsht turbull. Âsht shum hamesé kur gjen mé ngrâne; kur s' ka prape qéshe

véhtén duké gjéllitun. Délja mérr shpéjt shume semundjé, nga te cilat mâ é kéqja âsht kelbaza; i semuhét mushkenia dhé é zen kolla. Délja rritét fort shpéjt; pas nje motmoti piéll é bâhét mâme. Piéll gjér me téte vjéte nje qenq a dy ne mot; nga nje hére mbétét shtérpe. Mbétét barse vétem njezét é nje jave, perandaj munt te pjélle édhè dye hére ne mot kur i zoti t' a véshtronje mire, t' i japé mé ngrâne mjaft é mos t' a mundonje mé t' écuu, é sidomòs kur rron ne visé te ngrohta. Ne kohe te prentvéres é te véres dhenevét u vêen kripe mbi rrasa qe t' a lepijen é t' i marre étja, psé kur dhenet pijen uje é hâau bar é déga te njoma mahén é forcohén. Duké kullotun délja nuke kercèn andéj é ketèj, po mbétét shume kohe nde nje vent mé koke unjun; Kur âsht vétem blégeròn. Ne dimen dhenet kullosin ne verrî, ne vére malévét te larta.

Kur jane shume dhene bashke u thémi tufe, grigje a kopée. Ç' do tufe dhenash ka nje dash qe u shkon perpara dhenevét; nje a dy qenj, qe mprojen nga ujku é nga bishet é égra; é nje a dy barinj qe i ruajen, i kullosin, i mjélin. Pa bari é pa qenj kopéja s' mbétét é gjalle, psé dhenet i mbyte bisha é u pin gjakun, pas qe atô s' kane as arme as ment qe te mprohén nga armiqt é 'tyné. Zoti i math u dha gjithe kafshevét arme per mprojtjé; cavé brina, ca dhâmbe, cavé thonj, cavé kâmbe te shpéjta. Délés i kishté dhâne brina, te cilat i kish kur rronté malévét; po ç' ate dite qe ra ne dore te njériut u-sbut faré é tani s' bân tjater véç sè miélét, qéthét, len t' a thérin. Brinat i harroi sé

mâ s' i duhéshin, é mbêti si fosnjé é vogle, é cila nje çike po t' a lâje é âma humbét; ashtù édhè délja nje çike po te largonét nga qenjt é nga bariu bié me nje hére ne goje t' ujkut.

Délja âsht kafshe é bute, é mire é qe s' bân kurre te lige; po s' ka tjatre kafshe mâ te pamentshmé é mâ te friqeshmé sé ajô. Trupin é ka te dobet, mendjén é fjétune; mberthèn syt mbe, nje vent é i mbau per shume kohe pa tuntune. S' âsht faré é sgjuare, nuke din te méjtonét é te kéte kujdès per véhtén é 'saj. Atjè ték kulloten trembét é arratisét pa ditun sé psé, pa menduar ku vété, pa pasun ndonje rrézik perpara syvét. Kur pastaj ndodhét ne rrézik, délja nuke din te trembét si qeni é si kali, po rrin pa tundun é mbau koken perpjéte pa é kethyém as ne te djathte as ne te majte é, ne vent qe t' iknje a te mprohét, shkon pa menduar kundre rrézikut. Keshtù qe ka mbétun fjala é vjétre: «Vajti si délja ne goje t' ujkut!» Kur jane tufe é ndegjojen ndonje rrézik é vétmja pune qe dijen te bâjen âsht qe mblidhén é shtypén shoqé mé shoqé duké blégeritun. Krisma é flaka é pushkes, vétetima é gjemimi i trembin kéq dhenet. Kur ndodhe qe mérr zjarr kesolla ku jane dhenet, duhét t' i nxjérrin andèj mé shum mundim psé ato véte, jo vétem qe s' dijen te dalin é te shpetojen, po, si te vérbera, kethéhén perseri mbrenda édhè pas qe i nxjérrin, é ndonje hére pervelonén é digjén faré.

Dhenet tundén é écin pa ditun sé ku véne; s' kane udonje méjtim, s' kane vullnét. Véne si te vérbta pas dashit, pas bariut, pas qenit. Atê qe don dashi é bâjen

pa dashun édhè atô. Hidhét é kercèn dashi, hidhén é kercéjen édhè dhenet; len kulloten dashi é leshohét ne vrap, édhè atô présin te ngranet é ngasin pas 'tij; hidhét dashi, duké shkuar uren, ne lum, dhenet zhytén mbrenda édhè atô, é jo per t' i ndihun dashit, po psé nuke dijen ç' te bâjen tjater.

Délja s' kupetòn faré. S' ka tjatre kafshe si délja qe mos te dije t' a mpronje véhtén é 'saj as nga njériu as nga égersinat. Kur é zen njériu t' a thérnje, ajô nuke ndihét aspak; i ven thiken ne fyt, por ajô s' hape gojen; é thérin é ndegjòn é mjéra shume dhembjé, po délja nuke nxiér zânin vétem tunde nje çike kâmbet. Ç' do gjâ qe t' i bâje njériu, dêlja nuke zêmerohét kurre; muut njériu t' a shtynje, t' a rrahe, t' a ngréhe per kâmbé a per bishti é ajô s' ndihét. Vétem ndonje hére kur i marrin qengjin blégerin nga pak; por édhè atehéré s' tundét nga vendi nuke ashperohét ê nuke therrét si bâjen kafshet é tjéra· kur i marrin qengjin blégerin nga pak; por édhè atehéré s' tundét nga vendi, nuke ashperohét é nuke therrèt si bâjen kafshet é tjéra kur u marrin te végjelit.

Shume hére délja ne kohe te dimenit dél nga kesolla é iken é mérr fushat plot mé bore é qendrôn nde mést te bores si é marre mé koke perpjéte. Ndonje hére i zen bora duké kullotun jashte, é dhenet mbétén ne vent te patunduna; nuke kujtohén te futén ne ndonje shpélle a nen ndonje drû, po unjén é rrijen é mbulohén mé bore.

Délja kurre s' mesonét; vétem barin njéh dhé stanin é kesollen é 'saj. Dye gjâna qe i mbétén mâ

fort ne mendjé jane drita é madhé é muzika. Dhenevét u pelqèn shum kur bariu i bié fyéllit duké ndenjun ne majé te shkâmbit; duké é ndegjuar kullosin mâ mire. Naten kur jane n' érresine, rrijen mé koke unjun é s' ndihén, po kur ne mengjès sbardhét drita, atehéré zâan é tundén é blégerojen. Ê âma é njéh pjéllen é véte, por édhè shqérrat i njohin t' âmat sadò shume dhene qe te jéne.

Done mé thâne sé dhenet é ndegjojen mire ndrimin è kohes; si kur do te zâje ére é madhé é do te nise shiu si édhè kur do te kthiéllét prape koha dhenet é kupetojen shume ore perpara.

Shqérrat kur jane te végjele lozin gjithenje, hidhén perpjéte, kercéjen, brédhin prane bariut, i cili i perkedhéle é i ferkòn mé dore é u jép therrimé.

Dashi âsht shum i forte é mesonét é vrét mé brina. Déshet zihén é vriten mé brina é nuke pushojen gjér sa te thyhét njeni nga 'ta; ndonje hére i çajen koken njeni tjatrit.

Dhenet jane shum te névojeshmé per njérin. Po te mos ishin dhenet do te na mengonin shume gjâna; psé atô na japin mishin, qumeshtin, léshin. Mé qumesht bâjem djathin, gjalpin, dhallen, kosin, gjizen; mé lésh bâjem pélhuret mé te cilat vishémi, é mbulésat é rânda per nétet é dimenit. Na japin prape lekuren, qe na duhét per kepuce, per opinga, per rripa é per névoje te tjéra; mé éshterat é mé brinat bâjem shume gjâna te duhuna; mé zorret bâjem kordhezat é muzikes, llastikat, é te tjéra. Dhenet ne funt na plé-henojen arat, livadhét, kopshtinjét.

70.

FYÉLLI I BARIUT

Bariu, shoke, bariu
Kur gjemôn é fryn vériu
Eshte perjashta fatziu
É rréh brésheri dhé shiu!

Barine, shoke, barine
Mos é harroni fatzine,
Sé le gruan é shtepine
T' ju kullose bagetine.

Kulloni, moj bageti,
Ti, ti, ti...

Kulloni, bir-o, kulloni...
Kur te vdés te me kujtoni
Ndjése paste te me thoni!

Shekoni barin' é gjore,
Ne diéll é ne debore,
Bariu mé shkop ne dore
Ruan déshet mé kembore.

Véshtroni barine mire
Mé te ngrene é mé te pire
T' ju marre dhent pa gdhire,
T' i kullose mé deshire;

BKSH

Te rrije bashke mé 'to
To, to, to...

Hani moj bageti, hani...
Kur té vdés do te me qani,
Per mua zi do te mbani!

(A. Z. ÇAJUP)

71.

MINI ÉDHÈ BRÉTKOSA

Mini bâni nje hére miqesie mé brétkosen; mini ish i mire, brétkosa siélléj kéq.

Nje dite brétkosa i tha minit: »Ah! sa te dua! Nuk' é din ti sé deshiri i im âsht te mos ndahémi kurre? Lé te lith pra kâmben tândé mé t' imen qe te jémi per jéte te ngjitune!»

Mini bésoi sé brétkosa é donté mé te vertéte é pra é la t' i lithté kâmben mé kâmben é 'saj; é pastaj duallen bashke per t' u-endun. Vajten aravét é atjè luanin é kerkonin per te ngrâne; si hângren é u-ngopen shkuan afer kenétes te pinin uje. Brétkosa u-fut mbrenda é mini i varfer, i lidhun si ishté mé 'tê, u-zhyt n' uje édhè ai é u-mbyt. Pas nje çiké brétkosa dolli mbi uje é nisi te luanté é te qéshéj per mbytjén é minit; po m' ate çast shkoi andéj fluturimthi nje shqiftér, i cili, duké pamun minin é ngordhun te mbushun mé uje, pandéhu sé mos ishté ndonje kafshe é madhé, é ra mbi 'tê si shegjéte é rrembéu mé kthé-

tra dhé shkoi. Po bashke mé minin ishté é lidhune édhè brétkosa per kâmbé é édhè ajô pas nje çiké s' rronté mâ sé sqiftéri i hângri te dy!

Minjt haan miéllin, por édhè macéja han minjt! Kush bân te ligen tjatrit mbi koke é gjén!

72.

NGJYNJESI DHÉ THENGJILLARI

Nje hére nje ngjynjes rrinté afer nje thengjillari. Ky mendonéj nje dite é thoshté mé véhte: Sikur te donté ngjynjesi te rrinin bashke, do te kishin qe te dy fitim, do te paguanim mâ pake é do te kishim te prishuna mâ té vogla; pastaj ngjynjesi do te kishté édhè nje shok te mire é t' urte si jam une! Vajti pra te nésermén ne shtepie te ngjynjesit dhé i tha qe te zinin nje shtepie te vétmé é te rrinin bashke. Aty per aty i pelqéu édhè ngjynjesit kejò idhée, po, si u-mendua mâ mire, é kupetoi fajin é i tha: Qysh munt te rrijem bashke, kur kémi pune te ndryshmé? Téshat, qe une i banj é i ngjynj mé shum mundim, ti do te m' i felliqish é do te m' i nxinsh! É keshtù mbéten véç é véç si perpara.

Miqt é shoket duhet t' i sgjédhim pas radhes é pas zakonévét t' ona.

73.

PELLUMBAT

Pellumbi âsht zok qe shembellèn me turtullin. Trupi i 'tij âsht mâ i vogel sé i pules, koka rrumbullaké, syt te végjele, sqépthi i holle dhé i bute, gusha é shkurtune, krahet te végjele, majé holle é mé pende te denduna é te buta, bishti i shkurtun kâmbet édhè atô te shkurtuna é pa pende. Kâmbet kane katre gishta te rritune mire é jo ashtù si te pules, ca te medhânj é ca te végjele. Pellumbat jane

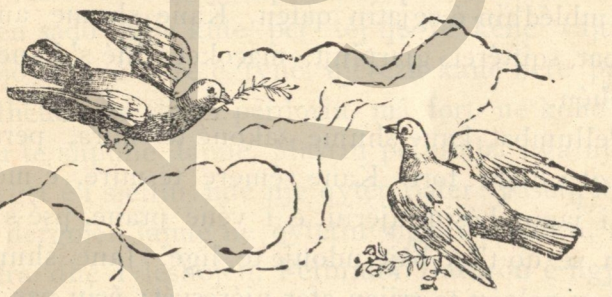

shum te pastre, pendet é 'tyné shkelqéjen é atô te gushes sidomôs te cilat i japin emnin nje ngjyré, qe per kete shkak, quhét gushpellumbé.

Pellumbi âsht shum i bukur é i kandeshem; ka syt é âmbele, t' ujet, te ndritshme é te qarkuare mé pupla. Kur rrin mbi dége, mbétét si nusé, po kur fluturòn iken shum léhte é shpéjt.

Pendet é pellumbit jane te bardha, te zéza, ne ngjyre te hinit é ndryshé.

Pellumbat gjendén kudò t' égre é te bute; rrojen ndeper pyjé, ndeper ara, ndeper katundé, ndeper qytété. Bâjen foléen mbi dége te drunjevét, nde brima te shpéllavét, nde germadha é ndeper shtepia. Rritén shpéjt; pas gjashte muajsh jane te medhânj.

Pellumbat rrojen pale é pale, mashkull é fêmene. Fêmena bân, shume hére ne mot, nga dye véze te bardha, nga te cilat dalin nje fêmene é nje mashkull. Pellumbat i ngrohin vézet per shtatemedhéte dite, ne krye te te cilavét vézet çélén é dalin te végjelit.

Pellumbat haan bar, bime, fléte, é mâ téper koqé gruni é drithenash te tjéra; haan édhè kermij, rrajza, krimba. Fluturojen dhé écin mé kâmbe si pulat; duké écun mblédhin é sgjatin qafen. Kane shume anmiq: shkabat, sqiftéret, gjarpinjt, maçoket; dhé s' kane si te mbrohén.

Pellumbat kane shume zakoné te mira, perandaj njérezit i duan fort. Kane zêmere te mire, é mé nje hére i japin bésim njériut é i véne prane, psé s' pandéhin sé do t' u bâje ndonje te lige. Jane shume te bute; u pelqèn te rrijen afer njéresvét; écin pas 'tyné, u hypin mbi sup, u marrin nga duart dromsat é bukes.

Pellumbat s' munt te rrojen vétem, po ne shoqerie mé te tjéret. Mashkulli é fêmena nuke zihén kurre as nuke dahén; mashkulli s' é len fêmenen é édhè kejò s' é harròn mashkullin gjér sa te jéte gjall; kur cofe njeni préj 'tyné, tjatri mbétét i vétem é nuke kerkon shok tjater. Gjér sa te rrojen, mashkulli é fêmena rrijen gjithenje bashke; bashke fluturojen, bashke

kullotin bashke sgjédhin vendin per foléen: mashkulli mban balte, kashte é ç' do gjâ qe lipsét per çerdhé, fêmena i ven ne vent é é nderdòn. Kane dashunie te madhé per femijen é 'tyné dhé é véshtrojen qe te dy; kur fêmena s' don mé râne mbi vézet mashkulli é shtyn mé pahir, pastaj vétë é i kerkòn ushqimin te se shoqés; é kur lodhét kejô bié ai véte mbi véze. Si te dalin zoqt é végjele, mashkulli u gjén ushqimin, u a pertype é u a kon ne goje é fêmena i mbulòn gjér sa jane lakuriq; por, édhè kur rritén é nxjérrin pupulat, nuk' i debojen nga foléja, é u japin mé ngrâne gjér sa te bâhén te zotet t' ushqéhén véte.

Pellumbat é ndiéjen per se largu rrézikun é perandaj ikin lark qe te mprohén; po nuke é harrojen foléen sadò mije kute per tèj qe te kéne vajtun. Nga kejò vétie é mire é 'tyné, njérezit kane bere pellumbat udhetare, te cilet i perdorin mâ fort ne kohe te luftes per te shpune lajmé. Marrin pellumba nga nje qytèt i larget é i sjéllin nde nje qytèt tjater; pastaj, kur duan te dergojen lajmé ne qytétin nga i muaren, u lidhin létra dhé i leshojen. Pellumbi fluturòn é ngjitét perpjéte, é, kur âsht ngritun téper lart, atehéré zen é fluturòn per qark é bân shume rrathe gjér sa é véshgòn qytétin ku ka per te vajtun; leshohét si rrufée mbi 'tê é hyn mbrenda. Atjè é zâan, i marrin létren, é kendojen, i lidhin prape pergjigjén é é leshojen te kethéhét nga érdhi.

74.

TRÉGETARI É GOMARI

Nje trégetar kishté ngarkuar gomarin mé krype é u-nis per ne qytèt per t' a shitun. Gomari, tèk po shkonté udhes, u-kethyé nde nje perrua mé pime uje, por u-fut mbrenda é krypa u-njom é u-trét. Si dolli nga uji, é ndjéu sé barra ishté mâ é léhte, é kejò pune i pelqéu téper é tha me véhté : te futém gjithenje n' uje kur jam i ngarkuar.

Pas ca ditsh shkonté prape andèj gomari i ngarkuam mé krype é, kur i u-afrua perronit, u-fut perseri mbrenda. Ah ! tha ahéré i zoti, kejò pune s' durohét mâ ! Me dukét sé gomari é bân mé qellim, po dot' a mesonj une qe te mos me qéshnje nje tjatre hére.

Ashtù tha, dhé, te nésermén é ngarkoi gomarin mé shpuza dhé shkoi asaj udhé. Gomari u-kethyé prape ne perrua é u-fut mbrenda ; po kur dolli barra ishté mâ é rânde, psé shpûzat u-mbushen mé uje. Gomari s' é çonté dot barren, é donté te mbétéj udhes, por i zoti é rrihté é é bânté mé écun mé pahir ; u-bâ duké ngordhun i mjéri nga barra é rânde é nga te rrahunat.

Ç' asò dite gomari mesoi ment é nuke ra mâ n' uje kur ishté ngarkuar.

Mos bâni atò qe doni, sé pesoni atô qe s' doni !

73.

DHIA

Dhia âsht aqe é madhé sa édhè délja, por âsht mâ é forte sé ajô. Si mashkulli si fêmena kane dye brina ne koke; atô te mashkullit jane mâ te medha. Trupin é ka te mbuluar mé lésh, po léshi i 'saj nuke âsht aqe i vléfshem sa i délés.

Dhia ne kohe te vjétera ka qene édhè kejò é égre, po pastaj é sbuti njériu si te tjérat kafshe shtepiaké; po ka édhè sot dhie t' égra, qe gjendén édhè me malét é Shqiperies s' one, é gjahtaret i gjuajen é i vrasin sé kane mish fort te mire.

Dhia âsht é léhte, kâmbeshpéjte, é nuke trembét si délja. Kur âsht é vogele quhét kéth é kédhé, éth é édhé,a édhé kéç é kéçé; Kur bâhét motaké é âsht akoma pa pjélle i thone ftuja, é kur piéll quhét dhie. Mashkullit i thone sqap é âsht mâ i forte sé dhia. Dhia rron édhé ajò si délja gjér me dhéte vjéte, po sqapi munt te rronje édhé mâ téper.

Dhia han nga te gjitha bimet, po mâ fort i pelqéjen gjéthet dométhâne flétet é njoma te drunjevét. Dhiet nuke kullosin te tâna bashke kryé par kryé, po perhapén malit duké kerkuar ushqimin. Dhia mban koken perpjéte é véshtròn flétet, ngjitét ndeper shkâmbinj é shkon udhavét te ngushta é te rrézikshmé. Dhia piéll mot per mot nga nje a dy kèdha; ndonje hére mbétét shtérpe. Dhien nuke é zen kelbaza si délén, po

ndonje hére mérr sgjébén, é atehéré duhét t' a ndajem nga te tjérat, psé kejò semundjé ngjitét é perhapét shpéjt. Édhè dhies, si délés duhét t' i japim krype mé ngrâne sé ashtù mahét mire. Shume dhie bashke thohén prape tufe a kopée, mé nje sqap qe u héq udhen, mé nje bari é mé qen. Po dhia nuke âsht ashtù faré é pamendé si déléja; é, kur nuke é ruan njériu, bân dâm, é futét ndeper kopshtinjé, ndeper venéshta, ndeper pyjé te vogla é han barishtét, lulét, majét

é hardhiavét, flétet é njoma. Dhia ndahét shume hére nga tufa per te kullotun, 's trembét si déléja nga vapa é madhé, po rri é flen ne diéll é s' i ndjérsét véshi. As préj shiut as nga éra s' ka frike; vétem préj s' ftohtit hêq kéq é dridhét, sé é ka léshin é radhe é jo aqe te ngrohte si te délés.

Dhia s' rrin kurre nde nje vent, po gjithenje kerkon gjâ é tundét, hidhét, kercèn, ngjitét lédhévét, hyn ndeper gardhinjé, ndeper driza é ndeper férra. peran-

daj kur kémi ndonje dhie, é shpiém te lidhune mé kullotun, sé ndryshé na bân dâm.

Po mé gjithe kerô, dhia âsht kafshe shume é né-vojeshmé; qumeshti i 'saj âsht mâ i holle sé i délés po mâ i mire per shendét. Édhé mishi i kédhit âsht mâ i kândeshem sé i qengjit é hahét mire kur kuqét thâna. Ahéré i pjékim ne héll é i haam ne fushe.

76.

LÉNA É VOGLE

Léna ishté nje vasheze tétevjéçaré dhé vénté nga dita ne shkolle. Shkolla, ku vénté ajô, s' ishté né katunt te 'saj po nde nje fshat tjater atjè afer; n' ate fshat rrinté édhè é émtia é 'saj, é motra s' âmes. Perandaj Léna é vogle, qe te mos lodhéj shum hanté buke per dréke ne shtepie te s' émtés dhé mbrâmjé kethénéj me shtepie te véte; po, kur bânté mot i lik, mbétéj édhè naten ték é émtja.

Nje dite te shtune ne mést te dimenit u-ngrit ne mengjès é shkoi ne shkolle. Pas dréké donté te kethéhéj ne shtepie, po koha ishté fort é vrânte, dhé é émtia s' é linté mé dale; Léna s' é ndegjoi é mori udhen é shkoi. Koha prishéj mâ téper é pas nje çiké zuni édhè nje bore kaqe é dendune sa nuke dallohéj njériu per-para syvét; fusha u-shtrua é u-mbulua me nje hére, é Léna humbi udhen é u-arratis ndeper ara é s' dinté mâ te kethéhéj ne shtepie.

Ë âma é Lénes, duke pamun kohen é kéqé thoshté mé véhté sé é motra nuke do t' i a lintè vajzen mé dale nga shtepia; é ashtù u-mendua édhè i ati kur u-kethyé mbrâmjé nga puna é nuke gjéti vajzen ne shtepie. Ate nate fjéten pra pa kujdês. Te nésrmén ishté é diélle, é mâma é Lénes u-ngrit per te shkuar ték é motra qe t' i shpiénté Lénes téshat é lamé per t' u-ndrruare; po, kur mori vésh sé nuke é kishté çupen atyj, u-bâ si é çmendune, é, pa thâne tjater, u-hoth jashte é u-kethyé mé vrap ne shtepie. I rreféu te shoqit rrézikun qe u kishté râne mbi kryé, é é muar é duallen fushes te ker konin vajzen. U-bashkuan mé 'ta édhê te gjithe njérezit é katundin, po rrahen kâmbet me kot téposhte é perpjéte, hapen udhen é larguan boren mé lopata, po vajza nuke dukéj gjakundi. Hélmi é hidhenimi i s' âmes é t' i atit nuke munt te rreféneshin mé goje; qanin te mjéret é i lutéshin Pérendies qe t' u gjendéj vajza.

Afer drékes, kur te gjithe ishin te lodhune é te keputune, i ati fatziu dolli édhé nje hére mé nje shok tjater é muar fushen duké kerkuar çupen. Atjè ték po shkonin, miku i 'tij pau nje shamie te kuqé majé nje brégu, é, duké pshéretitun, therriti: «Ah! i varferi! Atjê mâ lark shoh nje koke te vogle te lyémé mé gjak; do te jéte koka é Lénes se shkréte; mbasè naten é ka shqyém ndoje bishe!...»

Fatziu i ati, kur ndegjoi keto fjale, u-droth i gjith; i u-ngjéth mishi i trupit, i u-ngriten lésherat perpjéte. U-hodhen mé vrap mbi brék, po, mé çudie te madhé, paan sé nuke qé koke njériu po shamia é kuqé qe é

âma i kishté lidhun Lénes ne koke. Duké u-dridhun, hoqen shamien nga bora é gjéten nen 'tê Lénen è u-nisen per ne shtepie ; Léna dukéj é gjalle, bora e kishté mbuluare é mbajtune ngrohte.

É âma kur pau vajzen é dashune, i u-fal ndéres Zotit qe ia shpetoi; é vûun pastaj ne shtrat, é ferkuan mire, é ngrohen é é sollen prape ne véhté.

Vajza, si i érdhi fryma é u-shloth pakez, nisi t' u rreféntè sé si ngjau puna; por é âma i préu fjalen ne goje é i tha: «Bâné shum kéq qe nuke ndegjové fjalen é s' at émté, psé vétem per nje çike shpetové nga vdékja: munt te merdhinjé ne bore a munt te hanin bishet é égra. Na çmendé né é te gjithe katundin! Tjatre hére kurre mâ te mos é bânsh kete pune, po te ndegjonsh te medhânjt; psé ai qe s' ndegjôn, é punôn pas kokes se véte, pesòn ketô é mâ te liga sé ketô!»

Ndegjoni é ndéroni perindet é mâ te medhânjt, po te duani te rroni gjate é fatbardhe ne kete jéte.

77.

LUÂNI BÉSNIK

Nje udhetar, trim i mire, shkonté udhes kaluar nde mest te nje pylli te dendun, kur ndegjoi disa gjemime te thélla. Pandéhu sé mos kishin zâne kusaret ndonje udhetar tjater é po é çvéshnin a po é mbysnin, perandaj i ra kalit é é dréjtoj andéj ngaha vinté

ulerima. Po, kur arrini nde nje shtëk te ngushte, kalî u-tremp, dridhéj i tâne é s' donté te vénté perpara; shihté n' ane tjatre nje luâ, te cilit i ndritnin syt si maces n' érresine é i nxiérnin shkendia si gaca prushi; po zihéj é po perléshéj mé nje gjarpen te math. Gjarpenï i ishté perdredhun rréth qafes luânit é po é shterngonté sa per t' a mbytun; luâni perpiqéj mé sa mundéj, po s' i a dilté dot, perandaj therristé é ulerinté i tméreshem.

Kaloresi, kur é pau luânin ne rrézik, nxori, pa humbun kohe, kordhen nga milli é, si trim qe ishté, i u-afrua gjarpenit é é préu é é ndau me dysh, é ashtù é shpetoi luânin.

Luâni, si shpetoi nga ai armik i kéq, u-ngrit é u-shkunt, tundi çépen é qafes, sgjati kâmbet u-shtrî, pastaj i u-afrua udhetarit trim é, mé shume urtesie, nisi t' i lepinté duart si t' ishté nje kafshe shtepiaké é bute. É nuke i u-largua mâ, po ç' atehéré i venté prapa atij qe é shpetoi, si qeni i vété te zotit.

Si udhetoi ndeper shume visé é qytété, kaloresi déshi te kethénéj ne shtepie, po donté te mirrté udhen é détit per mâ te pelqyéshmé é mâ te shkurtune. Shkoi pra ne brék te détit é aty po kerkonté nje anie, po nuke u-gjét kryédétar qe t' a mirrté n' anie bashke mé luânin ndonsè udhetari ishté gati te paguanté te holla mé te téper. U-shtrengua pra nga nevoja te ndahéj luâni é t' a linté vétem anes se détit. Luâni mbéti ne brék duké véshtruar mé sy te permallshme anien qe po ikenté é largonéj; po kur kejò nuke u-duk mâ, luâni u-hélmua shum é u-bâ si i terbuar; s'

dinté sé ç' te bânté, po vinté rrotulle, hapté gojen, ulerinté, é véshtronté nga déti i gjâne. Me ne funt u-hoth n' uje é u-leshua me not mé rrembim te math qe te munt t' arrinté anien, qe kishté mbrenda mikun é 'tij. Njérezit, qe ishin n' anie, u-çuditen téper kuur paan per se largu luânin, qe po u vénté pas, é te gjithe per nje gojé thaan sé duhéj te qendronin é t' a futnin mbrenda, mbassi po trégonéj bésnik é nuke donté te ndahéj nga mirebânesi i 'tij. É mé te vertéte é qendruan anien nde mést te détit; po luâni i mjére arrini téper i lodhun, sé s' kishté bâmun tjatre hére not; nuke mundi pra t' i afrohéj anies é te hynté mbrenda, po mbéti nje çike permbi uje, solli édhè nje hére nga ajô syt é permallshme é pastaj u-shduk nen valet é thélla.

78.

GOMARI

Gomari âsht kafshe shtepiaké katrekâmbesé dhé nga ató qe é rritin pjéllen mé qumesht. Gomari ka koke te madhé é te gjate; dy véshe te medhânj, qe i mban gjithenje perpjéte, po vétem nga nje hére i varén. Ka syt prape te medhânj é buzet é trasha. Qafen é ka te trashe mé nje çépe te vogle persipri; bishtin é shkurtun é pa shume qimé. Kambet é holla mé nje gisht te rrumbullaket é te trashe te mbuluam mé thu-

ndre. Thundra mbathét mé patkua si ajò é kalit qe te mos é haan guret. Lekuren gomari é ka te trashe te mbuluamé mé qimé te cilat mâ shpésh jane ne ngjyre te hinit.

Gomari rron gjér me tridhéte vjéte, por jane ca qe arrijen te bâhén édhè pêsedhéte vjétesh. Fêmena é gomarit mbétét barse dy qint é nândedhéte dite, pastaj piéll nje kerriç te vogel, te cilit i jép qumesht gjér sa te bâhét gjashte muajsh. Gomari ha bar, sane, gjemba te bute. nje lloj gjembi qe thohét gjemp gomari, élp, tershâne; ujin nuke é pin turbull, é rron nde visé ku nuke bân as shum te ftohte as shum te ngrohte.

Gomari nuke semuhét kurre; lekura é 'tij âsht shum é trashe, é as semundja s' é shpon as te rrahunat s' i ndegjòn. N' ujena nuke futét fort léhte sé trembét; écen shum mire é shtruar, é kur i hypim nuke na tunde as na trazòn. Gomari pellèt; zâni i 'tij âsht i math é i rânde. Per anmik mâ te math ka ujkun, kundre te cilît mprohét mé shqélma.

Gomari, si édhè te gjitha kafshet shtepiaké, ishté nje hére i égre é rronté ne fusha te shkréta; njériu é sbuti é é mori ne shtepie per pune, po ka édhè sot akoma gomare t' égre, te cilet jane mâ te medhânj sé te butet é écin mâ shpéjt sé kali. Njérezit nuke é çmojen, gomarin sé é pandéhin per nje kafshe te humbune é te fjétune; po gomari âsht fort i mentshem, fort i urte, é ka shume vétia te mira. Âsht véshçpuar, mendjéholle sa édhè kali, é mâ mire sé ky gjen udhen é nuke é humbét kurre. Nde nje vent, ngaha te mos kéte vajtun ndonje hére tjatre, kali nuke din te rre-

gullohét ; po gomari i mjére kerkòn é é gjen udhen shpéjt per shpéjt.

Gomari é njéh mire te zotin édhè nde més te njéresvét te tjére ; njéh é mban ment shtepien, é qendròn perpara déres qe t' a shkarkojen kur âsht ngarkuar. N' udha te ngushta é te mbuluamé mé akull é mé bore, gomari écen shum mire é nuke rreshqèt kurre ; udhen é kéqé é mban ment mire é kur bié andéjna é véshtròn mé shum kujdès. Kur écin shume gomare te ngarkuare bashke véshtrojen te mos perpi-

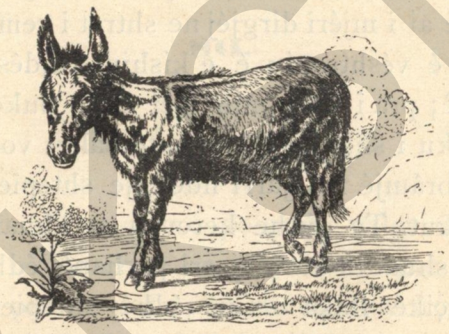

qén é te mos shtyjen njeni tjatrin. Gomari, si édhè kali é qeni, é shekòn te zone ne sy é kupetòn sé ç' i thote. Kur ndegjòn fershellimen a zânin é 'tij qendròn é prét. Mesòn édhè shume lodra.

Gomari âsht shtâze mé durim te math é shum i névojeshem. Ngarkonét mé barre te rânda, héq qérré te vogla, siéll mullinjt é maqina te tjéra. Mé lekure te gomarit bâhét shuall i shendoshe ; qumeshti âsht fort i vléfshem per te semunit ; disa njéres i haan édhè mishin é thone sé âsht i mire. Nuke zêmerohét kurre

é nuke shtié mé shqélma édhè kur i hypim djémet é é cysin é é rrahin mé shkop.

79.

GJITONI TRIM

Rronté nde nje katunt nje plak i mire, po shum i vobet: te hollat i a kishin vjédhure, gruaja i kishté vdékune, é ai i mjéri dirgjéj ne shtrat i semune. Fshataret é 'tij é véshtronin é é kishin kujdês sé u vinté kéq per 'tê; pra i dergonin per dite buke é gjélle é késhtù plaku i shkréte é harronté pakez vobesien é 'tij.

Nje mbrâmjé ra zjarri nde nje shtepie afer shtepies se plakut. Te gjithe kercyén te shuanin ziarrin, po nuke é shuanin dot; zjarri perhapéj édhé mâ téper é pas nje çiké flaka arrini édhé shtepien é plakut. Fshataret mundonéshin é véshtronin séicili per shtepien é 'tij, é asnjenit s' i binté nder ment per te mjérin plak. Ahéré po kethénéj nga puna édhé nje burre qe é kishté shtepien ngjitune mé atê te plakut, é, kur pau sé te dye shtepiat kishin marre zjarr, u-kujtua me nje hére per te semunin é tha: O déreziu plak, qe do te digjét mbrenda é do te bâhét shkrum! Âsht mekat i math t' a lâ n' ate rrezik! É, duké thâne keshtù, u-hoth ne shepie te plakut é nuke véshtroi faré as rrézîkun é vét as te shtepies se 'tij.

Flaka é zjarri é kishin rréthuar shtratin é te mjérit plak; nje tra i math po digjéj mbi kryé te tij, é

per nje çikê do te keputéj é do t' i binté sipri. Gjitoni trim pa u-trembun faré hyni ne tym é ne flake rrembéu plakun me krah, é nxori jashôe é é shpetoi nga vdékja é shigurte. Kercéu pastaj ne shtepie te véte qe te munt te shpetonté rraqét, por ishté vone: flaket é zjarri ishin perhapune ne te katre anet é shtepies é njéri s' munt te qaséj mâ aty. Shtepia é plaçkat é tâna u-dogjen é u-baan hî, po burri trim kishté gezimin qe i shpetoi jéten plakut.

80.

DÉTARI TRIM

Nje hére nje avulloré po çanté valet é détit nga Éngletérra n' Amérike, é mbushun mé njéres é é ngarkuamé plot é per plot mé gjâna trégetié. Nje nate naten u-ndegjua zâni i atij qe ruanté timonin i cili i thirri kryédétarit é i tha, sé po ndiénté, ére zjarri po tym nuke shihté gjakundi. Édhè kruédétari mori ére thélle é é dhè atij i u-duk sé diçka po digjéj, po, ndonsè kerkoi é véshtroi mire ne te katre anet, nuke munt é pau sé ku ishé zjarri. Po nuke shkoi shume kohe é avulloria u-mbush é tâne mé tym. Kryédétari é kupetoi atehéré sé po digjéj rrota é mé te shpéjte i dha zâ timoniérit, i cili tha qe lypséj te kethénéj ania kundréjt buzes se détit sé do te digjéshin te gjithe; dhé, duké thâne keshtù, i ra kokes me grushta sé é kupetoi rré-

zikun é math. Po si burre trim é gjakftohte qe ishté, é pérmblodhi shpéjt mendjén, ngriti duart é syt nga qiélli é nisi t' i lutéj Zotit mé keto fjale: «Ndihmò-me o Pérendie, te bâj détyren t' imé si duhét é te vdés mé ndér, dhé kij kujdès per gruan é djémet é mij, qe do te mbétén te varfere!» U-ngrit pastaj, mori timonin ne dore dhé é kethéu avullorén nga brégu mâ i aferme qe dukéj nga déti.

Ania çan détin mé nxitim te math é détaret gjithe djérse mundohén te shuajen zjarrin, po flaket janet te larta é kane peshtjéllun an' é kânt avullorén, qe

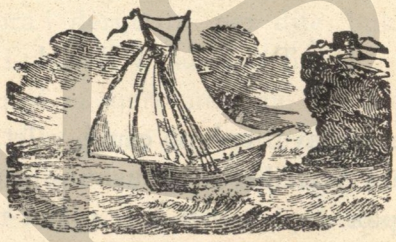

tundét sa mâ shpéjt é shkét mbi tallazét é ndrituna. Sa njéres jane mbrenda, te gjithe dridhén nga frika é shtyjen njeni tjatrin ne funt t' anies sé atjè s' arrin akoma tymi.

Vétem timoniéri s' tundéj nga vendi; rrinté aty si t' ishté i mberthyém ndonsè tymi é afsha é zjarrit po i mirrnin frymen. Ç' do mundim é détarevét per te shuar zjarrin vénté me kot; nje ére é terbuare, qe kishté zâne te frynté, é ndizté édhé mâ kéq, é perhapté é i a afroi édhè bishtit t' avullorés, aty ku ishté timoniéri trim. Dhogat zûun mé u-djégune nen kâmbe

te 'tij por ai s' luanté, as duart s' i hiqté nga timoni, sé nga duart é 'tija varéj jéta é atuné qe ishin mbrenda n' avulloré. Po, ja, nisi te dukéj brégu, é atà, qe ndodhéshin buzes se détit, kur paan anien qe po digjéj, zuun t' i bânin shenjé qe te qaséj aty. Timomiéri é mori vésh sé c' i thoshnin dhé é kethéu avullorrén per atjè, pa u-tundun nga vendi ndonsè kâmbet po i digjéshin. Po, ték po iknin mé nxitîm, u-ndegjua nje krrrr... krrrr... dhé ania u-poq per dhé é mbéti mbi râne.

Te gjithe shpetuan, é shpetoi édhè timoniéri, qe bâni detyren é 'tij gjér ne funt. Po si shpetoi!... Rrobat é 'tija te perveluamé i binin nga trupi cop' é cope, é kâmbet i kishté te perzhituna. Pérendies i érdhi kéq per femijen é 'tij, é i dha fuqie per te shpetuar te tjéret édhè véhtén. Ndenji i ziu disa kohe ne shtrat sa i u-shendoshen kâmbet, pastaj zuni punen perseri nde nje avulloré tjatre; po ç' atehéré te gjithe é ndéronin dhé é quanin: détari trîm.

Trimi i mire dukét ne dite, te zéze.

81.

SHQIPONJA

Shqiponja âsht zok rrembenjes. Koka é 'saj âsht é vogle dhé é mbuluamé mé pende; syt i ka te gezuarshme é te forte si shigjéta; sqépin te math te shkurtun, te kethyém nje çike ne majé é fort té

fuqieshem ; qafen é forte, krahet é medhânj sa i arrijen gjér te bishti, i cili âsht i gjate é i gjâne. Kâmbet gjér te gishtat jane te mbuluamé mé pende qe i varén si tirqit; thonjt shum te forte é quhén çeponj a kethétra. Lekuren é ka te trashe, te mbuluamé mé pende te denduna ca te zéza é ca ne ngjuré hini. Shqiponja a

shqipéja âsht nje nga zoqt mâ te medhânj ; krahet é 'saj kuur hapén jane te gjate sa trie hére trupi.

Shqiponja rron kudô, ka jéte te gjate é thone sé arrin gjér té njeqint vjétet. Ne prill fêmena, qe âsht mâ é madhé é mâ é bukure sé mashkulli, piéll dye a trie véze te forta é rrumbullaké, te cilat i ngrohe katre a pêse jave ; pastaj dalin zoqt te cilete lindén te mbu-

luare mé pende te holla é rritén shum shpéjt. Shqiponjat rrojen nga dye nga dye, mashkull é femene vétem, lark nga te tjérat ; é rrijen pyjévét é malévét te larta, mbi shkâmbinj é me shkrétina.

Shqiponjat haan mish é rrembéjen shqérra, kédha, lépuj, pata, rosa, gjarpinj, bréshka é kafshe te tjéra. Shqiponjat nuke pijen uje. Fluturojen é gjuajen vétem diten, naten flêjen.

Shqiponjat fluturojen lart é ngjitén gjér mbi rêe. andéj véshtrojen é gjêjen préen é 'tyné, sbrésin é leshohén si plumbi mbi 'tê é rrembéjen mé kethétra é é marrin mé véhté.

Shpiponjat nuk munt te qendrojen mbi kâmbet ne vent te shéshem sé kane thonjt é kthyére, perandaj écin duké u-hedhun hop hopa. Zoqt, qe kullosin lark foléevét te 'tyné ne fusha, posa shohin shqiponjen, trembén é krisin é ikin. Shqiponjat véne shum lark nga foléja qe te kerkojen per te ngrâne. Kur bijen mbi prée é ngréhin nje çike mé çeponj qe t' a shohin a âsht é râude pastaj é rrembéjen é é sjéllin ne çérdhé. Atjè é shqyéjen mé sqép é mé kethétra é é haan akoma te ngrohte bashke mé femijen é 'tyné. Duké ngrâne nuke duan te shohin driten é diéllit é futén ndeper shkâmbinj te çame thélle. Munt te durojen nje jave pa ngrâne, po kur haan duan te ngopén mire.

Shqiponjavét, sa mâ téper plaken, aqe mâ fort sqépi u kethéhét dhé u mbyllét, sa vjén nje kohe qe s' munt te shqyéjen mâ gjâ mé 'tê, é s' munt te hapin gojen sé pjésa é nalte mberthénét mé te poshtmén é ashtù vdésin unit.

Shqiponja ndegjòn shum mire é shéh édhè mâ lark; nuke ka kafshe tjatre qe te kéte sy aqe te holle si te 'sajet. Ngrihét gjér siper mbi rêet é andèj âsht é zonja te shohe gjarpenin ne férra, bié si vétetima mbi 'tê, é rrembèn dhé u a siéll zoqvét.

Shqiponjat jane shum te sgjuara; kur u teprón te ngrânet é ruajen qe t' u a japin zoqvét ne ditet kur nuke munt te gjuajen. Kur zâan bréshken, é marrin é ngjitén shum nalt mé 'tê, pastaj é léshojen mbi gure qe te çahét, hidhén édhè atô pas 'saj é sbrésin é é haan. Kur rrembéjen gjarpinj ruhén téper qe te mos i hélmonje gjarpeni; i bijen vétem mé krahe qe t' u a hédhe hélmin mbi 'ta, pastaj é zâan me sqép é é rrahin é é perplasin shume hére per dhé gjér sa t' a ngordhin é ne funt ja é haan ja u a sjéllin zoqvét te végjele.

Shqiponjat jane shum te fuqieshmé, guximtaré é rrembénjesé; zâan édhè dhélpenen, qe âsht é mentshmé é é rrembéjen mé çeponj. Nuke trembén té msyjen édhé viçat, djémet é ndonje hére édhè njérezit; po s' é ngasin kurre ushqimin é nje shqiponjé tjatre sa do te kéne unie. Kur ndodhe qe i zâan te gjalla, nuke trembén faré nga njériu é é véshtrojen dréjt é pa frike. Duhén shum mashkulli mé fêmenen é rrojen é shkojen fort mire; zoqt é 'tyné i duan fort é rrisin mashhulli é fênene bashke. Sa jane akoma te végjele é jo te zotet t' a shqyéjen véte ushqimin, u a bâjen gati é âma é i ati é u a kojen ne goje ; u sjéllin gjithenje per te ngrâne é i mprojen nga anmiqt é nga rréziku. Édhè pas qe rritén é nxjérrin pende, nuke i perzâan nga foléja gjér te largohén véte.

Shqiponja quhét mbréterésha é shpêzavét, psé âsht mâ é shendosha, mâ é forta, mâ guximtaréja nga 'to. Nde visé t' ona shqiponja âsht fort é njohune; barrinjt bâjen fyéllin mé pendet é nga kerciu i kâmbes se 'saj.

82.

PULA É GJÉLI

Gjéli é pula jane shpêza shtepiaké qe rrojen per dhé, é shembelléjen shum mé thellânzen, mé turtullin é mé zoq te tjére. Trupin é kane te mésem kryét te vogel é te mbuluam mé pupula; mbi 'tê kane nje lafshe te mishte te kuqé é nen gushe dye tjéra te vogla. Sqépin é kane te vogel, po te forte; krahet é shkurtune, bishtin é math é te ngritun gjithmone perpjéte. Kâmbet é holla po te shendosha, mé katre gishta, nga te cilet tré mbeshtétén mbi dhé, é nje rrin perpjéte é varét. Thonjt jane te shkurtune, po te trashe é te mire per mé gervishun dhéun é pléhin. Pendet é pupulat é pules jane te bardha, te zéza, te vérdha, shume ngjyrash.

Pulat ishin édhè atô t' égra, po pastaj i sbuti njériu é sot rrojen ndeper shtepia, é gjendén é rrojen kudô; jétojen gjér mé dhéte vjéte. Diten dalin aravét é fushavét, ndeper oborré é ndeper venéshta é kerkojen mé ngrâne; haan bar te njome, élp, grune, tershâne, krundé, buke, miza, krimba, é pijen uje te

paster. Pula kur bân véen kakarizét nga gezimi é keshtû u trégòn édhè njéresvét. Mashkulli i pules thohét gjél, kendés, kaposh ; gjéli kendòn. Ne mengjès pulat ngrihén fort shpéjt nga gjumi, po thua mé nate; po mbrâmjé bién shpéjt sa pérendòn diélli, é perandaj thémi: njéri qe flê mé pula per atà qe flêjen shpéjt.

As pula as gjéli s' munt te fluturojen as shum lark as shum nalt. Pendet i ndrrojen mot per mot ne vjéshte. Pulat rrojen ne kesolle qe u nderdojen njérezit,

é véet i bâjen ne furrik. Bâjen dâm ndeper kopshtinje é ndeper lulishta sé germojen token mé thonj é mé sqép qe te gjêjen krimba é gjâ tjéra per te ngrâne. Rrokullizén ne râne te holle, ne pluhun é ne pléh. Te ftohtin s' é durojen dot é perandaj ruhén nga bora é lagesina. É kupetojen édhè sé kur do te prishét koha; perpjékin krahet é fshihén é ryjen mbrenda. Rrojen bashke me kuaj, mé lope, mé qé, é hyjen é kullosin

ndeper grazhdé te 'tyné. Rrijen bashke mé rosa, mé pata, mé gjéla déti; po trembén nga macéja, nga bukurza a nusja é lalés, é mâ téper nga dhélpena é nga sqiftéri.

Pula zen te bâje vée pas nje motmoti, gjér atehéré quhét zoge. Bân vée gjith motin, vétem ne vjéshte, kur ndrron pendet, é kur bjé mi vée pushòn; atehéré i thone klluke a sqoke. Véet i mbulòn é i ngrohe nate é dite nga dye é gjér me trie javé; pastaj dalin zoqt é végjele, te cilet i mbulòn, i ushqèn é i mpron é âma nen krahet é 'saj. Klluka rrin gjithenje nde mést te 'tyné, u gjen per te ngrâne, i ruan, i véshtròn é nuke i len te trazohén mé te tjére. Por édhè zoqt é njohin t' amen é, sadò klluka te jéne prane, atà véne té mâma é 'tyné, é njohin mire é i véne pas kur i therrèt.

Kur shéh klluka ndonje qen a ndonje macé, qe u qasén zoqvét, égersonét é bâhét si é terbuamé; i mbulon zoqt mé krahe, lufton trimenisht mé armiqt, u hidhét ne sy é i çpon mé sqép; âsht mâme é dashune é ka kujdès per te bijt.

Gjéli âsht mâ i math, mâ i nalte, mâ i bukur sè pula. Kâmbet i ka mâ te gjata, thonjt mâ te medhânj, ne kerci ka nje çepua mé te cilin lefton kur zihét é hahét mé gjéla te tjére. Lafshen éka mâ te bukure é mâ te kuqé é i varét mbi sy; pendet é bishtit i ka te kethyémé si drapeni; ngjyrat é pendevét é te pupulavét jane mâ te bukura é mâ te shkelqyéshmé sé te pules. Gjéli kendon gjithenje; ne mengjès na sgjon hérét mé kângen é 'tij.

Gjélat zihén kéq njeni mé tjatrin é lahén mé gjah é nuk pushojen gjér sa njeni te thyhét; atehéré mundesi madheshtohét hipen murit é zen é kendòn nga gezimi. Gjélat kur kendojen ne mengjès i pergjigjén njeni tjatrit.

Kendézi âsht fort kryélarte é madheshtuar, âsht guximtar i math é trim i forte; Kur shkon nga déra é shtepies, unje koken qe te mos perpiqét ne 'tê, sadô é larte qe te jéte déra. I mpron mire pulat, i uxiér jashte per te kullotun é, kur gjen gjâ mé ngrâne, i ndiêll é i therrèt.

N' oborr te 'tij nuke duròn gjél te huaj; Kur shéh ndonje mbrenda, zêmerohét é égersonét fort i skuqét lafsha, syt i xixillojen é i versulét te huajit é nuke é len gjér te mos é nxjérre jashta. Ahéré zâan nje lufte te rrébte; godidén mé krahe é çpohén mé sqép é mé çeponj mesyhén é rrezohén per dhé é nuke pushojen gjér sa te mos mposhtét njeni nga 'ta é te mos largohèt é t' iknje.

Njérezit kane fitim te math nga pulat; mbahén mé pake gjâ, po na japin téper. Mishi i 'tymé âsht shum i mire, é véet jane t' ushqimshmé é te shendosha. Pupulat i perdorim per mé mbushun nenkryésa, é pendet n' Europe i vêen mbi shapkat é gravét.

83.

QOFKAT A MULLENJAT

Dye qofka rronin nde nje pyll, ku kishin foléen, bashke mé zoq te tjére. Mashkulli kendonté per mbrâmjé é per mengjés, fêmena ruanté folêen; ndonje hére diten dilnin bashke é kerkonin ushqim, Te gjithe zoqt i donin dye mullenjat, te cilat ishin te buta é mire bânesé ne te tjérat. Kur ngjanté te semuhéj ndonje zok, vénin qofkat prane 'tij é i shpinin krimba é miza per te ngrâne é nuke é linin te vdisté unit.

Pas ca ditesh érdhi koha é kllukesies; qofka fêmene polli pêse koqé véze te bukura é zuni t' i ngrohté. Rrinin gjithe diten mbi 'to, hére ajo hére mashkulli, é i ngrohnin mé kujdès é mé dashuniè te madhé gjér sa duallen préj véevét pêse zoq te végjele lakuriq. Mullenjat nuke mbahéshin mâ nga gazi; mashkulli u rrinté afer é u kendonté mé mall fêmena i mbulonté é i ngrohté sé ishin lakuriq. Mashkulli dilté pastaj é zinté krimba é miza u a siéllté zoqvét é u a konté ne goje. Kishté shume dite qe po bâhéj gjithenje kejô pune; zoqt rritéshin mâ te bukure, é perindevét te 'tyné u gezohéj zêmera kur i shihnin.

Nje dite, kur zoqt ishin afer te fluturonin shkoi nga pylli nje djale, i cili, si pau çérdhén é qofkavét, u-ngjit majé shélgut, futi doren ne folée é nisi te

mirrté zoqt é végjele. Ketà u-munduan t' iknin, po vétem nje fluturoi gjér nde nje dége aty afer; katre te tjéret i mori djali, i shpuni ne shtepie é i mbylli ne kuvlie. Aty i ushqéntè é i véshtronté mire. po zoqt kerkonin é deshironin gjithenje perindet é foléen é 'tyné é nuke ishin faré te kenaqune ndonsè djali u a kishté kujdésin é u jipté te gjitha te mirat mé ngrâne.

Kur, pas nje çiké, u-kethyén é âma é i ati ne folée

duké mbajtun krymba ne goje é nuke gjéten zoqt é dashune, u-hélmuan fort é u-pikelluan ne zêmere. Véshtronin andèj é kendèj, fluturonin dége me dége, po nuke i shihnin gjakundi. Ahéré mbéten te deshperuara véshtronin njena tjatren; Kur, qé, ndeper flétet paan atê qe iku é shpetoi, é n' ate çast fluturuan é i vajten afer. Po sa u-hélmuan te mjérat kur muaren vésh sé katre zoqt é tjére u a kishté marre nje çun! Qanin é pshéretinin é nuke gjinin paq.

Édhè zoqt é 'tyné, te mbyllune ne kuvlie, po te hélmuare é gjith mé vaj é shkonin kohen. Tani ishin

rritune é kishin dale pendet é mé ngrâne kishin gjithe te mirat, por atyné u qanté zêmera per foléen é per perindet. Ah, sikur te hapéj déra é te fluturonim te vénim ne shtepie t' one ! i thoshin njeni tjatrit. Un' é mbanj ment udhen, pergjigjéj i tréti; atjè poshte perpara kodres âsht pylli, thoshté i katerti. Ah, sikur t' ishim afer mâmes é tates ! thoshin te gjithe mé nje zâ.

Nje dite afer mbrâmjés, vllai i vogel i atij çuni qe kishté zâne qofkat ne pyll, u-afrua té kuvlia po véshtronté sé déra é 'saj ngrihéj é sbritéj, pandaj zuni é po hapté é po é mbyllté. Ajò lodre i pelqénté, por é sgjati téper gjér sa déra u-prish é nuke mbylléj mâ; atehéré qe mos j' a gjinin aty é te mos é qertonin qe prishi déren, iku é é la hapte. Te katre zoqt, qe po rrinin gati, fluturuan jashte mé nje hére é udréjtuan nga pylli é, pas nje çiké, arrijten te foléja é 'tyné ku gjéten perindet é te motren. Shum u-gezuan te gjitha kur u-poqen, é nuke ngopéshin duké u-rrokun é duké u-puthun. Kurre s' kishin kenduar aqe âmbel é mé aqe mâll si kendonin ate nate. É ç' atehéré rrojtin gjithmone bashke é nuke undaan mâ.

Perrala na trégòn dashunien qe duhét te kémi per perindet te cilet na dhaan jéten é na bâan aqe te mira.

84.

GRUAJA É VÉJE É VAJZA É 'SAJ

Nje grua é véje é varfere kishté tré bij; mâ i madhi ishté téte vjétesh é i vogli dyesh. Rronin nde nje shtepie te vogle é gjithe plaçkat é 'tyné ishin: nje shtrat i vjéter, nje truvéze per te ngrâne buke é nje fron i kéq. Burri i kishté vdékun ca muaj mâ pare; Kishté lenguar shume kohe é te gjitha rraqét é shtepies i kishin shitune nje nga nje per te mbajtun te semunin. Keshtù pra gruaja é mjére kishté mbétune shum kéq é ne vobesie te madhé mé te tré te bijt. Punonté é mjéra çe ne mengjès é gjér mbrâmjé, por atô qe fitonté s' i dilnin as per buke.

Nje nate, duké qamun i tha te bijvét: «Sonté s' kam buke mé ju dhâne, o te dashunit é mij! Ate çike, qe na téproi sot, duhét te ju a ruanj per néser. Lutni-u Pérendies te na ndihin qe te mos vdésim unié!» É duké thâne ketò fjale, lotet i derdhéshin çurk nga syt mâmes se varfere. Hâna vajza mâ é madhé, i tha ahéré s' âmes: «Mos u-hélmò, mâmez' o, névé s' na ka marre unia sonté; mos u-trazô! É ashtù ate nate raan te flenin pa buke.

Mâma é shkréte ndenji te punonté gjér naten vone; qépté é é lante punen mé lote é, duké i u-lutun mé ngasherim Pérendies, i thoshté: «O Zot i math! Ép-me ndihme ne kete névoje, ne kete shtrengim ku

gjendém. Une munt t' i héq é munt t' i duronj te gjitha te keqiat, po me çkulét zêmera kur shoh bijt é mij te dashunit pa buke. Te lutém, mos me harrò, o i Larti Pérendie!» Ra pastaj édhè ajò, sé nata kishté shkuare vone, po nuke é zinté dot gjumi; mendonéj é qanté gjithenje. Ne mengjès kur u-gdhi é diélli hyni mbrenda te gezonté édhè ate shtepie te mjére, te bijt u-sgjuan é u-ngriten plot mé gas é rroken é puthen mâmen mé dashunie mâ te madhé sé perpara. Asaj i érdhi nje çikę zêmera; mori ate çike buke qe kishté, é ndau é duké u a dhâne, u tha: «Hani, bijt é mij te dashunit édhè kete cope buke; tjatre má s' kam, po Pérendia âsht i math é mirebânes é nuke do te na lâje te vdésim unit!»

Hâna nuke é hângri thélen é 'saj é i a dha s' âmes duké i thâne: «Mbâj-é ti, o mâma é imé, sé une s' kam deshir te ha; dua te dal é te vété ne pyll te mbléth lulé, sé prâme ne shtrat kam menduar sé, duké shitun lulé, munt te fitonj ca te holla per mé blémun buke!—Éc mé uraten é Pérendies, i tha é âma; édhè une po hynj ne pune qe te munt t' a nxjérrim buken é dites.

Hâna plot mé gas mori shporten é vajti ne pyll. Ishté duké mblédhun lulé kur upoq mé nje zoteni te véshun mé te zéza i cili dukéj shum i hélmuar. Kur pau Hânen mbéti si i mahnitun é tha: «O Pérendie, sa fort i shembellèn kejò vajzuké çupes s' imé, qe me vdiq ca dite perpara!» É duké thâne keshtù i u-afrua Hânes é pyéti sé cila ishté é qysh é quanin. Hâna i rreféu te gjitha, é ashtù ai i huaji mesoi

gjithe vobesien é shtepies se 'saj. U-mendua pra te ndihté ate femije te shkréte, é i tha Hânes qe t' i printé perpara é t' i defténté shtepien sé ku rrinin. Kur arrijten atjè, é âma é Hânes u-çudit téper kur pau te bijen qe po vinté mé nje zotenî te véshun mire; po ky, pa tjatre, i u-sull é i tha: «Mos u-çudit, o zonje, po ndegjo-me pakez te lutém. Perpara ca ditesh me ka vdékun çupa é imé é vétmja é, ç' asò dité, as une as gruaja é imé nuke munt te ngushllohémi. Hâna é joté i ngjan shum vajzes qe me vdiq; ep-m' a mua pra Hânen qe t' i a shpié s' imé shoqé qe te ngushllohét mé 'tê· Êp-m' a t' a mbanj ne shtepie Hânen, sé une édhè gruaja é imé do t' a kémi si vajzen t' one. Jam i pasun; atjè pas pyllit kam shtepien. Hâna prane névé do te kéte te gjitha te mirat, é édhè ju do te ju véshtronj ne qofte sé m' a jipni.»

Gruas se varfere aty per aty nuke i pelqyén ketô fjale, po pastaj i u-mbush mendja é i dha fjalen sé kishté per t' i a dhâne. Po, mé gjithe kete, mé zêmere thyémé é dha vajzen é dashune; vétem é ngushllonté pak mendimi sé Hâna n' ate shtepie te pasune do t' ishté fatbardhe.

É zonja é shtepies é priti Hânen mé gas te math; ê pushtoi é é puthi si vajzen é 'saj, é véshi mé rroba te réja é i fali shume lodra per te shkuar kohen. Po, si shkuan ca dite, Hâna zuni te mendohéj per t' âmen te vllaun, per te motren, per shtepien é vjétre. Gjéllet é mira é pétkat é bukura s' i pelqénin lark 'tyné. Nisi pra te qanté per hére kur ishté vétem é nga malli i math u-prish, u-trét, u-hollua é u-svérth. Burri

é gruaja, qe é donin Hânen si syt mé hélm te math é shihnin duké u-trétun si dylle, é nje dite pyéten mos ishté é semune. «Ah! pshéretini Hâna, zêmeren kam te semune sé trupin jo! Me ka marre malli per mâmen é per shtepien é kam humbun paqin. Âsht é vertéte sé ju dua fort édhè ju, po s' duronj dot te rronj lark mâmes é gjinies s' émé!»

Atehéré zonja é mire i tha:—Nuke me vjén faré kêq per ketô fjale qe me thua. Ndonsé édhè na te duam si te kishim vajzen t' one, nuke munt te mbajem dot mé pahir. Shko pra, bir-o, mé uraten é Pérendies té te dashunit é tu! Po mos na harrô édhè né; éja é na shih per hére bashke mé vllaun é mé motren tandé éja shpésh é na shih sé te kemi si vajzen t' one!» Hâna u puthi doren zonjes é zotit te mire, u tha sé nuke do t' i harronté kurre é, duké qamun, u-nda préj 'tyné é shkoi per ne shtepie. Nuke munt te rreféhét gazi i asaj femijé te varfere kur Hâna u-kethyé ne shtepie; puthéshin, pushtonéshin, derthnin lote nga gazi. É rrokune per qafe te s' âmes Hâna pastaj tha: «Kurre, kurre mâ nuke do te ndahém jush, o te dashunit é mij! Mâ mire te vdés per buke, mâ mire te ngrihém akull nga te ftohtit sé te rronj lark jush!»

Zonja é mire nuke é harroi Hânen as femijen é 'saj é u bânté shume te mira. Vobesia u-shduk nga shtepia é gruas se véje é cila perandaj i faléj nate per nate Pérendies qe é shpetoi nga te zézat.

85.

KUTIA É ARTE

Luftonin nje hére nde nje kohe dye kombé; u-shtriet kishin zâne vent mballa-mballa nde nje fushe te gjâne é aty ndéshéshin é luftonin; te dye palet qendronin mé trimerie te madhé. Si u-dérth shum gjak nga te dye anet, dukéj sikur do te thyhéj njena nga 'to, psé anmiku é kishté msyme mé rrembim te math sa kurre. É mé te vertéte nuke shkoi shume é ushtaret é anes dobte u-thyén é u-vûun ne t' ikun; por udhes u érdhi ndihme, muaren zêmere é u-kethyén prape kundre anmikut; po, ndonsè rrefyén trimeri te madhé, nuke shkoi i mbare é u kethyén ne t' ikun perseri.

Nga mâ trimat é anes mundesé ishté ai qe mbanté flamurin é ushteries. Ishté djalosh i ri njezèt é pêse vjétesh, i shendosh, i bukur, i fuqieshem, mé fytyren é zéshkune nga pluhuni é nga diélli. Gjithe bota é dinté flamurtarin per trim é per te zotin, por askush nuke bésonté as s' é pandéhté qe do te trégonté aqe trimerie sa deftéu n' ate lufte. Duké mbajtun flamurin mé doren é majte é shpaten mé te djathten, hidhéj ték ishté anmiku mâ i dendun, lufta mâ é rrébte, rréziku mâ i math. Nuke ndegjonté plumbat qe i fershellénin mbi koke, por i hapté udhen ushteries mé kordhen é lyémé mé gjak; é i prini trimerisht gjér n' oren é fitimit kur anmiqt u-thyén é

u-vûun ne t' ikun, flamurtari fitoi ashtù emen te math sa qe te gjithe donin t' a shihnin é t' a njihnin.

Si mundi aunnikun ushtria u-kethyé ne mâmedhé, é atjè, kur mbréti mori vésh trimerien qe kishin rrefyér ushtaret é 'tij, i lavduroi mé nder te gjithe, é kryéushtarit i fali nje kutie ari per kujtim.

Édhè kryéushtari déshi t' u linté nje kujtim kenaqesié luftetarevét é u bâni nje dréke te madhé. Si haugren é piin mire, ra fjala mbi luften é te gjithe mburrnin flamurtarin é trimerien é 'tij. Folen pastaj per miresien é Mbrétit, é kryéushtari u-rrefén sé Mbréti i kishté falun nje kutie t' arte; é déshi édhè t' u a trégonté, po, sa do qe é kerkoi, nuke munt t' a gjéti askunt. Luftetaret, kur paan kryéushtarin te hidhenuar, mbéten pa fjale é véshtronin njeni tjatrin sikur te donin te pyétnin shoqi, shoqin sé mos é kishté marre ndonje nga 'ta. U-ngriten ne'kâmbe te gjithe é i thaan te parit te vét sé do t' i a gjinin domosdò kutien, é, duké thâne keshtù, séicili zuni te véshtronté mbi véhtén é 'tij qe t' i jipté te kuptonté kryéushtarit sé ai s' é kishté marre. Vétem flamurtari nuke véshtroi; é te tjéret nisen pra mé u-çuditun é mé pasun dyshim permbi 'tê. Kryéushtarit i ra édhè atij ne sy kejò pune, é, pa u-menduar mire si duhéj, gjikoi flamurtarin trim per vjédhes, é dha urdhen qe t' a zinin é t' a dergonin ne burk. Te nésermén kur zyrtaret é ushtaret é tjére muaren vésh ngjarjén é rrézikun qe i ndodhi flamurtarit mbéten te gjithe si te mahnitume; mâ te shumet nuke é bésonin psé é njihnin per trim é per te ndéreshen, por édhè atyné, qe é bésuan, u érdhi shum keq, psé nuke

kishté njéri qe te mos é douté mé zêmere ate djalosh te patrembun.

Vétem ai, ndonsè i burgosun, nuke frikesonéj é nuke deshperéhéj faré. Pérendia é diu, thoshté véhté mé véhté, sé une nuke kam faj, é diu sé une nuke é kam felliqun véhtén mé nje vépre te tille; é Ai i lumi pra do t' a nxjérre te dréjten ne shésh. Njérezit genjéhén, po Pérendia do t' u a rreféje te vertéten. Nuke kishté mbaruar akoma se thânuni keto fjale, kur qe, u-hap déra é burgut é hyni mbrenda kryéushtari, i cili é perqafoi flamurtarin trim é mé lote nder sy i tha: «Me fal fajin qe te bésova per vjédhes é te burgosa me kot! Kutien é kisha pasun ne xhép te gunes, te cilen prâme é pata nxjérre é é pata varune nde nje dhome tjatre. Po tani me thuaj: Psé nuke kerkové édhè ti prâme nder pétka te tua sikur kerkuan ushtaret é tjére?.

—Nuke é shihnja mé udhe te ju ipnja nje prove te tille, u-pergjéq flamurtari, pas qe nuke é dinja véhtén fajtuar; po kisha édhé nje arsyé tjatre, te cilen s' munt te ju a rreféuj!—Po kryéushtari é shtrengoi t' i a thoshté, é atehéré djaloshi trim zuni é tha: «Im' at ishté kryéqindes é u-vra nde nje lufte kur ishté édhè i ri é la mâmen t' imé te véje é te varfere mé katre foshnjé. Mâma é shkrète na duanté téper é punonté dite é nate qe te na ushqénté, é mé shum mundim arrinté te fitonté buken é dites per véhté é per né. Une, qe jam mâ i madhi, tani qe u-rrita u-bâna ushtar, po kam page te vogle é nuke munt t' i ndihe si duhét shtepies s' imé. Mbrâmje per mbramje ha vétem nga

pakez buke é djathe, qe te me téprojen ca te holla qe t' i a dergonj mâmes. Édhè prâme é kisha blémun buken é djathin é é kisha ne gji, perandaj me vinté turp t' a nxiérnja perpara te tjérevét, é nuke munt te véshtronja dot!»

Kryéushtarit i érth atehéré édhè mâ kéq per lajthimin qe bâni, dhé i dérdhéshin lotet nga syt si gurra; pastaj mori flamurtarin ne shtepie é i tha qe te vénté é te hanté per nate atjè.

Kur ushtaret é muaren vésh sé si kishté qene puna é kuties, u-gezuan téper mé flamurtarin qe dolli faqébardhe, é ç' asò ditè é ndéruan édhè mâ fort!

Pas ca ditesh dolli édhè urdheni i Mbrétit mé te cilin flamurtari hipéj é bâhéj kryéqindes per trimerien, qe rreféu ne lufte, é per ndérin é 'tij, te cilin é mbajti kurdohére te larte é te panjolle. Mbréti i lidhi édhè shtepies se 'tij nje page te permuajshmé mé te cilen é âma é flamurtarit trim mundi pastaj te rristé é te mesonté te bijt é 'saj pa pasun mâ névoje me u-shprishun ne pune dite é nate.

Mbani é ruani ndérin é mos kini frike nga te keqiat, sé fjala é motshmé thote:

Qielli i kthjéllet nuke i trembét vétetimes!

86.

KATRE STINET É MOTIT

Nde nje dite te dimenit ra shume bore; malét, fushat, arat, kopshtinjét, udhat u-mbuluan mé shtrojen

é bardhe te 'saj ; nga do qe siéllté synin njériu nuke-shihté tjatre véç bore.

Udhavét é ndeper oborré djémet luanin mé bore, bânin topa é i a hithnin njeni tjatrit. Bashke mé te tjéret ishté édhè nje djale i vogel mé emen Démir, i cili, si luajti mire, u-nis é vajti i kenaqun ne shtepie. Atjè i tha t' i atit sé i kishté, pelqyém shum lodra ne bore é sé deshirohté t' ishté gjithmone dimen. I ati ndêjti é é ndegjoi pastaj i tha qe t' i shkruanté mbi nje cope karte fjalet qe kishté thâne; é Démiri bâni ashtû si i urdhenoi i ati.

Pas ca kohé iku dimeni é érdhi prentvéra, é Démiri i vogel u-ndoth nje dite mé t' i atin afer kopshtit plot mé lulé te bukura é t' éreshmé. Démiri u-kenaq é u-gezua téper nga éra é nga bukuria é lulévét édhè tha : Ah ! sikur t' ishté gjithmone prentvére!—Shkruajé, i tha ahéré i ati, édhè kete deshir mbi kete fléte; é Démiri bâni si i urdhenoi i ati.

Ne kohe te véres Démiri vajti nje dite mé t' i atin ne katunt, ku ndêjtin gjithe diten mé ca miq te 'tyné. Fusha qe gjélberonté arat plot mé grune, livadhét é shtruamé mé bar te njome, kullotnin duké brédhun shqérrat, viçat, mâzet, pemet é pjékuna é t' âmbela qe varéshin nga déget, i dhaan Démirit nje gas é nje kenaqesie te madhé, é, kur u-kethyé mbrâmje ne shtepie, i tha perseri t' i atit: Sa shum do te me pelqénté po te sgjatéj véra per gjithmone! I ati i urdhenoi prape qe t' a shkruanté mbi karte édhè ate déshir, é Démiri ashtù punoi.

Diten é te vjélavét Démiri vajti ne venéshte mé

gjithe femijen é 'tij. Vapa kishté shkuar koha ishté é bute, diélli nuke diqté, nje ére é léhte i kenaqté shpirtin. Venéshti ishté plot mé rrush, déget é ngarkuara mé peme gjithe faresh; Démiri viélté é hanté rrush, hidhéj é brithté mé gas ndeper venéshte. Shum me pelqèn kejò kohe, i tha pastaj t' i atit; donja mos te mbaronté kurre, do t' ishté mire te kishim gjith motin vjéshte! I ati i urdhenoi t' a shkruanté mbi karte édhè kete deshir, é Démiri é ndegjoi.

Mbrâmjé, kur u-kethyén ne stepie, Démiri po lavduronté gjithenje te mirat ô bukurien é vjéshtes, é i ati vuni perpara copat é kartes é i tha qe te shihté sé ç' ishté shkruar mbi 'to. Démiri kendonté:

Donja t' ishté gjithenje dimen!
Donja t' ishté gjithenje prentvére
Donja t' ishté gjithenje vére!
Donja t' ishté gjithenje vjéshte!

I ati pastaj zuni: É njéh doren qe i ka shkruar ketò;—Une i kam shkruar—u-pergjéq Démiri po tani deshironja t' ishté vjéshte gjithenje!—«Kejô rrefèn, i tha ahéré i ati, sé te gjitha stinet é motit jane te mira é na pelqéjen; te gjitha kane bukurien é 'tyné, te gjitha kane ândjén é shijén é 'tyné. Ajò mendjé é larte, qe beri gjithesien, nuke lajthitét kurre; Pérendia i dha séiciles kohe bukurien é 'saj, é duhét pra te jémi gjithmone te kenaqune é t' i falémi dite per dite atij qe na dhuroi kaqe te mira!»

87.

PÉRENDIA ÉDHÈ GJITHESIA

I ati i Ymérit mori nje dite djalin per doré é dolli mé 'tê jashte ne fushe.

Ishin ditet é para te Shkurtit. Malét ishin gjithenje te mbuluara mé bore, é arat é fushat te sbardhuna nga bryma. As krimba, as miza, as bléte, as flutura s' dukéshin gjakundi. Zoqt s' kéndonin akoma ; gjith dhéu ishté ne qétesie.

Atehéré i ati i tha Ymérit : Sikur te mundonéshin te gjithe njérezit t' a qerojen boren é akullin mé terploté é mé lopata nuke do t' arrinin kurre t' a bânin kete pune! Ashtù édhè rêet é zéza nuke jane te zotet t' i largojen nga qiélli! As nuke munt te shtrengojen diéllin te leshonje rrézé te nxéhta si ne vére, as arat é fushat nuke munt t' i bâjen te kéne bar é lulé édhè ne kohe te dimenit !

— Po si do te bâjem ? pyéti atehére Ymëri i vogel duké shekuar t' i atin. Keshtù malét do te mbétén pra gjithenje te mbuluara mé bore, fushat é livadhét nuke do te qésin bar é lulé, aravét nuke do te rritén drithenat, é na s' do te ndegjojem mâ kângen é zoqvét!..

«Ah ! jo, u-pergjéq i ati. Âsht é vertéte qe na njérezit nuke munt te trétim boren malévét, nuke munt te kthtéllim qiéllin, s' mundim t' u japim ngrohtesie rrézévét te diéllit, as aravét é fushavét bar é lulé é dri-

thena; por âsht nje Tjater mâ i math qe munt t' i bâje te gjitha ketô!

— Cili âsht ai, qe âsht i zoti per ketò pune?— pyéti mé deshir Yméri i vogel.

Atehéré i ati zuni t' i flisté per Pérendien é Math, qe bâni qiéllin, token, é te gjitha sa jane ne qiéll é mbi dhé é mbrenda ne dét; qe bâni é vendosi te katre stinet é motit é te gjitha sa japin atò. Yméri ndegjonté mé shume verréjtjé é i mbanté ment te tâna sa i thoshté i ati.

Pas ca ditesh u-nisen prape bashke per t' i u-ngjitun nje mali, por atehéré punet ishin ndrruare shum. Bora kishté zâne é po trétéj dite per dite, bryma é kishté liruar faqén é dhéut, gjithesia po sgjohéj dite per dite sa qe Yméri nuke i njihté mâ fshatrat é fushat rrâze malit, qe gjélberonin é lulezonin. Yméri u-çudit shum é u-suall é i tha t' i atit: A âsht é vertéte, o ati i im, qe Pérendia i bâni te gjitha ketò é é ndryshoi keshtù faqén é dhéut?

— Po, bir-o, Pérendia i bâni te gjitha; po prit nje çike é do te shohish édhè te tjéra, qe do te te trégojen mâ mire mendjén é larte é doren é plotfuqieshmé te Pérendies!—

Shkuan édhé ca jave é akulli é bora u-tréten faré; ajri u-sbut, déget u-mbuluan mé fléte, arat é fushat mé bar, kopshtinjét mé lakna é mé lulé. I ati é mori Ymérin é duallen fushes.

Ymérit i u- gezua zèmera duké pamun gjithe ate bukurie. Nga mali ku hypen, hodhen mé gezim syt mbi fushat é mbi livadhét é arat qe ishin per qark, é

mbéten si te mahnitune. Te gjitha gjélberonin, te gjitha lulezonin. Barinjt kullotnin bagetiet, bujqit, çanin dhéun é lavronin arat, blétet é fluturat shkonin lulé me lulé, zoqt kendonin mé mall mbi dége é ndeper driza. Nga do çe siéllté syt, Yméri nuke shihté tjater véç bukurie; gjithesia ishé ngjallune, kishté ndruar faqén é 'saj, gjélberonté é lulezonté é tâne. I gezuar é i kenaqun Yméri u- suall nga i ati é i tha: Oh sa i math, sa i ditun, sa i mire âsht Pérendia qe i bâni te gjitha keto gjâna te mira é te bukura per njérezit!

Lé t' a duam pra mé gjithe zêmere Pérendien! T' a adhurojem é t i falémi per dite! T' a kémi gjithenje mendjén ték Ai, sé Pérendia na dha jéten, na mban è na ruan, é na fali te gjitha te mirat!

FUNT

BKSH

TRÉGONJÉSI I LÂNDEVÉT

Nr	1.	Kujtimét é djélmenies . . .	Faqé	3
»	2.	Te lémit é diéllit	»	4
»	3.	Lulét	»	5
»	4.	Drunjet qe s' bâjen peme . . .	»	7
»	5.	Mesimét é shétitjés	»	8
»	6.	Faqét é kuqé.	»	9
»	7.	Zépi dhé kuspulli i pasun . . .	»	10
»	8.	Ajri i delire	»	12
»	9.	Pastertia.	»	13
»	10.	Mâ te mjaftat dhanetie . . .	»	14
»	11.	Porosie te mira per shendèt. .	»	15
»	12.	Mos rrin pa pune édhé i pasun ne jé	»	16
»	13.	Ujenat qe qélbén	»	17
»	14.	Thnéglat	»	18
»	15.	Thnégla é gjingalla	»	18
»	16.	Lypesi	»	19
»	17.	Pétri i math farketar	»	21
»	18.	Perparimi i Éngletérres . . .	»	22
»	19.	Fjale te vléfshmé per ushqimin	»	24
»	20.	Te dejtunit	»	25
»	21.	Hazréti Muhaméti kundre te déjtunit	»	26
»	22.	Zêmerimi	»	27
»	23.	I urti é i marri.	»	29
»	24.	Fuqia é ditunies	»	30

RISH

Nr	25.	Kali pa frê	Faqé	31
»	26.	Genjéshtari	»	32
»	27.	Gjyshi, i biri é Thoma i vogel .	»	33
»	28.	Vashingtoni dhè é âma . . .	»	35
»	29.	Déga é duajt	»	36
»	30.	Dy miq te végjele	»	37
»	31.	Mirebânesja.	»	38
»	32.	Prifti mirebânes	»	39
»	33.	Katundari mirebânes	»	40
»	34.	Mbrêti é fshatari	»	42
»	35.	Luâni é shkllavi	»	44
»	36.	Bujku é zoqt	»	46
»	37.	Luâni é gjarpeni	»	47
»	38.	Te korrat	»	48
»	39.	Kandili	»	50
»	40.	Korbi é dhélpena	»	51
»	41.	Ujku é luâni	»	52
»	42.	Gjélat.	»	53
»	43.	Kallinjt é grunit.	»	54
»	44.	Vjéshta	»	54
»	45.	Qeni bésnik.	»	56
»	46.	Shiu	»	57
»	47.	Qérréja	»	58
»	48.	Foléet é zoqvét.	»	60
»	49.	Molla é vogle	»	61
»	50.	Dimeni	»	63
»	51.	Viçi é mâzi	»	65
»	52.	Brétkosat	»	66
»	53.	Luâni é dhélpena	»	67
»	54.	Bora	»	67

Prift

Nr	55.	Vajza pertacé	Fapé	69
»	56.	Qérrétarî pertonjes	»	70
»	57.	Bréshka dhé lépuri	»	71
»	58.	Pétkat.	»	73
»	59.	Shportebânesi	»	74
»	60.	Dy ploret	»	75
»	61.	Mâ é mira pasjé	»	76
»	62.	Djali i mire	»	78
»	63.	Mjéshtri i vobet	»	79
»	64.	Prentvéra	»	82
»	65.	Kédhi dhé ujku	»	84
»	66.	Majmuni dhé péshkatoret . .	»	86
»	67.	Qeni shpetimtar	»	87
»	68.	Bésa é qenit	»	91
»	69.	Délja	»	92
»	70.	Fyelli i bariut	»	98
»	71.	Mini édhè brétkosa	»	99
»	72.	Ngjynjesi dhé théngjillari. .	»	100
»	73.	Pellumbat	»	101
»	74.	Trégetari é gomari	»	104
»	75.	Dhia	»	105
»	76.	Léna é vogle	»	107
»	77.	Luâni bésnik	»	109
»	78.	Gomari	»	111
»	79.	Gjitoni trim	»	114
»	80.	Détari trim	»	115
»	81.	Shqiponja	»	117
»	82.	Pula é gjéli	»	121
»	83.	Qofkat a mullenjat	»	125
»	84.	Gruaja é véje é vajza é 'saj . .	»	128
»	85.	Kutia é arte	»	132
»	86.	Katre stinet é motit . . .	»	135
»	87.	Pérendia édhé gjithesia . . .	»	138

PASH

BKSH

BKSH

Shitét 3 grosh

BKSH